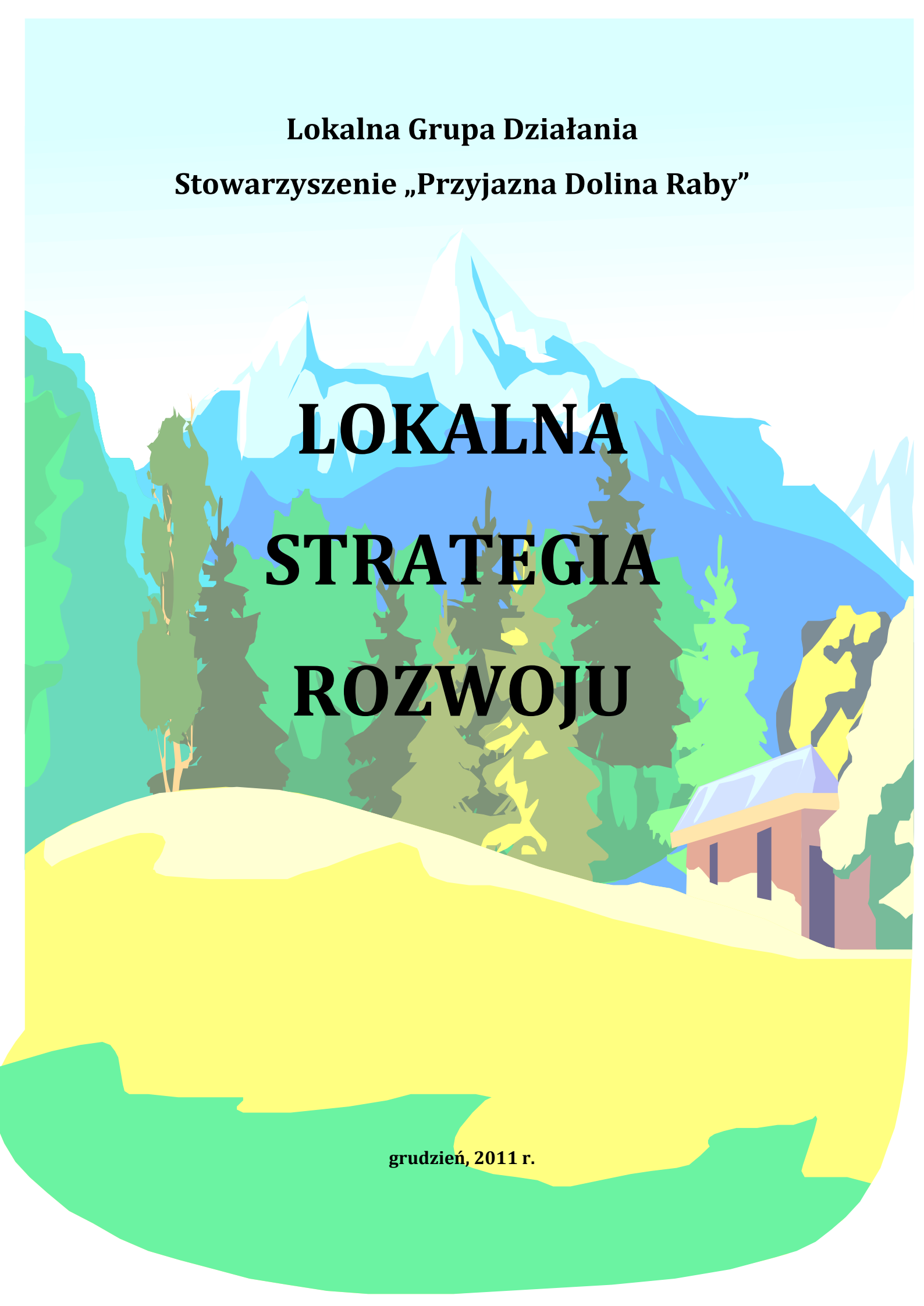

Lokalna Grupa Działania
Stowarzyszenie „Przyjazna Dolina Raby”

A stylized, colorful illustration of a mountain landscape. In the background, there are jagged, snow-capped mountains in shades of light blue and white. Below the mountains, a dense forest of evergreen trees in various shades of green and yellow-green covers the slopes. In the foreground, a bright yellow, rolling hill or field dominates the lower half of the image. On the right side of this yellow field, there is a small, simple building with a brown roof and reddish-brown walls. The overall style is flat and graphic, typical of a book cover or brochure.

LOKALNA STRATEGIA ROZWOJU

grudzień, 2011 r.

WSTĘP	4
ROZDZIAŁ I CHARAKTERYSTYKA LGD JAKO JEDNOSTKI ODPOWIEDZIALNEJ ZA REALIZACJĘ LSR..	6
ROZDZIAŁ II OPIS OBSZARU OBJĘTEGO LSR WRAZ Z UZASADNIENIEM JEGO WEWNĘTRZNEJ SPÓJNOŚCI	26
ROZDZIAŁ III ANALIZA SWOT DLA OBSZARU OBJĘTEGO LSR WNIOSKI WYNIKAJĄCE.....	79
Z PRZEPROWADZONEJ ANALIZY.....	79
ROZDZIAŁ IV OKREŚLENIE CELÓW OGÓLNYCH I SZCZEGÓŁOWYCH LSR ORAZ WSKAZANIE PLANOWANYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ SŁUŻĄCYCH OSIĄGNIĘCIU POSZCZEGÓLNYCH CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W RAMACH, KTÓRYCH BĘDĄ REALIZOWANE OPERACJE	86
ROZDZIAŁ V OKREŚLENIE MISJI LGD	124
ROZDZIAŁ VI WYKAZANIE SPÓJNOŚCI SPECYFIKI OBSZARU Z CELAMI LSR	125
ROZDZIAŁ VII UZASADNIENIE PODEJŚCIA ZINTEGROWANEGO DLA PLANOWANYCH	128
W RAMACH LSR PRZEDSIĘWZIĘĆ.....	128
ROZDZIAŁ VIII UZASADNIENIE PODEJŚCIA INNOWACYJNEGO DLA PLANOWANYCH W RAMACH LSR PRZEDSIĘWZIĘĆ.....	131
ROZDZIAŁ IX PROCEDURA OCENY ZGODNOŚCI OPERACJI Z LOKALNĄ STRATEGIĄ ROZWOJU	134
ROZDZIAŁ X OKREŚLENIE BUDŻETU LOKALNEJ STRATEGII ROZWOJU DLA KAŻDEGO ROKU JEJ REALIZACJI	139
ROZDZIAŁ XI OPIS PROCESU PRZYGOTOWYWANIA I KONSULTOWANIA	144
LOKALNEJ STRATEGII ROZWOJU.....	144
ROZDZIAŁ XII OPIS PROCESU WDRAŻANIA I AKTUALIZACJI LOKALNEJ STRATEGII ROZWOJU	147
ROZDZIAŁ XIII ZASADY I SPOSÓB DOKONYWANIA EWALUACJI (OCENY) WŁASNEJ	153
ROZDZIAŁ XIV OKREŚLENIE POWIĄZAŃ LSR Z INNYMI DOKUMENTAMI PLANISTYCZNYMI ZWIĄZANYMI Z OBSZAREM LSR	157
ROZDZIAŁ XV WSKAZANIE PLANOWANYCH DZIAŁAŃ, PRZEDSIĘWZIĘĆ LUB OPERACJI, REALIZOWANYCH PRZEZ LGD W RAMACH INNYCH PROGRAMÓW, WDRAŻANYCH NA OBSZARZE LGD	166
ROZDZIAŁ XVI PRZEWIDYWANY WPŁYW REALIZACJI LSR NA ROZWÓJ REGIONU I OBSZARÓW WIEJSKICH.....	167
ROZDZIAŁ XVII INFORMACJA O ZAŁĄCZNIKACH	169
Załącznik nr I.....	169
• STATUT STOWARZYSZENIA	169
• Regulamin Walnego Zebrania	169
• Regulamin Komisji Rewizyjnej.....	169
• Regulamin Zarządu.....	169
• Regulamin Rady	169
Załącznik nr II	169
• Opis warunków technicznych i lokalowych Biura LGD.....	169
• Procedura naboru pracowników.....	169
• Procedura ponownego naboru pracowników	169
• Opis stanowisk pracy w Biurze LGD.....	169
• Struktura organizacyjna Biura LGD	169
Załącznik nr III	169
• Procedura aktualizacji Strategii	169
• Ankieta – ocena pracy Biura	169
• Ankieta – ocena LSR.....	169

• Karta pomysłów na projekty	169
• Procedura monitoringu i ewaluacji własnej	169
• Ankieta do ewaluacji własnej	169
Załącznik nr IV	169
• Procedura oceny operacji	169
• Procedura naboru i wyboru wniosków	169
• Procedura oceny zgodności operacji z LSR.....	169
• Opis Kryteriów Lokalnych.....	169
• Procedura wyłączenia członka Rady w przypadku wątpliwości co do jego bezstronności	170
Załącznik nr V.....	170
• Lista członków LGD.....	170

WSTĘP

Strategia rozwoju prezentuje kompleksowe podejście do zagadnień budowania rozwoju, opartego na poprawie jakości życia na obszarze wiejskim i na rozwoju turystyki jako na głównym kierunku przyjętych działań. Zasadnicza jej część została przygotowana jeszcze w 2008 r. przez członków Lokalnej Grupy Działania „Przyjazna Dolina Raby” - dwóch gmin: Rabki-Zdrój i Raby Wyżnej. W 2010 r. po decyzji o przystąpieniu do LGD gminy Spytkowice rozpoczęto konsultacje społeczne na całym obszarze i tak powstał dokument w obecnym kształcie. Aktualizacji zostały poddane zapisy dotyczące dwóch pierwszych gmin, a następnie pracowano już nad całością obszaru zapisów. LSR została przygotowana zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 maja 2008 r. w sprawie szczegółowych kryteriów i sposobu wyboru lokalnej grupy działania do realizacji strategii rozwoju w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 z późniejszymi zmianami.

LSR powstawała zgodnie z zasadami Programu Leader, który charakteryzuje się następującymi cechami:

- Podejście lokalne – formułowanie LSR na podstawie specyficznej sytuacji obszaru LGD, jego silnych i słabych stron, zwrócenie szczególnej uwagi na jego wewnętrzną spójność społeczną, wspólną historię i tradycje, poczucie jedności.
- Podejście oddolne – partycypacyjne podejmowanie decyzji we wszystkich aspektach rozwoju, zaangażowanie partnerów lokalnych, formułowanie przedsięwzięć LSR, jako odpowiedzi na potrzeby i oczekiwania społeczności.
- Podejście partnerskie – zapewnienie większościowego udziału partnerów społecznych i gospodarczych w podejmowaniu decyzji.
- Innowacyjność – przedsięwzięcia sformułowane w LSR każdorazowo dotyczą nowego sposobu promowania lokalnych zasobów, działań przynoszących nowe rozwiązania problemów obszarów wiejskich lub przynoszące w efekcie powstanie nowego produktu, nowego procesu, nowej formy organizacyjnej.
- Podejście zintegrowane – przedsięwzięcia zawarte w LSR są powiązane i koordynowane, jako spójna całość, występują powiązania pomiędzy różnymi grupami uczestników: gospodarczymi, społecznymi, kulturalnymi, ekologicznymi działającymi na naszym obszarze.
- Tworzenie powiązań i współpraca – we wszystkich przedsięwzięciach LSR możliwa jest współpraca, wymiana informacji i doświadczeń oraz adaptacja dobrych rozwiązań prowadzonych projektów.
- Lokalne finansowanie i zarządzanie – w sposób odpowiedzialny opracowano lokalne kryteria i procedury wyboru operacji podmiotów z obszaru LGD, co w efekcie ma zapewnić rozwój w tych kierunkach, które w LSR uznaliśmy za najbardziej perspektywiczne

Aktywizacja społeczności wiejskich wymaga włączenia do planowania i wdrażania lokalnych inicjatyw partnerów społecznych. Temu przedsięwzięciu służy podejście Leader. Opierając rozwój obszaru na wykorzystaniu zasobów naturalnych i dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego uznano działania związane z turystyką za najważniejsze.

I tak:

- w zakresie produktu turystycznego jest to budowa markowego zintegrowanego produktu turystycznego integrującego walory obszaru oraz przygotowanie oferty turystycznej, generującej dochody dla mieszkańców.
- w zakresie zasobów ludzkich konieczne będzie przygotowanie i wdrożenie systemu szkoleń, kształcenia ustawicznego, pobudzania przedsiębiorczości i integracji mieszkańców.
- w zakresie promocji i marketingu wzmocnienie, a może zbudowanie marki turystycznej i stworzenie jego jasnego, jednolitego wizerunku na mapie turystycznej województwa.
- w zakresie przestrzeni publicznej niezbędna jest rozbudowa infrastruktury społecznej, estetyzacji centrów wsi i poprawa bazy turystycznej i paraturystycznej.

Te wszystkie obszary działań integruje Lokalna Strategia Rozwoju Działania. Zostały one wypracowane wspólnie przez przedstawicieli trzech sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego i są odpowiedzią na potrzeby mieszkańców obszaru.

Lokalna Strategia Rozwoju jest dokumentem, który ma pobudzać do dyskusji o przyszłości obszaru. Ma zachęcać ludzi do aktywności z korzyścią dla siebie i wspólnoty mieszkańców. Co roku LSR będzie poddawana procedurze aktualizacji – każdy może się włączyć do dyskusji i każdy może zgłosić swój pomysł na projekt. Serdecznie zapraszamy do współpracy!

Zarząd Stowarzyszenia

„Przyjazna Dolina Raby”

ROZDZIAŁ I CHARAKTERYSTYKA LGD JAKO JEDNOSTKI ODPOWIEDZIALNEJ ZA REALIZACJĘ LSR

I. 1. NAZWA I STATUS PRAWNY LGD ORAZ DATA WPISU I NUMER W KRAJOWYM REJESTRZE SĄDOWYM

a/ Nazwa LGD:

Stowarzyszenie PRZYJAZNA DOLINA RABY

b/ Status prawny LGD:

Stowarzyszenie

c/ Data wpisu do KRS:

8.09.2008 r.

d/ Numer KRS:

0000312937

e/ Logo

I. 2. OPIS PROCESU BUDOWANIA PARTNERSTWA

Etap I

W Gminie Raba Wyżna powstał pomysł utworzenia Lokalnej Grupy działania podczas jednego z warsztatów radnych gminnych, gdy opracowywano Strategię Rozwoju Gminy Raba Wyżna. Okazało się, że wiele zadań mogłoby być sfinansowane z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich z osi 4 Leader. Zaczęto zastanawiać się nad partnerami. Rozmawiano z gminami ościennymi i w końcu zawiązała się grupa inicjatywna dla tworzenia LGD z Rabką Zdrój. Wykonano szereg spotkań w różnych gronach radnych, urzędników, organizacji pozarządowych. Poznawano szczegóły programu i zapoznawano się z szansą, jaką niesie ze sobą realizacja programu Leader. Pomoc w organizacji Stowarzyszenia i we wszelkich działaniach prawnych gwarantowali Burmistrz Miasta i Gminy Rabka Zdrój oraz Wójt Gminy Raba Wyżna.

Rada Gminy w Rabie Wyżnej 30.01.2008 roku przyjęła uchwałę nr XVI/149/2008 w sprawie podjęcia działań zmierzających do utworzenia Lokalnej Grupy Działania w ramach podejścia Leader, wspólnie z Gminą Rabka – Zdrój.

Pierwsze spotkanie robocze stowarzyszenia odbyło się 17.04.2008 r. i wzięło w nim udział 46 osób. W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele trzech sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego.

Uchwałą nr XIX/180/2008 z dnia 29 kwietnia 2008 roku Raba Wyżna przystąpiła do Lokalnej Grupy Działania, która obejmować będzie dwie gminy: Rabę Wyżną i Rabkę Zdrój i wspólnie będzie aplikować o fundusze europejskie na rozwój lokalny, w szczególności z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich z osi Leader. Konstrukcja działania LGD przedstawiona została w art. 15 ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich. Członkami stowarzyszenia mogą być osoby fizyczne i prawne ze szczególnym uwzględnieniem jednostek samorządu terytorialnego, zgodnie z wymogami partnerstwa trójsektorowego.

11 czerwca 2008 roku odbyło się kolejne spotkanie założycieli stowarzyszenia, w którym udział wzięło 57 osób.

Etap II

W każdej Gminie powołana została grupa robocza, której zadaniem było rozpoznanie instytucji, organizacji i lokalnych liderów, mogących zaangażować się w prace nad budowaniem Lokalnej Grupy Działania. Zbierano dane kontaktowe oraz określono możliwy zakres zaangażowania tych podmiotów. Następnie przeprowadzona została analiza uwzględniająca:

- Wpływ na otoczenie lidera/podmiotu
- Mocne i słabe strony
- Doświadczenie w realizacji przedsięwzięć
- Przewidywane oczekiwania od LGD
- Rolę, jaką mogą odegrać w LGD

Zestawienia posłużyły do nawiązania kontaktów i zaproszeniu do współpracy w ramach Programu Leader

Etap III

W związku z inicjatywą tworzenia Grupy Leadera wójt Raby Wyżnej i burmistrz Rabki Zdrój zaprosili eksperta ds. funduszy unijnych, by wspierał inicjatywę lokalną. Zwrócono się także do prawnika, który przygotował wymagane dokumenty i odbyło się Walne Zebranie Członków w dniu 17.04.2008 r.

Na Walne Zebranie przyjechali przedstawiciele obu gmin z trzech sektorów.

Reprezentantami sektora publicznego byli:

Szefowie gmin, sekretarze, dyrektorzy szkół.

Reprezentantami sektora społecznego byli lokalni liderzy, osoby aktywne w swoich środowiskach, przedstawiciele organizacji pozarządowych oraz grup nieformalnych, skupionych wokół idei kultywowania tradycji i zwyczajów regionalnych itp.

Reprezentantami sektora gospodarczego byli lokalni przedsiębiorcy, którzy mają swoje firmy, osiągnęli sukces w biznesie i chcieliby współpracować na rzecz rozwoju swojego otoczenia.

Na Walnym został uchwalony Statut oraz Regulaminy Walnego, Zarządu, Rady i Komisji Rewizyjnej. Dokumenty zostały złożone w Krajowym Rejestrze Sądowym. LGD

„Przyjazna Dolina Raby” została zarejestrowana w dniu 08.09.2008 r. pod numerem 0000312937.

Etap IV

Idea utworzenia LGD była opisywana w prasie lokalnej, a na stronach internetowych urzędów pojawiły się ikonki z liderem, gdzie mieszkańcy mogli na bieżąco zapoznawać się z programem i myśleć już nad pomysłami na projekty prorozwojowe.

Po artykułach w prasie odnotowano zwiększone zainteresowanie współpracą z LGD. Następnie rozpoczęto debatę publiczną. Spotykali się przedstawiciele strażaków, kół gospodyń, przedsiębiorcy i samorządowcy. Na zebraniach wiejskich sołtysi dużo czasu poświęcali na informacje o leaderze. Uruchomiono punkty informacyjne w obu gminach, rozdawane były ankiety badające postrzeganie obszaru przez mieszkańców, a także identyfikujące ich potrzeby.

W każdej Gminie odbyły się zebrania wiejskie z przedstawicielami społeczności lokalnej. Gminnych spotkań było 8. Frekwencja dochodziła do 80 osób. W spotkaniach brali udział mieszkańcy poszczególnych sołectw, reprezentujący różne grupy społeczne – przedsiębiorcy, rolnicy, nauczyciele. Dużą rolę odegrali tutaj sołtysi oraz nauczyciele, dzięki którym powstały plany odnowy miejscowości. Na spotkaniu przedstawiana była idea Lidera i wspólnie wykonywana analiza SWOT obszaru. Na koniec spotkania każdy uczestnik przedkładał listę potrzeb w swojej miejscowości. Plany odnowy zatwierdziły zebrania wiejskie w poszczególnych sołectwach, a następnie Rada Gminy w Rabie Wyżnej podjęła uchwałę nr XXV/233/2008 z dnia 14 października 2008 roku, w sprawie ich zatwierdzenia. Podczas sesji Rady Gminy zatwierdzającej plany odnowy, omówione zostały najważniejsze założenia związane z Leaderem. W prace nad planami odnowy bardzo mocno zaangażowani zostali dyrektorzy placówek oświatowych, którzy swoją wiedzą i doświadczeniem wspierali sołtysów.

Idea Lidera i działania LGD na bieżąco opisywane są w lokalnej gazecie Gminy Raba Wyżna „Wieści Rabiańskie”. Można się z niej dowiedzieć o procesie powstawania Lokalnej Strategii Rozwoju, a także poprzez tą gazetkę zaprasza się mieszkańców do włączenia się w prace nad strategią.

Etap V

W roku 2010 Lokalna Grupa Działania Stowarzyszenie „Przyjazna Dolina Raby została poszerzona o przedstawicieli Gminy Spytkowice. Tym samym Lokalną Strategią Rozwoju objęty został obszar trzech sąsiadujących gmin.

Etap VI

Zarząd Stowarzyszenia wraz z wyznaczonymi w urzędach gmin przedstawicielami i pod okiem eksperta zewnętrznego wykonywał diagnozę obszaru oraz analizował wyniki sondażowego badania potrzeb mieszkańców obszaru. Zarząd zaproponował, aby członkowie LGD pracowali nad Lokalną Strategią w obszarach tematycznych. Utworzono 3 zespoły tematyczne:

- Integracji obszaru
- Tradycji lokalnej i dziedzictwa kulturowego
- Sportu, turystyki i rekreacji

Zespoły zajmowały się analizą potrzeb na obszarze 3 gmin. To podejście terytorialne - obszarowe, a nie gminne - pokazało nowe perspektywy i możliwości np. w obszarze turystyki i rekreacji przy tworzeniu zintegrowanej oferty, sieciowania tras pieszych i rowerowych czy wspólnej promocji.

ETAP VII

Uchwalenie Strategii Rozwoju nastąpiło 28 września 2010 r. podczas Nadzwyczajnego Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia w Rokicinach Podhalańskich

I. 3. CHARAKTERYSTYKA CZŁONKÓW LGD I SPOSÓB ROZSZERZANIA LUB ZMIANY SKŁADU LGD

Lokalna Grupa Działania Stowarzyszenie „Przyjazna Dolina Raby” po poszerzeniu obszaru o Gminę Spytkowice liczy (we wrześniu 2010 r.) 94 członków.

W 2008 r. w Stowarzyszeniu było 60 członków, kolejne większe poszerzenie liczby członków miało miejsce gdy LGD zostało poszerzone o Gminę Spytkowice. Liczba ta wtedy wyniosła 94 członków.

Z upływem czasu liczba członków w Stowarzyszeniu systematycznie wzrasta. Pod koniec roku 2011 liczba ta sięga 107 członków.

Od 4 listopada 2008 r. stanowisko Prezesa Zarządu piastuje Gabriela Stachura, która zastąpiła na tym stanowisku Justynę Bielarczyk.

- W dniu 17 marca 2008 r. nastąpiła kolejna zmiana, gdzie w miejsce Członka Zarządu Zofii Marchewki weszła Ewa Piątkowska.
- Po złożeniu pisemnej rezygnacji z funkcji Członka Zarządu przez Jacka Zembala - nowym Członkiem Zarządu został Dariusz Makowski,
- Przedstawicielem Gminy Spytkowice w Zarządzie Stowarzyszenia została Pani Grażyna Wojdyła - uchwałą Nadzwyczajnego Walnego Zebrania nr 31/2010 z dnia 28 września 2010 roku

W chwili obecnej skład Zarządu jest 5-osobowy i w jego skład wchodzi:

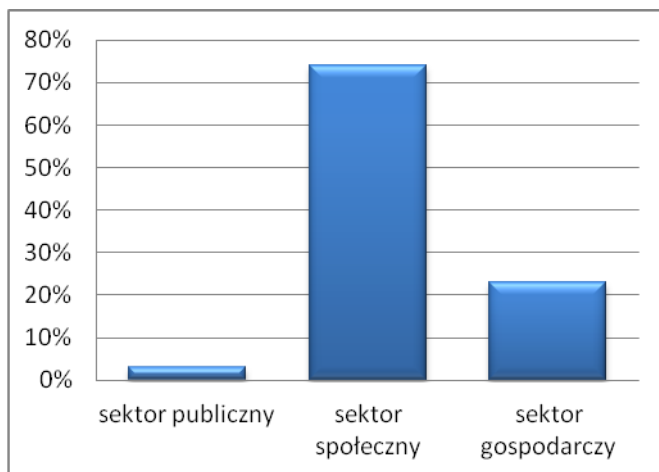
Prezes	Gabriela STACHURA
Wiceprezes	Mieczysław PUKALSKI
Członek Zarządu	Ewa PIĄTKOWSKA
Członek Zarządu	Dariusz MAKOWSKI
Członek Zarządu	Grażyna WOJDYŁA

W Lokalnej Grupie Działania reprezentowane są wszystkie trzy Gminy.

Sektor publiczny reprezentuje 3 członków;

Sektor społeczny reprezentuje 80 członków;

Sektor gospodarczy reprezentuje 24 członków

- **Sektor publiczny** stanowi 3 % składu LGD
- **Sektor społeczny** stanowi 75 % składu LGD
- **Sektor gospodarczy** stanowi 22% składu LGD

Członkami Stowarzyszenia są 3 osoby prawne:

Podmiot	Sektor
Gmina Rabka-Zdrój	Publiczny
Gmina Raba Wyżna	Publiczny
Gmina Spytkowice	Publiczny

Lista członków znajduje się w załączniku do LSR

I. 4. SPOSÓB ROZSZERZANIA I ZMIANY SKŁADU LGD

Sposób działania, strukturę organizacyjną, a także cele, zasady i członkostwo Stowarzyszenia „Przyjazna Dolina Raby” określa Statut.

Stowarzyszenie „Przyjazna Dolina Raby” działa na podstawie przepisów ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. *Prawo o stowarzyszeniach*, ustawy z dnia 7 marca 2007 r. *o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich*, Rozporządzenia Rady Wspólnot Europejskich nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. *w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich* oraz własnego statutu uchwalonego przez Walne Zebranie Członków i z tego tytułu posiada osobowość prawną.

Stowarzyszenie jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem osób fizycznych działających w ramach sektorów: publicznego, społecznego oraz gospodarczego z obszaru gmin Rabka-Zdrój, Raba Wyżna i Spytkowice. Członkami Stowarzyszenia mogą być także osoby prawne, w tym jednostki samorządu terytorialnego.

Art. 3. pkt. 2 mówi, że Stowarzyszenie zrzesza osoby fizyczne działające w ramach sektora publicznego (partnerzy publiczni: instytucje reprezentujące administrację rządową i samorządową), sektora społecznego (partnerzy społeczni: organizacje pozarządowe) oraz sektora gospodarczego (partnerzy gospodarczy: przedsiębiorcy, gospodarstwa rolne; organizacje zrzeszające podmioty gospodarcze) z obszaru gmin Rabka-Zdrój, Raba Wyżna i Spytkowice. Członkami zwyczajnymi Stowarzyszenia – zgodnie z art. 15 ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich – mogą być także osoby prawne, w tym jednostki samorządu terytorialnego.

Rozdział 2 Statutu w całości poświęcony jest członkowstwu w Stowarzyszeniu. I tak członkiem zwyczajnym Stowarzyszenia może być pełnoletnia osoba fizyczna, która złoży deklarację członkowską i rekomendację. Statut nie przewiduje uczestnictwa w Stowarzyszeniu członków wspierających.

Art. 11 pkt. 1. mówi, iż to Zarząd nadaje status członka Stowarzyszenia na pisemny wniosek kandydata (deklaracja członkowska) poparty rekomendacją. W przypadku kandydatów będących osobami prawnymi nie istnieje wymóg przedłożenia rekomendacji. Uchwałę w przedmiocie nadania członkostwa Zarząd podejmuje na najbliższym zebraniu, ale nie później niż w terminie 3 miesięcy od dnia złożenia wniosku.

W przypadku podjęcia uchwały odmawiającej nadania członkostwa lub nie podjęcia żadnej uchwały przez Zarząd, zainteresowanemu służy prawo do złożenia wniosku o rozstrzygnięcie sprawy przez najbliższe Walne Zebranie. Prawo do złożenia wniosku o rozstrzygnięcie sprawy przez Walne Zebranie przysługuje zainteresowanemu w terminie do 14 dni od doręczenia mu uchwały Zarządu odmawiającej nadania członkostwa. W takim przypadku decyzję podejmuje Walne Zebranie na najbliższym

zebraniu, nie później niż w terminie 4 miesięcy od dnia złożenia wniosku o rozstrzygnięcie sprawy przez Walne Zebranie.

Członkowie Stowarzyszenia mają prawo:

- a) wybierać i być wybieranym do władz Stowarzyszenia,
- b) brać udział w Walnym Zebraniu,
- c) zgłaszać wnioski i interpelacje,
- d) realizować inne prawa przewidziane w Statucie.

Członkowie Stowarzyszenia mają obowiązek:

- a) brać czynny udział w działalności Stowarzyszenia,
- b) swą postawą godnie reprezentować Stowarzyszenie,
- c) dbać o dobre imię Stowarzyszenia,
- d) przestrzegać postanowień Statutu, uchwał i decyzji władz Stowarzyszenia,
- e) płacić składki.

Członkostwo Stowarzyszenia ustaje:

- a) z chwilą złożenia Zarządowi pisemnego oświadczenia o wystąpieniu ze Stowarzyszenia,
- b) z chwilą wejścia w życie uchwały Zarządu w przedmiocie utraty członkostwa,
- c) z chwilą utraty przez członka pełnej zdolności do czynności prawnej, a w przypadku członków będących osobami prawnymi – z chwilą utraty osobowości prawnej.

Członek Stowarzyszenia może zostać pozbawiony członkostwa w razie:

- a) naruszenia statutu Stowarzyszenia, w szczególności niepłacenia składek,
- b) działania na szkodę Stowarzyszenia,
- c) działania sprzecznego z prawem lub z zasadami współżycia społecznego.

Uchwałę o pozbawieniu członkostwa podejmuje Zarząd. Od tej uchwały przysługuje odwołanie pisemne w terminie 14 dni od dnia jej doręczenia. W takim przypadku decyzję podejmuje Walne Zebranie na najbliższym zebraniu, nie później niż w terminie 4 miesięcy od dnia złożenia odwołania.

Zgodnie z art. 15 Statutu Walne Zebranie na wniosek Zarządu może nadać osobie fizycznej szczególnie zasłużonej dla realizacji celów określonych w art. 8 honorowe członkostwo Stowarzyszenia.

I. 5. STRUKTURA ORGANU DECYZYJNEGO - RADY

Do wyłącznej właściwości Rady zwanej „organem decyzyjnym” należy wybór operacji, które mają być realizowane w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju) zgodnie z art. 62 ust.4 rozporządzenia nr 1698/2005.

a/ zakładana liczba członków organu decyzyjnego LGD, określona konkretna liczbą lub w formie przedziału liczbowego

W skład Rady – zgodnie z art. 36 pkt 2 Statutu wchodzi od 6 do 12 osób. Walne Zebranie członków w dniu 18 marca 2010 Uchwałą nr 13/2010 roku dokonało uaktualnienia przynależności do sektorów członków rady. Dnia 14 kwietnia 2010 roku pisemną rezygnację z pełnienia funkcji członka Rady złożyła Pani Marta Leżańska. Na jej miejsce uchwałą Walnego Zebrania nr 18/2010 z dnia 22 kwietnia 2010 roku została wybrana Pani Jadwiga Pyka. W związku z przyłączeniem Gminy Spytkowice do LGD zostali wybrani nowi członkowie Rady: Pani Danuta Zawilowicz i Pan Kazimierz Bielak.

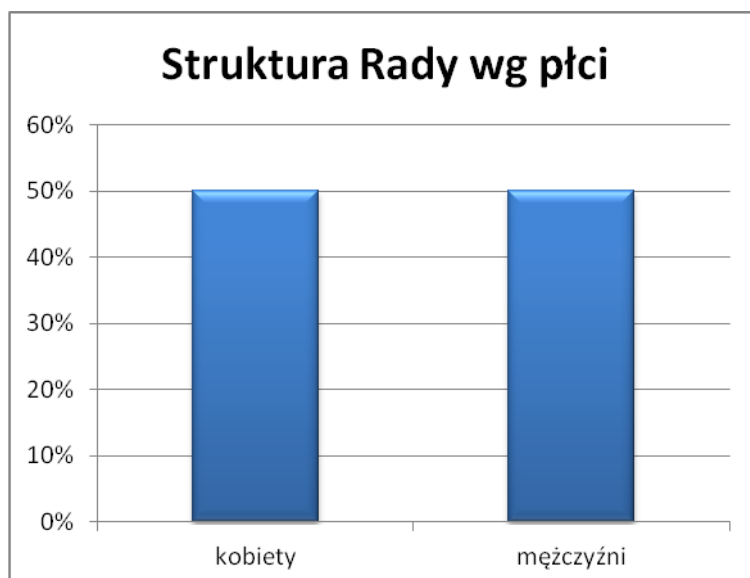
Dnia 24.01.2011 r. pisemną rezygnację z pełnienia funkcji członka Rady złożyła Pani Małgorzata Gromala. Na jej miejsce uchwałą Nadzwyczajnego Walnego Zebrania nr 5/2011 z dnia 24 stycznia 2011 roku został wybrany Pan Rafał Grygorowicz.

Wszystkie gminy i wszystkie sektory są reprezentowane w Radzie. Przestrzegany jest parytet płci.

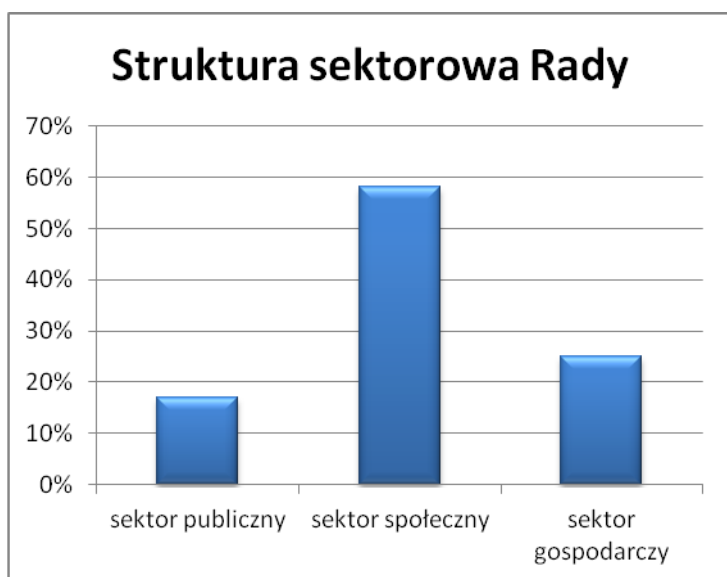
Lp.	Podmiot	Imię i nazwisko	Gmina	Sektor
1	Urząd Gminy	Rafał Grygorowicz	Raba Wyżna	publiczny
2	-	Bogusława Warciak	Raba Wyżna	społeczny
3	Działalność	Adam Sawina	Raba Wyżna	gospodarczy

	gospodarcza			
4	Urząd Miasta	Robert Wójciak	Rabka-Zdrój	publiczny
5	-	Anna Gut	Rabka-Zdrój	społeczny
6	-	Lucjan Kapera	Rabka-Zdrój	społeczny
7	-	Jadwiga Pyka	Raba Wyżna	społeczny
8	Działalność gospodarcza	Bernadeta Kołodziej	Raba Wyżna	gospodarczy
9	Działalność gospodarcza	Ryszard Domaradzki	Rabka-Zdrój	gospodarczy
10	-	Ewa Świder	Rabka-Zdrój	społeczny
11	-	Danuta Zawilowicz	Spytkowice	społeczny
12	-	Kazimierz Bielak	Spytkowice	społeczny

Reprezentatywność składu organu decyzyjnego:

- **Kobiety** stanowią 50 % składu Rady
- **Mężczyźni** stanowią 50 % składu Rady

Sektor publiczny stanowi
17 % składu LGD

– **Sektor społeczny** stanowi
58 % składu LGD

– **Sektor gospodarczy** stanowi
25 % składu LGD

I. 6. ZASADY I PROCEDURY FUNKCJONOWANIA LGD ORAZ ORGANU DECYZYJNEGO

a/ zasady powoływania członków organu decyzyjnego LGD, uregulowane zapisami statutowymi

Rada jest wybierana przez Walne Zebranie spośród członków tego zebrania na 5-letnią kadencję. W skład Rady wchodzi od 6 do 12 osób. Co najmniej połowę członków Rady stanowią podmioty, o których mowa w art. 6 ust. 1 lit. b i c Rozporządzenia nr 1698/2005, lub ich przedstawiciele (partnerzy gospodarczy i społeczni, inne odpowiednie podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, organizacje pozarządowe, w tym organizacje zajmujące się zagadnieniami z zakresu środowiska naturalnego, oraz podmioty odpowiedzialne za promowanie równości mężczyzn i kobiet, podmioty zrzeszające rolników, kobiety wiejskie, młodych ludzi).

Ponadto Walne Zebranie dokłada starań, by - w miarę możliwości - żadna z płci nie była w składzie Rady dyskryminowana, tj. aby w jej składzie zasiadało po nie mniej niż 40% przedstawicieli każdej płci (art.2 Regulaminu Rady).

Kadencja członka Rady powołanego w trakcie trwania kadencji pozostałych członków Rady upływa wraz z chwilą zakończenia się kadencji pozostałych członków.

Walne Zebranie wybiera Przewodniczącego Rady, który kieruje pracą Rady, zwołuje posiedzenia Rady i im przewodniczy oraz posiada głos decydujący w razie równości głosów na posiedzeniu Rady.

W razie wygaśnięcia mandatu członka Rady w trakcie kadencji Walne Zebranie uzupełnia jej skład. Na okres pomiędzy wygaśnięciem mandatu członka Rady, a uzupełnieniem przez Walne Zebranie składu Rady.

Walne Zebranie uchwała Regulamin Rady. Jest to akt wewnętrzny, który precyzuje prawa, obowiązki i zasady funkcjonowania tego organu.

Rada działa także zgodnie z procedurą przyjętą przez Zarząd i Radę.

b/ zasady odwołania poszczególnych członków organu decyzyjnego LGD, uregulowane zapisami statutowymi

Mandat członka Rady wygasa w razie:

- a) utraty członkostwa Stowarzyszenia,
- b) odwołania przez Walne Zebranie,
- c) upływu kadencji.

Odwołanie członka Rady przez Walne Zebranie może nastąpić tylko z ważnych uzasadnionych przyczyn, w szczególności: w razie braku obiektywizmu przy wyborze operacji.

c/ opis procedury funkcjonowania organu decyzyjnego LGD, w tym procedury dotyczącej wyłączenia organu decyzyjnego od udziału w dokonywaniu operacji w razie zaistnienia okoliczności, które mogą wywołać wątpliwości co do jego bezstronności, w szczególności w przypadku, gdy wniosek dotyczy jego gminy bądź podmiotu, który reprezentuje, a także w przypadku ubiegania się tego członka o wybór operacji w ramach działania 4.1 Wdrażanie LSR

Rada działa w oparciu o Statut Stowarzyszenia oraz Regulamin Rady, który doprecyzowuje zapisy Statutu.

Rozdział IV Statutu mówi o zasadach funkcjonowania Rady.

Wybór projektów dokonywany jest w formie uchwały Rady, podjętej zwykłą większością głosów w obecności co najmniej 50 % członków Rady (art. 36 ust.7 w zw. z art. 31). W razie równego rozłożenia głosów, decyduje głos przewodniczącego Rady. Każdy członek rady w przypadku sprzeciwu w stosunku do podjętej uchwały ma prawo do obligatoryjnego zaprotokołowania swego stanowiska w protokole.

Od uchwały, o której mowa powyżej wnioskodawcy przysługuje odwołanie do Rady, w regulaminowym terminie, zgodnym z obowiązującą procedurą naboru wniosków i podanym do publicznej wiadomości.

Statut w art. 13 pkt. 6 Regulaminu Rady stanowi, że Rada może opracować regulamin określające: procedury oceny zgodności operacji z lokalną strategią rozwoju (LSR) i wyboru operacji oraz odwołania od rozstrzygnięć Rady w sprawie wyboru operacji.

**Rada w Stowarzyszeniu „Przyjazna Dolina Raby”
opracowała obie procedury i przyjęła je swoją uchwałą.**

Art. 9 Regulaminu Rady stanowi o wyłączeniu Członka Rady przy wyborze operacji, jeśli zachodzi podejrzenie konfliktu interesów: W razie sprzeczności interesów Stowarzyszenia z osobistym lub majątkowym interesem członka Rady, jego małżonka, krewnych i powinowatych do II stopnia, członek Rady powinien wstrzymać się od udziału w głosowaniu nad taką uchwałą i żądać zaznaczenia tego w protokole. Jeśli w powyższej sytuacji członek Rady nie wstrzyma się dobrowolnie, podlega on wyłączeniu od udziału w głosowaniu w drodze podjęcia uchwały przez Radę.

Art. 3 pkt. 3 stanowi, że żaden z członków Rady nie może być zatrudniony w biurze Stowarzyszenia, a art. 7, że Członek Rady nie może być równocześnie członkiem Komisji Rewizyjnej ani Zarządu.

Tryb pracy Rady określają Statut i Regulamin Organizacyjny Rady uchwalane przez Walne Zebranie. Regulamin Rady stanowi, że Rada zapewni przejrzystość, jawność i demokratyczność podejmowania przez nią decyzji. Te wymogi wypełniają następujące zapisy:

Przejrzystość podejmowania decyzji poprzez:

- Wyłączanie członka organu w razie zaistnienia okoliczności wątpliwych co do jego bezstronności.
- Głosowanie odbywa się nad każdym projektem osobno.
- Głosowanie jest dokonywane na karcie oceny i jest jawne.

Demokratyczność podejmowania decyzji poprzez:

- Wybieranie członka LGD na Walnym Zebraniu, przez wszystkich członków Stowarzyszenia, przy wymaganym quorum, większością głosów.
- Wybieranie Przewodniczącego Rady na Walnym Zebraniu, przez wszystkich członków Stowarzyszenia, przy wymaganym quorum, większością głosów.
- Głosowanie większością głosów nad wyborem każdej operacji, przy zapewnionym quorum.
- Wynik głosowania w sprawie uznania operacji za zgodną z LSR jest dokonywany bezwzględną większością głosów.
- Co najmniej połowę członków Rady stanowią podmioty, o których mowa w art. 6 ust. 1 lit. b i c rozporządzenia nr 1698/2005, lub ich przedstawiciele (partnerzy gospodarczy i społeczni, inne odpowiednie podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, organizacje pozarządowe, w tym organizacje zajmujące się zagadnieniami z zakresu środowiska naturalnego, oraz podmioty odpowiedzialne za promowanie równości mężczyzn i kobiet, podmioty zrzeszające rolników, kobiety wiejskie, młodych ludzi).

Jawność podejmowania decyzji poprzez:

- Kryteria oceny operacji są publicznie dostępne.
- Głosowania są jawne
- Wyniki wyborów operacji niezwłocznie podane do publicznej wiadomości.

- Dostępność do wglądu protokołów i dokumentacji z posiedzeń Rady, która jest gromadzona i przechowywana w Biurze LGD i udostępniona do wglądu wszystkim zainteresowanym.

I. 7. KWALIFIKACJE I DOŚWIADCZENIE OSÓB WCHODZĄCYCH W SKŁAD ORGANU DECYZYJNEGO

Opis kwalifikacji i doświadczenia osób wchodzących w skład organu decyzyjnego znajduje się w załączniku nr 11 do wniosku *o wybór Lokalnej Grupy Działania do realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju*. Dokumenty są w Biurze LGD archiwizowane i uaktualniane.

Przedstawiciele sektora publicznego mają bogate doświadczenie w realizacji projektów z funduszy pomocowych. Były to zarówno projekty twarde, jak i miękkie. Członkowie Rady związani z oświatą realizowali projekty edukacyjne.

Wszyscy członkowie Rady ukończyli szkolenie w zakresie Programu Leader i posiadają stosowny certyfikat. Oprócz części teoretycznej, podczas tego szkolenia, członkowie Rady pracowali warsztatowo – na przygotowanych kartach oceny operacji - weryfikując fikcyjne projekty.

I. 8. DOŚWIADCZENIE LGD I PARTNERÓW W REALIZACJI OPERACJI W FORMIE ZAŁĄCZNIKA DO LSR

Doświadczenie LGD oraz jej partnerów znajduje się w załączniku nr 17 do wniosku *o wybór Lokalnej Grupy Działania do realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju*.

I. 9 PROCEDURA NABORU PRACOWNIKÓW LGD

W LGD „Przyjazna Dolina Raby” obowiązuje procedura przyjęta przez Zarząd Stowarzyszenia, dotycząca rekrutacji pracowników. Procedura zapewnia przejrzystości funkcjonowania organizacji i gwarantuje, że każdy ma równy dostęp do starania się o pracę w Lokalnej Grupie Działania.

Rozstrzygnięcia podawane są do publicznej wiadomości na stronie internetowej Lokalnej Grupy Działania. Procedura przewiduje także sytuację, w której występują trudności w zatrudnieniu pracowników spełniających wymagania konieczne.

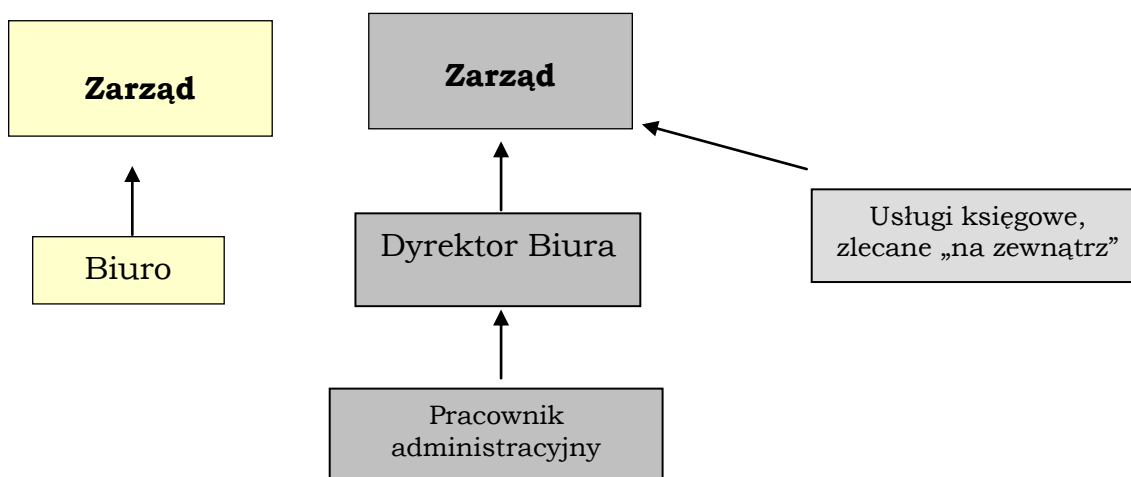
Procedura znajduje się w załączniku do LSR

I. 10. STRUKTURA BIURA LGD

Nad prawidłowym funkcjonowaniem Biura LGD czuwa Zarząd. W Lokalnej Grupie Działania „Przyjazna Dolina Raby” przewiduje się, że w początkowym okresie będzie dwóch pracowników, zatrudnionych nie w pełnym wymiarze godzin: Dyrektora Biura oraz pracownika administracyjnego.

Dopuszcza się możliwość wynagradzania najwyżej 3 członków zarządu w formie umowy-zlecenia.

Usługi księgowe są zlecane „na zewnątrz”.

Jeśli chodzi o zależności służbowe, to Dyrektor Biura podlega Zarządowi, a pracownicy Dyrektorowi Biura. Obowiązkiem pracowników Biura jest obsługa logistyczna Zarządu i innych statutowych organów Stowarzyszenia. Dla właściwej organizacji pracy Zarząd może powoływać zespoły zadaniowe i zatrudniać czasowo osoby na umowy czasowe lub umowy o dzieło.

Lokalna Grupa Działania będzie starała się wykonywać wiele działań w oparciu o wolontariuszy i sympatyków, a przede wszystkim członków LGD.

I. 11. OPIS STANOWISK W BIURZE LGD

Opisy dwóch stanowisk Pracy w Stowarzyszeniu LGD „Przyjazna Dolina Raby” – dyrektora oraz pracownika administracyjnego znajdują się w załączniku

I. 12. OPIS WARUNKÓW TECHNICZNYCH BIURA LGD

Lokalizacja

Biuro Lokalnej Grupy Działania Stowarzyszenia „Przyjazna Dolina Raby” znajduje się w budynku Szkoły Podstawowej w Rokicinach Podhalańskich. Trzykondygnacyjny budynek jest położony bardzo dogodnie pod względem komunikacyjnym. Znajduje się w odległości około 200 m od drogi wojewódzkiej Rabka - Czarny Dunajec, a w pobliżu są przystanki autobusów i busów oraz stacja kolejowa.

Naprzeciwko budynku znajduje się parking na co najmniej kilkanaście samochodów. Dalej jest rzeczka, plac zabaw i alejki spacerowe. Całe otoczenie jest bardzo przyjazne, zadbane, zielone. Teren jest zagospodarowany w ramach projektu z *Odnowy i rozwoju wsi* i stanowi rzeczywiste centrum rekreacyjne dla mieszkańców Rokicin Podhalańskich.

Powierzchnia

Biuro LGD znajduje się w dużym, jasnym pokoju o powierzchni nieco ponad 40 m². Pracownicy Biura korzystają na co dzień z części wspólnych, tj: korytarzy, łazienek i części socjalnej budynku.

W budynku znajduje się także Internetowe Centrum Informacyjne, wyposażone w stanowiska komputerowe, gdzie organizowane są szkolenia, warsztaty i zebrania. Sala może pomieścić kilkadziesiąt osób i jest – po uzgodnieniu terminów – bezpłatnie – do dyspozycji Stowarzyszenia.

Media

Biuro ma ogrzewanie gazowe, dostęp do wody i Internetu satelitarnego. Podłączony jest telefon stacjonarny.

Wyposażenie

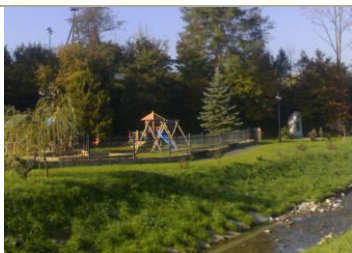
Stowarzyszenie „Przyjazna Dolina Raby” zajmuje biuro od strony południowej budynku. Pomieszczenie posiada bardzo dobre naturalne oświetlenie wpadające przez dwa okna, na których zamontowane są żaluzje pionowe. Biuro zostało wyposażone w meble: dwa obszerne biurka o nowoczesnym kształcie, rozdzielone ekranami, sprzęt komputerowy oraz sejf.

W połowie 2010 r. zostało zakupione urządzenie wielofunkcyjne oraz telefon z faksem.

Budynek w Rokicinach Podhalańskich.

w którym znajduje się siedziba LGD
„Przyjazna Dolina Raby”

Otoczenie

Naprzeciwko budynku znajduje się parking,
a za nim rzeczka i plac zabaw

Biuro LGD

Dwa z trzech stanowisk pracy w Biurze LGD

ROZDZIAŁ II OPIS OBSZARU OBJĘTEGO LSR WRAZ Z UZASADNIENIEM JEGO WEWNĘTRZNEJ SPÓJNOŚCI

II. 1. WYKAZ GMIN WCHODZĄCYCH W SKŁAD LGD ALBO BĘDĄCYCH JEJ PARTNERAMI

Obszar LGD stanowi obszar 3 gmin, których dane podano w tabeli:

Gmina	Kod terytorialny	Typ gminy	Liczba mieszkańców
Rabka – Zdrój	121112 3	Miejsko-wiejska	17 234
Raba Wyżna	121111 2	Wiejska	13 630
Spytkowice	121113 2	Wiejska	4 027
RAZEM			34 891

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie,

Wybrane dane o powiatach i gminach województwa małopolskiego, Kraków 2006

Liczba zameldowanych mieszkańców gminy miejsko-wiejskiej Rabka-Zdrój na dzień 31 XII 2006 r. wyniosła, 17 234 czyli jest mniejsza od liczby 20 tys. mieszkańców, umożliwiającej społeczności miasta w gminie miejsko-wiejskiej udział w Osi 4 PROW – Leader.

Łączna liczba zameldowanych mieszkańców obszaru LGD na dzień 31 XII 2006 r. wyniosła 34 891 mieszkańców, czyli jest większa od 10 tys. i mniejsza od 150 tys. mieszkańców.

Obszary gmin tworzące LGD przylegają do siebie w taki sposób, że obszar LGD znajduje się w jednym obrysie.

II. 2. POWIERZCHNIA I POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE · ORAZ MAPA

Obszar LGD należy w całości do powiatu nowotarskiego w województwie małopolskim. Powierzchnia terenu LGD wynosi 190 km², co stanowi 12, 84 % powierzchni całego powiatu.

Miasto i Gmina Rabka-Zdrój podzielone zostały na 3 sołectwa i 9 osiedli:	Sołectwa: • Chabówka, • Ponice, • Rdzawka. Osiedla: Centrum, Rynek, Łęgi, Nowy Świat, Orkana, Rynek, Sąddecka, Słone, Traczykówka, Zaryte.
Gminę Raba Wyżna tworzy osiem sołectw - osiem wsi o charakterze rolniczym, a mianowicie:	• Raba Wyżna • Bielanka • Bukowina Osiedle • Harkabuz • Podsarnie • Rokiciny Podhalańskie • Sieniawa • Skawa
Strukturę administracyjną gminy Spytkowice tworzy jedno sołectwo, a dokładniej jedna wieś.	Gmina Spytkowice powstała z dniem 1 stycznia 1998 r. poprzez wydzielenie wsi Spytkowice z gminy Raba Wyżna (rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 września 1997r. (Dz. U. Nr 116, poz. 742).

Gmina Rabka-Zdrój graniczy:

- od północy z gminami Lubień, Mszana Dolna, Niedźwiedź w powiecie limanowskim
- od południa z miastem i gminą Nowy Targ
- od wschodu z gminą Raba Wyżna

Gmina Raba Wyżna graniczy:

- od północnego-zachodu z miastem i gminą Jordanów w powiecie suskim ,
- od północnego-wschodu z gminą Lubień w powiecie myślenickim,
- od wschodu z gminą miejsko-wiejską Rabka- Zdrój,
- od południowego - wschodu z gminą Nowy Targ
- od południa z gminą Czarny Dunajec
- od zachodu z gminami Jabłonka i Spytkowice

Gmina Spytkowice graniczy:

- od północy z gminą Jordanów w powiecie suskim
- od północnego-zachodu z gminą Bystra –Sidzina w powiecie suskim
- od wschodu i południa z gminą Raba Wyżna
- od południowego- zachodu z gminą Jabłonka

Istotnym elementem charakterystyki tego obszaru jest bliska odległość miasta Kraków - siedziby władz województwa małopolskiego. Odległość z Rabki-Zdrój do Krakowa wynosi 70 km, z Raby Wyżnej do Krakowa - 75 km, ze Spytkowic - 77 km.

Rys. 1 Powiat nowotarski. Na żółto obszar strategiczny LGD „Przyjazna Dolina Raby”.

Powierzchnia i położenie administracyjne

Gminy należące do LGD znajdują się według podziału fizyczno -geograficznego prof. J. Kondrackiego w obrębie prowincji: Karpaty Zachodnie, podprowincji: Zewnętrzne Karpaty Zachodnie, makroregionu: Beskidy Zachodnie, mezoregionu: Kotlina Rabczańska. Są to pogranicza wschodnich krańców Beskidu Żywieckiego i zachodniego wypiętrzenia Beskidu Wysokiego. Oprócz tego obszar LGD od południowego zachodu zahacza o Pasma Podhalańskie a od wschodu o Gorce. Kotlina Rabczańska stanowi falistą powierzchnię zrównania (500-600 m n.p.m.), rozciętą płytkimi dolinami górnej Raby i górnej Skawy. Nad wierzchowinę kotliny wznosi się wyspowo kilka wzgórz ostańcowych przekraczających wysokość 600 m n.p.m., np. zalesiona Zbójecka Góra (644 m), Bania (607 m) i Grzebień (679 m). Kotlina rozciąga się w kierunku z zachodu na wschód około 10 km, z północy na południe – do 9 km. Wysokość najniższej położonego punktu w kotlinie wynosi 481 m n.p.m.(dolina rzeki Skawa), a najwyższym wzniesieniem w rejonie jest Bukowiński Wierch (940 m n.p.m.). Cały obszar LGD leży w obrębie rzeki Raby, Skawy, Czarnej Orawy, Poniczanki i Słonki.

II. 3. Uwarunkowania geograficzne i przyrodnicze

Klimat

Obszar objęty strategią LGD „Przyjazna Dolina Raby” zaliczany jest do karpackiego regionu klimatycznego Polski. Duży wpływ na kształtowanie się stosunków klimatycznych wywiera przede wszystkim ukształtowanie terenu, obejmujące zarówno rzeźbę, jak i wysokość jego położenia nad poziomem morza. Wraz ze wzrostem wysokości zmniejsza się ciśnienie powietrza i zwiększa się przeźroczystość atmosfery i promieniowanie słoneczne. Zmniejszeniu ulegają także dobowe i roczne amplitudy powietrza. Na terenie LGD występuje przewaga wiatrów zachodnich i południowych (około 25 – 30 %). Wiatry zachodnie cechuje największy udział we wszystkich porach roku. W półroczu letnim wiatry te notowane są zazwyczaj z większą częstotliwością niż w półroczu zimowym. Średnie roczne temperatury powietrza wahają się w granicach 7 stopni C. Pierwsze jesienne przymrozki pojawiają się około 5 października. Ostatnie wiosenne przymrozki notowane są około 5 - 10 maja. Długość okresu wegetacyjnego szacowana jest na około 200 - 210 dni. Średnie roczne sumy opadów wynoszą około 900 mm. Wraz ze wzrostem wysokości nad poziom morza notuje się wzrost wielkości opadów atmosferycznych (zarówno w postaci deszczu, jak i śniegu). Średnio pokrywa śnieżna utrzymuje się tutaj od 90 do 100 dni w roku, przy czym grubość pokrywy śnieżnej szacowana jest na 1500 – 2000 cm.

Szczególne specyfika cechuje klimat uzdrowiska Rabka-Zdrój, który jest odmienny od górskiego klimatu dominującego w tym regionie. Cechuje go mała ilość słabych wiatrów, silne nasłonecznienie i niewielka ilość opadów. Są one przeważnie krótkotrwałe, lecz o dużym natężeniu. W ciągu roku jest średnio 175 dni z opadami, z czego większość przypada na miesiące letnie. Średnia roczna temperatura powietrza wynosi 6,6 C, najcieplejszym miesiącem jest lipiec (16,7 C), najchłodniejszym luty (-3,5 C). Najwyższe temperatury występują w sierpniu, najniższe w trzeciej dekadzie stycznia. Wahania temperatur w ciągu doby, zarówno w lecie jak i w zimie są niewielkie. Średnia grubość pokrywy śnieżnej, zalegającej przeciętnie od grudnia do połowy marca wynosi ok. 60 cm. Brak nadmiernych upałów i ostrych mrozów, dobre warunki solarne, suche powietrze i prawie zupełny brak mgieł sprzyja leczeniu klimatycznemu, które może być prowadzone przez cały rok. Rabka-Zdrój jest uprzywilejowana pod względem

otrzymywanego natężenia promieniowania słonecznego, które średnio w ciągu roku przekracza 56,6 W/cm², podczas gdy średnia dla obszaru kraju nie przekracza 50 W/cm². Partie terenu położone poniżej 680 m w klasyfikacji Hessa, należą do umiarkowanie ciepłego piętra klimatycznego, wyznaczonego przez średnie temperatury roku zawarte w granicach od 6 do 8°C; regionu klimatycznego umiarkowanie chłodnego.

Gleby

Obszar Kotliny rabczańskiej zbudowany jest z piaskowca magurskiego, średnio i grubo ziarnistego. Jest to najczęściej występująca skała w rejonie beskidzkim. Składa się z grubych ławic piaskowców nieznacznie przeławicowanych łupkami. Ze zwiertzeliny tych skał powstały gleby pseudobielicowe, brunatne i bielicowe. Dolinę rzeki Raby i Skawy wyścielają utwory aluwialne zwane madami. Gleby i ich przestrzenne zróżnicowanie są ściśle powiązane z rzeźbą i podłożem geologicznym oraz z warunkami klimatycznymi i roślinnymi, a niekiedy także z gospodarczą działalnością człowieka. Powstanie określonego typu gleb jest wynikiem zależności pomiędzy podłożem (litologią), klimatem, rzeźbą terenu i szatą roślinną. Na fliszowym podłożu zbudowanym ze skał o różnorodnej zasobności w składniki pokarmowe powstają gleby o odmiennych właściwościach, tworząc typowe dla obszarów górskich mozaiki glebowe. W kształtowaniu pokrywy glebowej ingerują silnie (oprócz szaty roślinnej) czynniki lokalne, takie jak: wypływ wód gruntowych na stokach, nadmiar wód w dnach dolin, zubożenie profilu glebowego w najdrobniejsze frakcje w wyniku oddziaływania erozji wietrznej (na grzbietach) lub wodnej (na stokach). Ze względu na różnorodny skład mechaniczny oraz właściwości fizyczne gleby posiadają różną wartość rolniczą. Na terenie objętym strategią LGD dominują gleby IV i V klasy bonitacyjnej. Ze względu na pochodzenie, przeważają gleby górskie i podgórskie. Są to gleby brunatne kwaśne oraz wylugowane, jak również słabo wykształcone gleby szkieletowe. Wzdłuż koryta rzeki Skawy i Raby z naniesionych materiałów aluwialnych wykształciły się mady. Gleby szkieletowe zajmują szczytowe partie najwyższych wzniesień. Są to prawie wyłącznie gleby leśne w małym stopniu zmienione przez człowieka. Odgrywają one ważną rolę hydrogeologiczną z uwagi na duże zdolności retencyjne. Gleby te mogą chwilowo zatrzymywać do 100 mm opadów. Gleby gliniaste mają największe rozprzestrzenienie. Zaliczane są one do gleb kwaśnych, średnio zasobnych w próchnicę, potas i magnez, a ubogie w przyswajalny fosfor. W kierunkach zagospodarowania użytków rolnych

przeważają łąki i grunty orne w dalszej kolejności pastwiska natomiast sady stanowią znikomy odsetek użytków.

Na obszarze typowo rolniczych gmin, jakimi są Raba Wyżna i Spytkowice dominują gleby brunatne, brunatne kwaśne, bielcowe. Ocena stosunków wodnych kształtuje się następująco:

- gleby o względnie optymalnych stosunkach wodnych zajmują ok. 55 %,
- gleby okresowo za wilgotne oraz okresowo podmokłe zajmują ok. 20%,
- gleby trwale podmokłe zajmują ok. 2 %,
- gleby okresowo za suche 20 %,
- gleby stale za suche zajmują ok. 3 %.

W gminie Raba Wyżna przeważają gleby ciężkie do uprawy, jednak na tym terenie występują wszystkie stopnie ciężkości gleb. Gleby silnie zakamienione stanowią ok.1 %; słabo zakamienione stanowią ok. 6 %. Użytki rolne trudne do uprawy stanowią ok. 25 % powierzchni; bardzo trudne do uprawy stanowią ok. 10% powierzchni użytków rolnych. Ogólnie ocenia się , że około 60 % gruntów rolnych narażonych jest na erozję powierzchniową z tego zagrożenie:

- erozją intensywną obejmuje ok. 30 % gruntów rolnych,
- erozją silną ok. 20 % gruntów,
- bardzo silną ok. 6 % gruntów.

Na terenie gminy przeważają gleby klas bonitacyjnej IV b, V, VI oraz kompleksów przydatności rolniczej górskich (10-14):

Użytki rolne	Łąki	Pastwiska
R III a - 28 ha	Ł III - 69 ha	Ps II - 1 ha
R III b - 53 ha	Ł IV - 226 ha	Ps III - 63 ha
R IV a - 641 ha	Ł V - 653 ha	Ps IV - 252 ha
R IV b - 869 ha	Ł VI - 537 ha	Ps V - 188 ha
R V - 687 ha		Ps VI - 40 ha
R VI - 888 ha		Ps VI z - 30 ha
R VI z - 11 ha		
Razem 3176 ha	Razem 1458 ha	Razem 574 ha

Na terenie gminy Spytkowice dominują gleby IV i V klasy bonitacji, które stanowią 74, 5 % użytków rolnych, 13, 7 % użytków położonych jest na glebach klasy VI. Ze względu na położenie przeważają gleby górskie i podgórskie. Są to gleby brunatne kwaśne oraz wyługowane, jak również słabo wykształcone gleby szkieletowe. Wzdłuż koryta rzeki Skawy z naniesionych materiałów aluwialnych wykształciły się mady. Gleby szkieletowe zajmują szczytowe partie najwyższych wzniesień. Są to prawie wyłącznie gleby leśne w małym stopniu zmienione przez człowieka.

Szata roślinna – lasy

Szata roślinna na terenie gminy Rabka-Zdrój nie odbiega znacząco od innych części Beskidów Zachodnich, typowe dla Beskidów warunki fizjograficzne - niezbyt wielkie wysokości bezwzględne i względne, jednostajność budowy geologicznej, łagodna rzeźba terenu i mała różnorodność siedlisk - złożyły się na ubóstwo flory i roślinności. Większość terenu leży na pograniczu zasięgu pięter pogórza i regla dolnego. Naturalnym zbiorowiskiem roślinnym są tu prawie wyłącznie zbiorowiska leśne. Obszary pozbawione lasu ograniczały się tylko do żwirowisk nad rzekami i potokami. Położenie na styku dwóch pięter roślinności decydowało o zróżnicowaniu zbiorowisk roślinnych. Nad Rabą i uchodzącymi do niej potokami dominowały lasy i zarośla łęgowe, na wyższych terasach i zboczach wzniesień rosły lasy liściaste (grądy) i bory mieszane, natomiast wyżej panowały buczyny i żyzne jodliny, oraz prawdopodobnie, na glebach najuboższych stromych stoków górskich, bory jodłowo-świerkowe. Piętro pogórza obejmuje tylko niewielkie skrawki na jego północno - wschodnim krańcu. Wyznaczenie przebiegu górnej granicy piętra pogórza w Karpatach, napotyka na duże trudności. Naturalna szata leśna niższych położen została niemal doszczętnie zniszczona, a jej miejsce zajmują dziś wtórne zbiorowiska roślinne (głównie polne i łąkowe, sztuczne lasy świerkowe i sosnowe), zabudowania wiejskie itp. Granica ta, będąca strefą kontaktu naturalnej szaty roślinnej pięter pogórza i regla dolnego ma charakter pasa o zmiennej szerokości. Można przyjąć, że część gminy leży w piętrze pogórza - wzdłuż dolin Raby, Poniczanki i Słonki do wysokości około 550 m. Licząca kilka wieków działalność człowieka doprowadziła do generalnych zmian w pierwotnej szacie roślinnej tego obszaru. Na aktualną roślinność składają się, zatem zbiorowiska zawdzięczające swe istnienie człowiekowi, takie jak pola, ogrody, łąki i pastwiska. Znacznie ograniczone

powierzchnie leśne uległy także różnorodnym przekształceniom. W pełni naturalne zbiorowiska roślinne na terenie gminy już prawie nie istnieją. Blisko 60% terenu zajmują zbiorowiska zastępcze - pola, łąki i pastwiska. Resztę stanowią formy degradacyjne zbiorowisk naturalnych. Charakter zbliżony do naturalnych zachowały jeszcze niewielkie płyty nadrzecznych olszyn górskich (*Alnetum incanae*) nad Rabą i jej dopływami, małe fragmenty buczyny (*Dentario-glandulosae-Fagetum*) w lejach źródłkowych w pasmach Gorców i Lubonia oraz bardziej rozległe powierzchnie borów jodłowo świerkowych (*Abieti-Piceetum*) na ich stokach (także na Maciejowej i Grzebienu). Całkowitemu przekształceniu w pola uprawne uległy już dawno rosnące na najżyźniejszych siedliskach grąd i bór mieszany a ostatnio także łąg wierzbowo-topolowy. O jego istnieniu nad Rabą i Poniczanką świadczą jeszcze rosnące tu pojedyncze wierzby i topole. Jego siedliska zajęły wartościowe z punktu widzenia gospodarczego łąki rajgrasowe (z rzędu *Arrhenatheretum*), niekiedy zamienione na pastwiska życicowe *Lolium-Cynosuretum*. Zespół krzewiastych wierzb - wiklinisko zachował się w postaci małych enklaw nad Rabą. Liczne pnącza i inne rośliny zielne wraz z wikliną tworzą gęszcz silnie stabilizujący nadrzeczne kamieńce. Nadrzeczna olszyna górską *Alnetum incanae* jest najpospolitszym zbiorowiskiem nad potokami górskimi. Porasta ona dna dolin mniejszych potoków oraz duże połacie terasy zalewowej Raby i Poniczanki. Panuje tu bezwzględnie olsza szara (*Alnus incana*) z domieszką świerka, jesionu i in. Liczne miejsca po wycięciu olszyny górskiej zajmują z reguły ubogie i kamieniste pastwiska lub ubogie łąki. Bagienna olszyna górską *Caltho-Alnetum* - typowe płyty tego zbiorowiska występują ze względu na przekształcenia antropogeniczne. Na ich miejscu znajdują się zbiorowiska młak z dominującą wełnianką lub turzycami. Grąd *Tilio-carpinetum* - ponieważ las gradowy zajmował niegdyś najżyźniejsze siedliska, zbiorowisko to zostało niemal całkowicie zniszczone. Miejsce ich zajmują pola uprawne, sady, łąki i zabudowa. W polach uprawnych rozwijają się zbiorowiska chwastów polnych a łąki należą do łąk rajgrasowych *Arrhenatheretum medioeuropaeum* lub są to użytki zielone zakładane na terenach porolnych. łąki te są podsiewane i nawożone stąd ich skład florystyczny odbiega znacznie od typowych łąk pół naturalnych. Na siedlisku grądu znajduje się przeważająca część Parku Zdrojowego. Posadzone tu drzewa liściaste szybko osiągnęły imponujące rozmiary, co świadczy dobitnie, że zostały posadzone na właściwym dla siebie siedlisku, masowo usychają natomiast świerki, co wynika nie tylko z zanieczyszczenia powietrza, ale i nadmiernej

dla nich żyzności siedliska. Buczyna karpacka *dentario glandulosae-Fagetum* i żyzny las jodłowy *Galio-Abietetum* występują głównie na stromych stokach w piętrze dolnego regła, dzięki czemu zasięg aktualny tych lasów pokrywa się prawie w całości z zasięgiem potencjalnym. Uległy one jednak bardzo silnym przekształceniom w wyniku nadmiernej eksploatacji i braku racjonalnej gospodarki. W związku z kurczeniem się zasięgu jodły i zamieraniem całych drzewostanów jodłowych, siedliska *Galio-Abietetum* zasługują na szczególną uwagę, bo jodła odnawia się tu bardzo dobrze i szybko przyrasta. Dolnoreglowy bór jodłowo-świerkowy *Abieti-Piceetum*. Zajmuje duże powierzchnie w lasach regłowych - przeważnie silnie przekształcone i w różnym stopniu zdegradowane, lecz można jeszcze spotkać powierzchnie prawie naturalne, np. w paśmie Lubonia i w Gorcach (Bardo, Maciejowa). Około 50% potencjalnych siedlisk boru jodłowo-świerkowego zajmują pola, łąki i pastwiska. Ostatnio większość pól zamieniono na użytki zielone. W niższych położeniach są one podsiewane i silnie nawożone - ruń ich jest uboga florystycznie. Mniej nawożone łąki wyższych położeń reprezentuje zespół *Gladiolo-Agrostietum* bogaty w gatunki traw. Nienawożone łąki tego typu szybko ulegają degradacji przekształcając się w ubogie bliźniczyska a w dalszym etapie w borówczysko, a to z kolei w bór świerkowy. Obszar gminy Rabka pod względem regionalizacji faunistycznej Polski należy do podregionu górskiego Sudecko- Karpackiego, okręgu zachodniokarpackiego. Egzystencja ogromnej większości gatunków zwierząt powiązana jest ściśle z określonymi zbiorowiskami roślinnymi, które są ich niszą ekologiczną. Stąd utrzymanie różnorodności świata zwierzęcego uzależnione jest od istnienia odpowiednich zbiorowisk roślinnych oraz dokonywanych w nich przekształceń. W rejonie Rabki zachowała się fauna typowo beskidzka, niezbyt bogata i niezbyt różnorodna. Główny jej zrząd tworzą gatunki przystosowane do życia w różnych siedliskach i różnych warunkach klimatycznych. Znajdują one dogodne warunki egzystencji zarówno w środowisku naturalnych siedlisk leśnych, jak i w zbiorowiskach całkowicie kształtowanych przez człowieka.

W gminie Raba Wyżna z ogólnej ilości 8828 ha powierzchni – lasy i grunty leśne zajmują 3118 ha, co daje wskaźnik zalesienia na poziomie 35,5%. Drzewostan jest przeważnie młody, wskutek ustawicznego niszczenia przez człowieka. Pod względem struktury wiekowej lasy omawianego obszaru zalicza się głównie do III i IV klasy wiekowej. W strukturze gatunkowej lekką przewagę mają drzewa liściaste, co z uwagi na mniejszą

wrażliwość jest zjawiskiem korzystnym, zgodnym z tendencjami do przebudowy składu gatunkowego drzewostanów w kierunku jego dostosowania do warunków siedliskowych i ekologicznych środowiska. Działania zmierzają do systematycznego zmniejszania udziału sosny zwyczajnej, świerka pospolitego i brzozy brodawkowatej na korzyść buka zwyczajnego, dębu szypułkowego, jawora i jesiona. W systemie ochrony środowiska szczególne miejsce przypada obszarom rolniczym, mają one, bowiem największy udział w areale powierzchniowym, otaczają przenikają wszystkie inne ekosystemy.

Obok lasów, do cennych elementów przyrody ożywionej zalicza się także tereny łąkowe ze zwarta roślinnością złożoną z licznych gatunków traw i ziół, jak również zadrzewienia i zakrzaczenia śródpolne i przydrożne. Wszystkie te tereny pełnią rozmaite funkcje środowiskowe, jak np. glebochronne, wiatrochronne, wodochronne, wpływają na wzrost bioróżnorodności, a także spełniają ważne funkcje społeczne (rekreacyjne, wypoczynkowe).

W gminie Spytkowice z ogólnej ilości 3213 ha powierzchni – lasy i grunty leśne zajmują 1071 ha, co daje wskaźnik zalesienia na poziomie 33,3%. W strukturze gatunkowej nowe nasadzenia mają lekką przewagę drzew liściastych, co jest zjawiskiem korzystnym, zgodnym z tendencjami do przebudowy składu gatunkowego drzewostanów w kierunku jego dostosowania do warunków siedliskowych i ekologicznych środowiska. Działania zmierzają do systematycznego zmniejszania udziału sosny zwyczajnej, świerka pospolitego i brzozy brodawkowatej na korzyść buka zwyczajnego, dębu szypułkowego, jawora i jesiona. Drzewostan jest przeważnie młody. Pod względem struktury wiekowej lasy omawianego obszaru zalicza się głównie do III i IV klasy wiekowej.

Powierzchnia gruntów leśnych na obszarze LGD

Obszar	Lasy i grunty leśne (w ha)	Lesistość (w %)
Powiat nowotarski	54802,7	37,0
Rabka-Zdrój	2880,1	41,5
Raba Wyżna	3132,3	35,1
Spytkowice	1069,6	32,9

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie,

Wybrane dane o powiatach i gminach województwa małopolskiego, Kraków 2008

Szlaki komunikacyjne

Obecna sytuacja w zakresie systemu komunikacji w obszarze strategicznym LGD opiera się na infrastrukturze przechodzących w jej pobliżu ciągów dróg krajowych i wojewódzkich, których bezpośrednią funkcją jest organizacja ruchu w kierunkach północ – południe i wschód – zachód. Podstawowy układ drogowy gminy tworzą drogi krajowe, wojewódzkie i powiatowe, a w szczególności:

- droga krajowa nr 7 prowadząca z Gdańska do miejscowości Chyżne i dalej przez Słowację do Budapesztu (międzynarodowe oznaczenie E77), – przebiega przez teren gminy w ciągu ulicy J. Kilińskiego,
- droga krajowa nr 28 prowadząca z miejscowości Zator do Przemyśla – przebiega przez teren gminy w ciągu ulic Krakowska, Sądecka, Zaryte,
- droga wojewódzka nr 958 prowadząca z Chabówki przez Rabę Wyżną do Czarnego Dunajca,
- droga powiatowa nr K – ciąg ulic Sądecka, Rynek, J. Kilińskiego, Podhalańska.

Pozostałe ciągi drogowe, które mają duże znaczenie dla funkcjonowania komunikacji w mieście Rabka-Zdrój to ulice: Zakopiańska, J. Piłsudskiego, Jana Pawła II, W. Orkana, F. Chopina, Nowy Świat, ks. J. Poniatowskiego i Słoneczna.

Sieć drogową na terenie gminy Raba Wyżna stanowią:

Dwie drogi krajowe:

- nr 7 (E 77) Gdańsk – Chyżne (zaliczana do dróg międzynarodowych),
- nr 47 Skawa – Nowy Targ – Zakopane;

Jedna droga wojewódzka:

- nr 958 Chabówka – Raba Wyżna – Czarny Dunajec – Zakopane;

Sześć dróg powiatowych:

- nr 25401 Skawa – Naprawa,
- nr 25402 Skawa – Spytkowice,
- nr 25435 Raba Wyżna – Klikuszowa,
- nr 25436 Raba Wyżna – Spytkowice,
- nr 25437 Raba Wyżna – Podwilk,
- nr 25438 Harkabuz – Piekielnik

Osiem odcinków dróg gminnych:

- nr 2544042
- nr 2544064
- nr 2544096
- nr 2544119
- nr 2544155
- nr 2544173
- nr 2544213
- nr 2544264

Sieć drogową na terenie gminy Spytkowice stanowią:

- droga krajowa Nr 7 o długości – 8 km
- drogi powiatowe o długości – 4, 53 km
- drogi gminne o długości – 180 km, w tym ok. 20 km o nawierzchni asfaltowej,

Pod względem transportowym teren gminy obsługiwany jest przez:

- jedną drogę krajową: Nr 7 (E77) Gdańsk – Chyżne, która zaliczana jest do dróg międzynarodowych,
- dwie drogi powiatowe:
nr 25236 Jordanów – Spytkowice
nr 25402 Skawa- Spytkowice
i 131 odcinków dróg gminnych.

Drogi układu podstawowego obszaru strategicznego LGD posiadają parametry III, IV i V klasy technicznej. Układ uzupełniający, a więc drogi powiatowe i gminne w większości posiadają nawierzchnię asfaltową lub twardą ulepszoną. Na wymienionych drogach odbywa się ruch pojazdów samochodowych o zróżnicowanym natężeniu. Największe natężenie ruchu występuje na drodze krajowej Nr 7 prowadzącej do przejścia granicznego w Chyżnym oraz na drodze wojewódzkiej Nr 958. Najmniejszym natężeniem ruchu charakteryzują się drogi gminne. Gęstość podstawowej sieci dróg (krajowe i powiatowe) wynosi 39 km/100 km² i jest niższa od średniej krajowej (50,1 km/km²). Najbardziej obciążonym ciągiem komunikacyjnym przebiegającymi przez obszar strategiczny jest droga krajowa Nr 7, na której już dawno przekroczone zostały normy przepustowości. Odcinek drogi krajowej Nr 7 Chyżne – Zabornia został niedawno wyremontowany (nowa nawierzchnia, pobocza, chodniki), co poprawiło komfort i bezpieczeństwo jazdy.

Charakteryzując komunikację kolejową należy zauważyć, że przez obszar LGD przebiegają odcinki jednotorowych zelektryfikowanych linii kolejowych:

- nr 98 - Skawa >> Sucha Beskidzka >> Chabówka,
- nr 99 - Chabówka >> Raba Wyżna >> Nowy Targ >> Zakopane),
- nr 104 Chabówka >> Rabka-Zdrój >> Nowy Sącz - zelektryfikowana tylko na odcinku Chabówka - Rabka Zdrój.

Najważniejszym elementem infrastruktury kolejowej jest węzłowa stacja kolejowa Chabówka. Oprócz tego na obszarze strategicznym istnieje 6 przystanków kolejowych: Rabka Zdrój, Rabka Zaryte znajdujące się na linii nr 104 Chabówka >> Nowy Sącz Sieniawa, Raba Wyżna i Rokiciny Podhalańskie na linii nr 99 – Zakopane – Chabówka przez Nowy Targ oraz Skawa na linii 98 Chabówka – Sucha Beskidzka.

W chwili obecnej można zauważyć, że istniejąca na tym terenie infrastruktura kolejowa jest wykorzystywana w niewielkim stopniu. Związane jest to z ogólnokrajowym postępującym kryzysem PKP. Jest jednak faktem, że pociąg relacji do i z Zakopanego przejeżdżający przez obszar stanowi znaczącą alternatywę dojazdową wobec drogi Nr 47 (Zakopianki) dla podróżnych wybierających się tam z odległych zakątków Polski, a także dla turystów zagranicznych. W zakresie poprawy istniejącej sytuacji przewidziana jest przez PKP modernizacja linii kolejowej przebiegającej przez teren strategiczny LGD i podniesienie na niej standardu prędkości. W przyszłości planowane jest połączenie wspólną linią kolejową kilku uzdrowisk karpackich takich jak: Rabka-Zdrój, Krynica, Piwniczna, Muszyna, Żegiestów.

Podstawowym środkiem przewozowym w ramach obszaru strategicznego LGD jest komunikacja samochodowa, obsługiwana przez Zrzeszenie Samochodowego Transportu Prywatnego, które obsługuje połączenia lokalne i regionalne na kilkunastu dziennych kursach np.:

- Rabka-Zdrój >> Mszana Dolna >> Kraków,
- Rabka-Zdrój >> Skomielna Biała >> Kraków,
- Rabka-Zdrój >> Klikuszowa >> Nowy Targ,
- Rabka-Zdrój >> Raba Wyżna >> Czarny Dunajec,
- Rabka-Zdrój >> Spytkowice >> Jabłonka.
- Rabka Zdrój >> Spytkowice >> Jordanów
- Spytkowice >> Raba Wyzna >> Nowy Targ.

Powyższe linie obsługują również małe miejscowości wiejskie zlokalizowane przy przebiegających trasach. Z powyższych połączeń korzystają głównie ludzie dojeżdżający

do pracy i z powrotem. Oprócz nich połączenia te wykorzystują również turyści i kuracjusze. Na terenie gminy występuje kilku wiodących przewoźników prywatnych zrzeszonych w ramach ZSTP. Oprócz Zrzeszenia Samochodowego Transportu Prywatnego na terenie gminy swoje usługi w zakresie komunikacji zbiorowej świadczy PKS S.A.. Firma ta przekształcona została z dawnego PPKS, które dominowało na rynku komunikacji samochodowej do połowy lat dziewięćdziesiątych. Wysokie koszty, brak elastyczności i niedopasowanie do istniejącej sytuacji rynkowej spowodowały, że przedsiębiorstwo to zostało praktycznie wyparte z rynku połączeń lokalnych i regionalnych. W chwili obecnej na obszarze LGD świadczone są przez PKS S.A. jedynie tranzytowe połączenia realizowane na trasach: Zakopane >> Nowy Targ >> Kraków, Przemyśl >> Wadowice.

Drogi publiczne w powiecie nowotarskim w 2008 r. (w km)

Wyszczególnienie	Drogi publiczne o twardej nawierzchni		W tym o nawierzchni ulepszonej	
	Powiatowe	Gminne	Powiatowe	Gminne
Województwo małopolskie	6440,5	13683,2	6351,7	10865,1
Powiat nowotarski	324,5	725,0	318,2	550,3

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie,

Wybrane dane o powiatach i gminach województwa małopolskiego, Kraków 2008

Zasoby naturalne

Szczególnym wyróżnikiem części obszaru objętego strategią LGD są źródła solankowe. Solanki są od początku związane z historią Rabki. Wyniki badań solanek rabczańskich przeprowadzone przez prof. Skobla i prof. Aleksandrowicza potwierdziły, że źródła te należą do jednych z najsilniejszych solanek jodowo-bromowych w Europie. W 1864 roku po otwarci zakładu zdrojowego czerpano wodę z czterech źródeł: „Marii”, „Rafaeli”. „Krakusa” i „Kazimierza”, po wojnie w 1956 r. dowiercono ujęcie „Bolesław”, w latach 1959-1961 uruchomiono „Helenę”, w 1965-1968 „Rabka 18 i 19”, a w 1975-1976 – „Rabka IG-1” i „Rabka IG-2”. Obecnie nie eksploatuje się części źródeł. Solanki stosowane

są do kuracji kąpielowej, pitnej i wziewnej. Przy ich użyciu można leczyć nieżyty dróg oddechowych, niedokrwistość, choroby alergiczne, astmę oskrzelową, skazę wysiękową, krzywicę, choroby przemiany materii, układy krążenia, miażdżycę.

WYKAZ ŹRÓDEŁ SOLANKOWYCH W RABCE I ANALIZA CHEMICZNA

"Rabka 18"	stok Bani koło ul. Na Banię	0,7
"Rabka 19"	ul. Słoneczna, obok bud. Towarzystwa Opieki nad Ociemniałymi	24,0 (samowypływ)
"Helena"	ul. Orkana, koło cmentarza	1,2 (przy pompowaniu)
"Krakus"	ul. Orkana, koło zakładu przyrodoleczniczego	2,4 (miesięcznie)
"Rafaela"	Jak wyżej	4,0
"Bolesław"	Jak wyżej	10,0
"Warzelnia"	Jak wyżej	18,2
"Rabka IG-1"	ul. Słoneczna	24,0
"Rabka IG-2"	Jak wyżej, woda hipertermalna 20-40°C	108,0 (przy pompowaniu)

Analiza szczegółowa solanki z ujęcia "Rabka 18". W 1 litrze wody z samowypływu stwierdzono:

sodowy Na ⁺	9,160,00	96,90
potasowy K ⁺	50,00	0,31
amonowy NH ₄ ⁺	14,50	0,19
wapniowy Ca ⁺⁺	75,1	0,91
magnezowy Mg ⁺⁺	48,4	0,97
żelazowy Fe ⁺⁺	15,0	0,13
litowy Li ⁺	12,0	0,42
chlorkowy Cl ⁻	13,678,0	93,66
bromkowy Br ⁻	67,9	0,21
jodkowy J ⁻	18,1	0,03
siarczanowy SO ₄ ⁻	3,0	0,02
wodorowęglanowy HCO ₃ ⁻	1528,7	6,08

¹ Miligramorównoważnik (miliwal) – jednostka służąca określeniu ilości soli jonów wapnia i magnezu (twardości wody) · w 1dm³ wody.

Woda z odwiertu "Rabka 18" zawiera 252 g/l składników stałych. Wśród anionów przeważa jon chlorkowy Cl^- 93,66% miliwali, wśród kationów jon sodowy Na^+ 96,9% miliwali. Ponadto woda zawiera bromków 67,9 mg/l i jodków 18,1 mg/l. Określa się ją więc jako chlorkowo-sodowo-bromkowo-jodkową.

Występujące w Rabce-Zdroju wody mineralne należą do solanek chlorkowo-sodkowo-jodkowo-bromowych. Ich średnia mineralizacja wynosi, około 25 ‰ czyli 20 g/l na litr składników stałych. W wyżej mineralizowanych wodach udział podstawowych składników jest następujący:

- jon Cl^- – 13,5 g/l,
- jon Na^+ – 9 g/l,
- jon HCO_3^- – 1,6 g/l,
- jon J^- – 21 mg/l,
- jon Br^- – 65 mg/l.

Inne złoża surowców mineralnych występujących na terenie strategicznym LGD obejmują głównie grupę – surowce skalne, do których zalicza się piaskowce i kruszywa naturalne (głównie żwiry), które zasadniczo grupują się w dolinie rzek Raby i Skawy. Piaskowce występują we wszystkich jednostkach strukturalnych Karpat fliszowych i stosowane są w różnych dziedzinach budownictwa i drogownictwa, w zależności od ich własności technologicznych. Złoża kamieni drogowych i budowlanych znajdują się w Sieniawie, których zasoby bilansowe (geologiczne) wynoszą 200 tys. t.). Obecnie są to złoża zaniechane.

Poziom wodonośny wyróżnić można w utworach fliszowych. Horyzont wodonośny tworzą tu wody szczelinowo-porowe zalegające w warstwach gruboławicowych piaskowców. Wydajność tego poziomu jest duża w strefach zasilania, poza tymi strefami wydajność się zmniejsza z uwagi na trudności z infiltracją wód poprzez pokrywę czwartorzędową lub serię łupków. Zasobne fragmenty warstw wodonośnych zaliczone zostały do Głównych Zbiorników Wód Podziemnych przez Instytut Hydrogeologiczny i Geologii Inżynierskiej AGH.

Rzeki, cieki powierzchniowe i podziemne oraz stan czystości wód

Obszar strategiczny LGD zaliczany jest do zlewni rzeki Raby, Skawy i poprzez potok Orawka do Czarnej Orawy.

Rzeka Raba	Rzeka Skawa
Prawobrzeżny dopływ Wisły, o całkowitej długości 131,9 km i powierzchni zlewni 1537 km². Uchodzi do Wisły w km 134,7 (180 m n.p.m.). Źródła rzeki znajdują się w Beskidach na wysokości 785 m n.p.m. Dorzecze Raby w 86 % znajduje się w strefie karpackiej, co przesądza o górskim charakterze rzeki. Z większych dopływów rzeki na terenie LGD można wymienić: - Potok Poniczanka - Potok Słonka - Potok Orawka - Potok Żeleznica - Potok Zakłęty - Potok Kosicze - Potok Rokicianka	Jedna z większych prawobrzeżnych górskich dopływów Wisły II rzędu w kilometrze 22,7. Źródła Skawy znajdują się na północno-zachodnim stoku głównego Masywu Łysej Góry na wysokości 700 m n.p.m. Za źródłowy uznaje się Wsiowy Potok płynący w kierunku ENE dobrze wykształconą doliną. Długość rzeki wynosi 96,4 km. Zlewnia górnej Skawy, to w przeważającej części tereny lesiste i rolnicze. Rzeka Skawa na terenie LGD przyjmuje dopływy lokalnych potoków i cieków: - Stachórowka - Pudłówka - Z Lasu Zwierzyniec - Fudalikówka - Skawcówka - Pański - Łączny - Krzywoń - Kosicze II - Sarnówka - Pożoga - Szeroki - Snukowy - Nedorowski - Bachorzówka - Kuźnik
Rzeka Czarna Orawa	
Lewobrzeżny dopływ Orawy, poprzez Wag i Dunaj zasila zlewisko Morza Czarnego. Jest rzeką transgraniczną z Republiką Słowacką. Całkowita jej długość wynosi 49,7 km. Wypływa u podnóża Bukowińskiego Wierchu na wysokości 850 m n.p.m. W odcinku źródłowym zwana jest Orawką. W granicach Polski zlewnia Czarnej Orawy osiąga 359,6 km² i posiada rzeźbę górską. W źródłowym odcinku rzeki zlewnia zbudowana jest z	

utworów fliszowych serii magurskiej. W obrębie Kotliny Orawsko-Nowotarskiej zlewnię pokrywają utwory piaszczysto-żwirowe, na których miejscami wytworzyły się torfowiska wysokie. Występujące na tym obszarze duże powierzchnie kompleksów torfowiskowo - leśnych są naturalnym źródłem zanieczyszczeń organicznych wód Czarnej Orawy.

Stan jakości wód powierzchniowych oraz obecność organizmów żyjących w wodach są wynikiem oddziaływania różnorodnych czynników, zarówno ekologicznych, jak i antropogenicznych. Chemizm wód determinują: budowa geologiczna zlewni, klimat, typ gleb a także urbanizacja, uprzemysłowienie i rolnictwo. Znaczący wpływ na zanieczyszczenie wód ma ilość pobieranej wody i odprowadzanie ścieków bytowo – gospodarczych i przemysłowych. Ocena jakości wód polega na porównaniu pomierzonych wielkości parametrów (wskaźników zanieczyszczenia) i obliczonych stężeń ze stężeniami dopuszczalnymi dla poszczególnych klas czystości, określonymi w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 5 listopada 1991 roku Dz. U. 116, poz. 503). Bardzo ostre wymagania klasyfikacyjne prawa polskiego powodują, że przekroczenie tylko jednego wskaźnika decyduje o zaliczeniu danego odcinka rzeki do niższej klasy jakości wody. Badania jakości wód rzeki Skawy, Raby i Czarnej Orawy prowadzono poza terenem strategicznym LGD. Punkt w Jordanowie - w powiecie suskim – na 71,1 km biegu rzeki Skawy; w Rabie Niżnej w powiecie Limanowskim na 102,1 km biegu rzeki Raby oraz punkt pomiarowo-kontrolny na rzece Czarna Orawa w Jabłonce – 25,0 km biegu rzeki.

Klasyfikacja jakościowa rzek powiatu nowotarskiego²

Rzeka	Substancje organiczne	Zasolenie	Zawiesiny	Substancje biogenne	Substancje specyficzne	Ocena wg kryterium fizyko-chem.	Stan sanitarny	Wskaźnik hydrologiczny	Ocena ogólna
Skawa	I	I	II	NON	II	NON	III	II	NON
Raba	I	I	I	III	II	III	NON	III	NON
Czarna Orawa	III	I	III	I	II	III	III	I	III

Objaśnienia:

² Źródło – „Raport o stanie środowiska w województwie małopolskim w roku 2002” - opracowany przez WIOŚ w Krakowie

I – pierwsza klasa czystości wód

II – druga klasa czystości wód

III – trzecia klasa czystości wód

NON – wody pozaklasowe- wody silnie zanieczyszczone, w których stężenia zanieczyszczeń przekraczały wartości dopuszczalne w tej klasyfikacji

Reżim hydrologiczny wyżej wymienionych rzek, potoków i cieków wodnych na obszarze strategicznym LGD określany jest, jako reżim niewyrównany z wezbraniami wiosennymi, letnimi i zimowymi oraz z deszczowo-gruntowym zasilaniem. Wybitnie niewyrównany odpływ w cyklu rocznym i wieloletnim, długotrwałe okresy niskich przepływów i wysokie wezbrania powodują, że wykorzystanie tych wód jest dość trudne. Rozwój gospodarczy regionu i związany z tym wzrost zapotrzebowania na wodę spowoduje konieczność regulacji większości wód powierzchniowych.

Zasoby wód podziemnych obszaru objętego strategią LGD pochodzą ze zbiornika nr 440 „Nowy Targ” oraz w niewielkim stopniu ze zbiornika 439 „Magura Gorce”.

Zbiornik nr 439 – zbiornik w obrębie Karpat fliszowych, wydzielony według kryteriów indywidualnych, ze względu na potrzebę ochrony najbardziej wydajnych partii skał, jako źródła zaopatrzenia w wodę pitną. Skałami zbiornikowymi są spękane gruboławicowe piaskowce i łupki. Woda w warstwach jest typu szczelinowo – porowego. Zbiorniki fliszowe nie są chronione w sposób naturalny, stąd są silnie narażone na zanieczyszczenia przenikające z powierzchni terenu.

Zbiornik nr 440 – zbiornik występujący w utworach czwartorzędowych związany z dolinami rzecznyymi i z kopalnym systemem dolin. Jest zbiornikiem o porowym charakterze ośrodka zlokalizowany w holocenijskich utworach piaszczystych i piaszczysto-żwirowych, lokalnie zaglinionych, wykazując zróżnicowaną naturalną odporność na zanieczyszczenia. Zbiornik GZWP 440 związany z doliną kopalną występującą w obrębie Kotliny Nowotarskiej jest stosunkowo najzasobniejszy, spełniający kryteria podstawowe wydzielenia GZWP. Miąższość utworów wodonośnych waha się w nim od kilku do ponad 100 m, a wydajność pojedynczych studni może dochodzić do 70 m³/h. Skrajna, wschodnia część zbiornika znajduje się obecnie w granicach cofki zbiornika „Czorsztyń”.

Dla większości zbiorników czwartorzędowych brak jest izolującej pokrywy w stopie warstw wodonośnych, co ułatwia przenikanie zanieczyszczeń z powierzchni ziemi do wód podziemnych.

Na terenie województwa małopolskiego brak jest badań wód podziemnych prowadzonych w sieci regionalnej, która pozwalałaby na prowadzenie bieżących obserwacji zarówno stanu zasobów, jak i zmian jakości wód. W związku z tym ocenę jakości wód można opierać o wyniki badań uzyskane w sieci krajowej. Badania takie realizowane były w sieci punktów badawczych znajdujących się na terenie powiatu nowotarskiego.

Badaniami objęto:

- wody wgłębne – wody poziomów artezyjskich i subartezyjskich (2 punkty),
- wody gruntowe – wody płytkiego krążenia o swobodnym zwierciadle wód (6 punktów),
- źródła – naturalne, skoncentrowane wypływy wód podziemnych, zaliczane do wód gruntowych (6 punktów).

Oparta na wynikach badań monitoringowych ocena wskazuje, że na terenie powiatu przeważają wody wysokiej jakości (klasa Ib), przy stosunkowo wysokim udziale wód średniej i niskiej jakości (klasa II i III). Brak natomiast wód najwyższej jakości (klasa I a). Czynnikiem mającym wpływ, na jakość wód podziemnych jest sposób użytkowania gruntów. Wody niskiej i średniej, jakości stwierdzono głównie w obszarach zabudowanych i na terenach wykorzystywanych rolniczo, a czynnikiem degradującym są nadmierne ilości związków azotu. W znacznej większości przypadków zanieczyszczenie występowało w wodach gruntowych płytkiego krążenia.

II. 4. OCHRONA ŚRODOWISKA NATURALNEGO

Obszar strategiczny LGD „Przyjazna Dolina Raby” skupia w swych granicach cenne elementy naturalnego środowiska przyrodniczego. Rabka-Zdrój, Raba Wyżna i Spytkowice ze względu na swoje położenie geograficzne podlegają uwarunkowaniom ochrony środowiska wynikającym w znacznym stopniu ze studium uwarunkowań i

kierunków zagospodarowania przestrzennego dawnego województwa nowosądeckiego. Obecnie tereny tych gmin objęte zostały granicami Południowo-małopolskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Rozporządzenie Nr 92/06 Wojewody Małopolskiego z dnia 24 XI 2006 r.)

W gminie Rabka-Zdrój na podstawie wymienionych uwarunkowań, oraz doświadczeń wynikających z obserwacji można scharakteryzować następujące determinanty rozwoju lokalnego w kontekście ochrony środowiska.

Część zachodnia Gminy gdzie istnieje obszar koncentracji działalności produkcyjno – usługowej przeznaczona jest na rozwój gospodarczy, który ma być związany głównie z obsługą turystyki, wypoczynku i lecznictwa uzdrowiskowego. Dominującym czynnikiem jest tu rekreacja, w tym głównie lecznictwo uzdrowiskowe oraz rozwijająca się turystyka uzdrowiskowa.

Północne obszary Gminy to tereny o przeznaczeniu rolniczo-rekreacyjnym, o korzystniejszych w skali województwa warunkach naturalnych dla rozwoju rolnictwa, w różnym stopniu przemieszanego z rekreacją, w zależności od mikro warunków przyrodniczych, atrakcyjności terenu i aktywności lokalnej.

Część centralna gminy, to obszary eksploatacji wód mineralnych, w oparciu o które kontynuowany może być rozwój funkcji uzdrowiskowej, ukierunkowany głównie. Południowo-wschodni obszar gminy Rabka-Zdrój wchodzi w skład otuliny Gorczańskiego Parku Narodowego.

OSTOJA GORCZAŃSKA (PLH120018) – NATURA 2000 KARPATY

Opis obszaru

Obszar Natura 2000 PLH120018 Ostoja Gorczańska położony jest w powiatach limanowskim i nowotarskim, na terenie gmin: Mszana Dolna, Niedźwiedź, Rabka, Ochotnica Górna, Kamienica, gminy i miasta Nowy Targ. Obejmuje obszar centralnej części Gorców, w granicach kompleksu głównego Gorczańskiego Parku Narodowego. Obszar ten znacznie wykracza poza granice obszaru Gorczańskiego Parku Narodowego i obejmuje całe pasmo Gorców wraz z dolinami potoków Jaszczce i Jamne oraz pasmem Mogielicy. Są to obszary leśne, chroniące przede wszystkim siedliska i gatunki zbiorowisk leśnych i nieleśnych pasm reglowych oraz piętra pogórza, a także siedliska i gatunki roślin i zwierząt związane z dolinami rzecznyymi.

Własność

W większości tereny obszarów to grunty leśne (w przypadku obszaru PLB120001 Gorce to 94%), część obszarów to użytki rolne (polany, łąki, pastwiska) i grunty rolne oraz wody płynące. Zdecydowana większość obszaru PLB120001 Gorce stanowi własność Skarbu Państwa w zarządzie GPN (6536,37ha), część to mienie komunalne wsi Konina. W przypadku obszaru PLH120018 Ostoja Gorczańska 37% terenu pozostaje w zarządzie GPN i jest własnością Skarbu Państwa, 22% obszaru to tereny pod zarządem nadleśnictw, a prawie 41% to tereny prywatne. Wody obszarów PLH120018 Ostoja Gorczańska są w zarządzie GPN oraz RZGW Kraków.

Charakterystyka środowiska abiotycznego

Podłoże geologiczne stanowią utworu fliszu karpackiego płaszczowiny magurskiej (ławice piaskowców i łupków). Gorce należą do gór średnich, otoczonych wysokimi pogórzami. Ukształtowanie Gorców określa się jako rozróg i charakteryzuje się promienistym układem grzbietów górskich, odchodzących od Turbacza we wszystkich kierunkach. Gorczańskie szczyty mają kształt kopuł o wysokościach 1100-1300 m n.p.m, poprzecinanych odśrodkowym układem dolin. W okolicy masywu Kudłania znajduje się grupa skałek i piaskowcowych wychodni skalnych i małych jaskiń (raczej rozpadlin skalnych), a w okolicy Jaworzyny Kamienieckiej znajduje się największa gorczańska jaskinia (Zbójecka Jama).

Gorce są obszarem źródłowym dopływów Dunajca i Raby. Główną rzeką przepływającą przez obszar Gorców jest Kamienica (zwana w swym górnym biegu Kamienieckim Potokiem, poniżej Kamienicą Gorczańską lub Łącką), wypływającą ze źródeł na północno-wschodnim stoku Turbacza. Zlewnia Kamienicy jest wyjątkowa w skali całych Beskidów Zachodnich, ponieważ niemal cała jej górna i środkowa część to tereny leśne w granicy GPN. Na terenie Gorców znajduje się duża ilość wypływów wód podziemnych, źródeł, wysięków i młak. W Gorcach brak jest większych zbiorników wodnych, znajdują się tu jedynie kilkunastu stawki osuwiskowe.

Charakterystyka środowiska przyrodniczego

Główne pasmo Gorców to jedna z cenniejszych ostoj puszczańskich w Beskidach Zachodnich, pozostałość rozciągającej się niegdyś wzdłuż całych Karpat puszczy

karpackiej. Stoki Gorców porastają lasy świerkowe w reglu górnym, bory świerkowo-jodłowe, buczyny i lasy jodłowe oraz mieszane w reglu dolnym.

Gorczańskie lasy zostały mocno przekształcone w wyniku gospodarki ludzkiej i od kilkudziesięciu lat trwa przebudowa drzewostanu. Piętro pogórza jest również mocno przekształcone przez gospodarkę ludzką i tu też najsilniejsza jest presja ludzka.

Brzegi rzek i potoków porastają lasy łęgowe z olszami i wierzbami (zbiorowiska olszynki karpackiej). Flora naczyniowa Gorców to ponad 850 gatunków, reprezentujących zarówno gatunki niżowo-górskie (wierzbówka wąskolistna *Chamaenerion angustifolium*, poziomka pospolita *Fragaria vesca*), ogólnogórskie (wierzba śląska *Salix silesiaca*, goryczka trojeściowa *Gentiana asclepiata*, urdzik karpacki *Soldanella carpatica*), gatunki reglowe (jodła pospolita *Abies alba*, olsza szara *Alnus incana*, parzydło leśne *Aruncus sylvestris*, krokus (szafran) spiski *Crocus scpeusienis*, żywiec gruczołowaty *Dentaria glandulosa*), gatunki wysokogórskie subalpejskie (wietlica alpejska *Athyrium discentifolium* (*A. alpestre*), zarzyczka górską *Cortusa matthioli*, ciemniżyca zielona *Veratrum lobelianum*, omieg górski *Doronicum alpinum*), gatunki wysokogórskie alpejskie (widłak alpejski *Diphasiastrum alpinum* (*Lycopodium alpinum*), wiechlina alpejska *Poa alpina* f. *vivipara*, kuklik górski *Geum montanum*, fiołek dwukwiatowy *Viola bilora*). Flora wątrobowców liczy 116 gatunków, flora mchów 234 gatunki. Licznie reprezentowane są grzyby (328 gatunków grzybów wielkoowocnikowych) oraz 740 taksonów porostów.

W związku z istniejącym w Gorcach już od XIV-XV wieku osadnictwem, które zintensyfikowało się w drugiej połowie XVIII wieku, duża część terenów została odlesiona i przekształcona na pola i pastwiska. Dzięki temu powstały charakterystyczne dla Gorców polany i kompleksy żyznych łąk, wypasane jeszcze kilkanaście lat temu, a dziś w kilku miejscach zagrożone zarastaniem. Cały obszar Gorców jest ostoją dla dużych drapieżników i dużych kopytnych (jeleń, sarna, dzik). Występuje tu też silna populacja wydry. W okresie lęgowym obszar zasiedla część krajowej populacji dzięcioła zielonosiwego, głuszca, muchołówki małej, puchacza, sóweczki, a także dzięcioła białostrzykowego i trójpalczastego, jarząbka, włośchatki i puszczyka uralskiego. Na terenie obszaru PLH120018 Ostoja Gorczańska stwierdzono występowanie 13, następujących siedlisk przyrodniczych z zał. I Dyrektywy Siedliskowej:

- Pionierska roślinność na kamieńcach górskich potoków, kod: 3220.

- Zarośla wrześni na kamieńcach i żwirowiskach górskich potoków (*Salici-Myricarietum* część - z przewagą wrześni), kod: 3230.
- Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (*Nardion* – płaty bogate florystycznie), kod: 6230
- Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*), kod: 6430.
- Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*), kod: 6510.
- Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzeria-Caricetea*), kod: 7140.
- Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk, kod: 7230.
- Jaskinie nieudostępnione do zwiedzania, kod: 8310.
- Kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagenion*), kod: 9110.
- Żyzne buczyny (*Dentario glandulosae-Fagenion*, *Galio odorati-Fagenion*), kod: 9130.
- Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach (*Tilio plathyphyllis-Acerion pseudoplatani*). kod: 9180.
- Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*, olsy źródłiskowe), kod: 91E0.
- Górskie bory świerkowe (*Piceion abietis* część - zbiorowiska górskie), kod: 9410.

W obszarze występują też gatunki roślin i zwierząt z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej, są to:

SSAKI	PŁAZY
- Niedźwiedź brunatny <i>Ursus arctos</i> *	- Kumak górski <i>Bombina variegata</i>
- Wilk <i>Canis lupus</i> *	- Traszka grzebieniasta <i>Triturus cristatus</i>
- Ryś <i>Lynx lynx</i>	- Traszka karpacka <i>Triturus Montandowi</i>
- Wydra <i>Lutra lutra</i>	

Na terenie obszaru stwierdzono występowanie, co najmniej 14 gatunków z załącznika I Dyrektywy Ptasiej. Są to:

- Trzmiełojad <i>Pernis apivorus</i>	- Włochatka <i>Aegolius funereus</i>
- Orzeł przedni <i>Aquila chrysaetos</i>	- Dzięcioł zielonosiwy <i>Picus canus</i>
- Jarząbek <i>Bonasa bonasia</i>	- Dzięcioł czarny <i>Dryocopus martius</i>
- Głuszec <i>Tetrao urogallus</i>	- Dzięcioł białostrzbiety <i>Dendrocopos leucotos</i>
- Puchacz <i>Bubo bubo</i>	- Dzięcioł trójpalczasty <i>Picoides tridactylus</i>
- Sóweczka <i>Glaucidium passerinum</i>	- Mucholówka mała <i>Ficedula parva</i>
- Puszczyc uralski <i>Strix uralensis</i>	- Cietrzew <i>Tetrao tetrix tetrix</i>

Pomniki przyrody

Rabka-Zdrój:

- Grupa drzew wokół zabytkowego kościółka - Muzeum im. W. Orkana - zespół 15 drzew, wśród których dęby i lipy zasadzone zostały w 1637 roku.
- Okaz jesionu wyniosłego - przy ul. Poniatowskiego (w kierunku Rabki Słonego) - jesion wyniosły o wys. 15 m, obwodzie 4,7 m.
- Okaz lipy szerokolistnej - przy ul. Do Roli Rabskich (Rabka Słone) - lipa szerokolistna o wys. 30 m, obwodzie 3,6 m i wieku ok. 260 lat.
- Okaz dębu szypułkowego - przy ul. Rynek (nieopodal Rabkolandu) - dąb szypułkowy o wys. 30 m, obwodzie 5 m i wieku 360 lat.
- Okaz topoli czarnej - przy ul. 1 Maja (nad potokiem Słonka) - topola czarna o wys. 35 m, obwodzie 5,2 m i wieku 260 lat.
- Okaz sosny zwyczajnej - przy ul. Orkana (naprzeciw cmentarza) - sosna zwyczajna o wys. 15 m, obwodzie 3,7 m i wieku 400-460 lat/sosna ta uważana jest za największą przyrodniczą osobliwość Rabki.
- Okaz dębu szypułkowego - przy ul. Orkana (naprzeciw Zakładu Przyrodoleczniczego) - dąb szypułkowy o wys. 20 m, obwodzie 3,7 m i wieku 260 lat.
- Dwie grupy modrzewi europejskich - przy ul. Parkowej (park zdrojowy) - 10 drzew o obwodzie 1-2m, 8 drzew o obwodzie 1,5 - 1,7 m i wieku 110 lat.

Raba Wyżna:

- Grupa lip obok domu Stefani i Mariana Sularzów w Skawie.
- Grupa jesionów w otoczeniu kościoła. Własność Kościoła Rzymsko-Katolickiego w Rabie Wyżnej.

- Grupa lip w otoczeniu kościoła. Własność Kościoła Rzymsko-Katolickiego w Rabie Wyżnej.
- Grupa lip w otoczeniu zabytkowego kościoła drewnianego. Własność Kościoła w Sieniawie.
- Grupa jaworów obok zabytkowego kościoła w Sieniawie.
- Lipa drobnolistna na pograniczu nieruchomości Anny Autolak w Rabie Wyżnej.
- Klon jawor w miejscowości Bielanka, przy drodze wojewódzkiej Rabka – Czarny
- Dunajec, w odległości 400 m od przystanku PKS Bielanka Leśnictwo; własność Anna i Eugeniusz Liro.

Spytkowice:

Na terenie gminy znajdują się cenne przyrodniczo i kulturowo obiekty. Zgodnie z Rozporządzeniem Wojewody Małopolskiego nr 92/06 z dnia 24 listopada 2006r. prawie połowa gminy należy do obszaru chronionego krajobrazu. Gmina posiada również 17 pomników przyrody (lipy, jesiony, jawory). Na terenie gminy stwierdzono występowanie 26 gatunków roślin objętych ochroną gatunkową. Niektóre z nich występują pospolicie na całym obszarze. Siedliskami rzadziej występujących są głównie olszynki łęgowe nad potokami i podmokłe łąki. W lasach gatunki chronione spotyka się jedynie w resztkach dolnoregłowych lasów bukowych; w sztucznych drzewostanach świerkowych o ubogim runie brak roślin chronionych. Najliczniej gatunki chronione występują w wilgotnych zaroślach nad potokami spływającymi ze stoków Pasma Podhalańskiego i nad Skawą oraz na ciepłych południowych zboczach wzgórz północnej flanki doliny Skawy.

II. 5. UWARUNKOWANIA HISTORYCZNE I KULTUROWE

Rabka-Zdrój

Historia Uzdrowiska Rabka wiąże się z występującymi tu źródłami solnymi sięga lat trzydziestych XIII wieku, kiedy to wojewoda krakowski, Teodor Gryfita upoważnił klasztor cystersów doprowadzenia akcji osadniczej w tzw. „terytorium ludźmierskim” i wykorzystywania soli na potrzeby klasztoru. Nazwę Rabki po raz pierwszy wymienił Jan Długosz, wspominając o dokumencie Bolesława Wstydlivego, który potwierdza

nadanie tych ziem Cystersom, użył stwierdzenia „Sal in Rabschycza”. W 1382 r. Ludwik Węgierski, w związku z zatargami z cystersami, odebrał Rabkę klasztorowi. Za czasów Władysława Jagiełły dobra te zostały wydzierżawione możnym rodom rycerskim. W początkach XV w. były w posiadaniu wójta z Dębowego Działu, a następnie zostały one sprzedane za 1000 grzywien groszy polskich Janowi Ligięzie /województwo łęczyckiemu/. 15 sierpnia 1446 r. został wydany przywilej lokacyjny na prawie magdeburskim dla Andrzeja i Piotra Jakuszków z Olszówki. Około 1448 r. Rabka przeszła w ręce rodu Jordanów z Zakliczyna herbu Trąby. Z działalnością tego rodu łączy się: wybudowanie pierwszego kościoła /w 1557 r./ będącego fundacją Wawrzyńca Spytki Jordana z Meleszyna, kasztelana krakowskiego oraz prawdopodobnie również wybudowanie na skarpie w widłach Raby i Poniczanki dworu o charakterze obronnym. W drugiej połowie XVI w. zaznacza się zainteresowanie solankami rabczańskimi, które cieszyły się opinią uzdrawiających oraz leczących choroby ludzi i zwierząt. W 1568 r. Jerzy Grossman uzyskał od Zygmunta Augusta zezwolenie na poszukiwanie i kopanie soli. Próby górniczego pozyskiwania soli nie udały się i prace zostały przerwane. Rabka często zmieniała właścicieli, przechodziła kolejno w ręce Zebrzydowskich, Przyłęckich, Komorowskich, Wielkopolskich. W wieku XVIII stała się centrum klucza, w skład którego wchodziły również: Chabówka, Skomielna, Zaryte, Ponice, Rdzawka i Słone. W 1818 r. zaborca austriacki w trosce o monopol państwowy na wydobywanie soli zabronił czerpania wód solankowych i nakazał ich zasypianie. W 1. połowie XIX wieku klucz dóbr nabył Józef Zubrzycki, którego syn, Julian Zubrzycki, stał się twórcą uzdrowiska w Rabce. W roku 1857 Komisja Balneologiczna Towarzystwa Naukowego Krakowskiego zainteresowała się rabczańskimi zdrojami. Z jej inicjatywy dr Fryderyk Skobel przeprowadził w 1858 roku pierwszą analizę chemiczną solanki i skutków jej używania przez miejscową ludność. Stwierdzono, że solanki zawierają m.in. jod i brom, o stężeniu które postawiło je na czołowym miejscu w Europie. Na tej podstawie postulowano otwarcie zakładu kąpielowego tzw. łazienek. Akcja ta spotkała się z poparciem prof. Józefa Dietla i Juliana Zubrzyckiego, W 1861 oczyszczono zasypane źródła: „Maria”, „Rafała”, „Krakus”, „Kazimierz”, „Helena”. Pierwszy etap utworzenia zakładu zdrojowego zamyka rok 1864, w którym oficjalnie otwarto uzdrowisko. W okresie tym wytyczone zostały zasadnicze osie założenia zdrojowego oraz założono park. Centrum uzdrowiska zlokalizowano w sąsiedztwie eksploatowanych wówczas źródeł. Największą budowlą był Dom Zdrojowy, a głównym punktem źródła kryty deptak usytuowany

równolegle do łaźni. Następnie wzniesiono aptekę oraz restaurację z salą widowiskowo-redutową. W 1867r. zabudowa pensjonatowa obejmowała „trzy domy parterowe z mieszkaniami należycie umeblowanymi” oraz „dwa domy murowane o 32 pokojach do mieszkania przeznaczonych”, zabudowę uzdrowiska dopełniał „sklep w najpowabniejsze towary zaopatrzony” oraz „stajnia na konie gościnne”. [Z. Beiersdorf, B. Krasnowolski „Rozwój przestrzenny i architektoniczny Rabki” 1977 r]. W roku 1882 istniało już 15 budynków-pensjonatów z 240 pokojami, kaplica zdrojowa oraz altana dla orkiestry zdrojowej. Rozwój uzdrowiska zdynamizowało połączenie kolejowe Chabówka-Kraków oraz Chabówka-Rabka /1885 r./. Frekwencja kuracjuszy wzrosła z 164 w 1884 do 1148 w roku 1889. W 1889 Julian Zebrzydowski przekazał parcelę pod budowę kolonii dla dzieci skorfulicznych, co zapoczątkowało specjalizację Rabki, jako uzdrowiska dziecięcego. Następną fazą rozwoju uzdrowiska łączy się z nabyciem tych ziem przez rodzinę Kadenów w 1895 roku. Uzdrowisko szybko rozwijało się, w 1896 przeprowadzono kanalizację, w 1900 elektryczność, w następnych latach wodociąg, powiększono również park zdrojowy /w 1920 r. liczył 80morgów/. W latach 1904-1905 wybudowano nowy kościół parafialny p.w. Świętej Marii Magdaleny, a stary kościół przeznaczono na muzeum. W pierwszych latach XX w. i okresie międzywojennym Rabka, jako uzdrowisko dziecięce posiadała sławę międzynarodową, świadczy o tym m.in. liczba kuracjuszy: 1914 rok - 6 729 osób, 1934 rok - 20 339 osób, 1938 rok - 27 452 osoby, 1939 rok - 30 153 osoby. Ze względu na piękno krajobrazu na mocy Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 16 lutego 1928 r. zdrojowisko Rabka zostało zaliczone do miejscowości zasługujących na ochronę krajobrazu. W latach drugiej wojny światowej uzdrowisko w Rabce było nieczynne, źródła zostały zanieczyszczone, aparatura zniszczona lub wywieziona do Niemiec. W pensjonatach przebywali ranni żołnierze niemieccy oraz zorganizowano tu siedziby organizacji paramilitarnych m.in. siedziba NSDAP i szkoła policyjna. Okupant przystąpił do eksterminacji ludności żydowskiej stanowiącej w Rabce i okolicach duży procent społeczeństwa. Mieszkańcy Rabki prowadzili walkę partyzancką, organizowali tajne nauczanie. Wycofujące się wojska niemieckie zniszczyły uzdrowisko – spalono zakład przyrodolecznicy. Wyzwolenie przyniosły Rabce wojska radzieckie w dniu 28 stycznia 1945 roku.

Zniszczone po wojnie uzdrowisko zostało odebrane rodzinie Kadenów-Wieczorkowskich i przejęte na własność Skarbu Państwa. W Polsce wycieńczonej wojną

poważnym problemem staje się zwiększenie zachorowalności na gruźlicę zwłaszcza wśród dzieci. Rabka ze swoim klimatem staje się centralnym ośrodkiem leczenia gruźlicy. Do 1946 roku Sanatorium Ministerstwa Komunikacji „Duży Lotos” dysponowało 150 łózkami a w Sanatorium Śląskiego Czerwonego Krzyża 200 łózkami, ponadto łózkami dla chorych dzieci dysponowały również sanatoria o charakterze kolonijnym w budynkach „Niemen”, „Stasin” i „Matusia” administrowanych przez Krakowski Okręg Towarzystwa Przyjaciół Dzieci.

Wzrastające zapotrzebowanie na miejsca dla dzieci chorych na gruźlicę sprawiło, że przybywa tu dr. Litwin – Minister Zdrowia. Rozpoczynają się rozmowy na temat utworzenia w Rabce dużego ośrodka leczenia gruźlicy. Rada Ministrów 11 lipca 1946 r. podejmuje uchwałę w sprawie „Zespołu Sanatoriów dla dzieci Gruźliczych w Rabce”, zostaje utworzony Komitet Organizacyjny pod przewodnictwem ówczesnego Zastępcy Naczelnego Komisariatu do Spraw Walki z Gruźlicą dr Michała Telatyckiego. W skład Komitetu weszli przedstawiciele ministerstw: Zdrowia, Oświaty, Pracy i Opieki Społecznej, Obrony Narodowej, Komunikacji i Obrony. 10 czerwca 1947 roku zostaje otwarte pierwsze sanatorium obserwacyjne Zespołu w willi „Wiosna”, a 20 czerwca kolejne w budynku Oficerskiego Domu Wypoczynkowego. W miejsce Sanatorium Czerwonego Krzyża powstał Dziecięcy Ośrodek Sanatoryjno-Prewencyjny im. Wincentego Pstrowskiego na ok. 800 łózek dla dzieci śląskich górników (dzisiaj Ośrodek Rehabilitacyjny im. dr Adama Szebesty). Istniejące Dziecięce Sanatorium Rodziny Kolejowej (dzisiaj Dziecięcy Szpital Uzdrowiskowo-Rehabilitacyjny Rodziny Kolejowej im. A Piłsudskiej) oddano również na cele walki z gruźlicą.

Mimo trudności Rabka odradza się powoli z powojennych zgliszczy, jako uzdrowisko dziecięce. 21 września 1953 roku otrzymuje prawa miejskie. Unowocześniają się i rozwijają ośrodki lecznicze, powstaje nowy park zdrojowy, liczne zieleńce, budowane są ciągi komunikacyjne, uregulowane zostają potoki: Słonka i Poniczanka, w centrum uzdrowiska stanęła muszla koncertowa, wybudowano kino, powstają szkoły podstawowe. Rozpoczyna działalność Muzeum im. Władysława Orkana, działalność reaktywują: Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze, Gorczański Oddział Związku Podhalan. Społecznymi siłami powstaje teatrzyk lokalny „Rabcio-Zdrowotek”, który w latach 70 staje się teatrem państwowym, znanym w całej Polsce i poza jej granicami. Na miarę tamtych czasów rozwija się sieć gastronomiczna, handlowa i usługowa. Napływ niezbędnych dla funkcjonowania uzdrowiska kadr i personelu

pomocniczego powoduje wyż demograficzny. Odczuwalny staje się deficyt mieszkaniowy.

Pod koniec lat 50-tych powstaje spółdzielnia mieszkaniowa i wybudowane zostają typowe wielkie bloki, nieprzystające do architektonicznego i urbanistycznego obrazu Rabki, które z uwagi na lokalizację – centrum miasta, zasłaniają piękną panoramę masywu Lubonia.

Spadek zachorowalności na gruźlicę w latach 60-tych, łączył się ze zmianą profilu leczniczego placówek sanatoryjnych w kierunku przewlekłych chorób układu oddechowego. Za rozwojem ośrodków wypoczynkowych, sanatoriów, budownictwa mieszkaniowego nie nadąża rozwój sieci wodno-kanalizacyjnej. Konieczna staje się przebudowa sieci i budowa nowej oczyszczalni ścieków. W 1972 roku rozpoczyna się budowa oczyszczalni ścieków, niestety tylko rozpoczyna, gdyż ostateczne zakończenie i uzyskanie efektu ekologicznego nastąpiło w czerwcu 1999 r.

W latach 70-tych rozpoczyna się budowa zakładu przyrodoleczniczego. 1 czerwca 1996 roku w trakcie I Światowego Zlotu Kawalerów Orderu Uśmiechu, Rabka otrzymała, nadany przez Kapitułę Orderu Uśmiechu, UNESCO i Wojewodę Nowosądeckiego, tytuł „Miasto Dzieci Świata”. W 1999 roku nazwa gminy została zmieniona na Rabka - Zdrój, która szczególnie podkreśla uzdrowiskowy charakter gminy.

Chabówka

Założona w XV w. jako samodzielna wieś. Pierwsze zapisy pochodzą z 1490 r., a dziedzicem był Mikołaj Jordan. Chabówka posiadała 6 półanków kmiecych, 10 zagrodników z rolą, 2 komorników z bydłem, 3 komorników bez bydła, 4 rzemieślników i 1 łan sołtysi. Jak zanotowały dokumenty w r. 1581 zarejestrowano Chabówkę do parafii w Rabce. Do parafii rabczańskiej należał również zabytkowy XVIII wieczny kościółek Św. Krzyża wybudowany na Górze Piątkowej w Chabówce. 2 X 1994 r. wskutek celowego podpalenia znaczna część kościoła uległa zniszczeniu. Obecnie odbudowany i konsekrowany.

Rdzawka

Nazwa wsi pochodzi prawdopodobnie od rodziny, która najwcześniej tu się osiedliła. Była to rodzina Rdzawskich. Ostatni potomek tej rodziny zmarł w 1976 r. Inne wytłumaczenie nazwy Rdzawki, odnosi się do rdzy. Rdza - nalot, który

niesie ze sobą woda, wypłukując związki chemiczne z mało urodzajnych gleb. Rdzawka zapisana jest do parafii Rabka już w 1596 r.

W latach 60-tych XIX wieku szalała w Rdzawce cholera. W wyniku choroby zmarło ok. 200 osób.

Ponice

Wieś odnotowana w 1581 roku, jako jedna z kilku wchodzących w skład parafii rabczańskiej.

Raba Wyżna

Pierwszą wzmiankę o wsi znajdujemy w rejestrach poborowych królestwa polskiego z 1581 roku. Czytamy tam, że wieś należy do dóbr kasztelana krakowskiego Spytk Jordana. Wioskę określono nazwą "Radieis". Słownik geograficzny Królestwa Polskiego z 1880 r. wspomina o wsi Raba Wyżna - wieś nad górnym brzegiem rzeki Raby, w pobliżu granicy węgierskiej, w dolinie potoków spływających z obu brzegów Raby, a z których największy jest Zakłęty Potok (dziś Kosiczne). Dolina wznosi się w górę, i w środku wsi położona jest na wysokości 531 m n.p.m. Otaczają ją od zachodu lesiste grzbiety Beskidów tworzące (do 1918 r.) granicę Galicji, sięgające 826 m n.p.m., od południa - Rabska Góra 783 m n.p.m., od wschodu - Piętkowa Góra - 684 m n.p.m., od południa mniejsze wzniesienia tworzące dział wód Raby i Skawy. Wieś Raba Wyżna graniczy z Rokicinami Podhalańskimi, Sieniawą, Bielanką, Bukowiną Osiedle, Harkabuzem, Spytkowicami i Skawą.

Pierwsza połowa XX wieku do 1939 r. była okresem znacznego ożywienia gospodarczego, a także kulturalnego dla Raby Wyżnej. We wsi działały młyny, tartaki, warsztaty tkackie, olejarnie. Z okresem tym wiąże się działalność ostatnich dziedziców majątku - Zduniów i Głowińskich. Zapisali się oni w dziejach Raby Wyżnej, jako dobrzy i światli gospodarze dbający o wprowadzanie postępu rolniczego i jego upowszechnianie, wspierający oświatę, udzielający różnorakiej pomocy miejscowej ludności.

Po II wojnie światowej majątek ziemski wraz z lasami i pałacem położonym w pięknie urządzonym parku władze komunistyczne zabrały właścicielom, pozbawiając ich również możliwości pobytu w Rabie Wyżnej. W ramach "nowych porządków", w rabiańskiej części majątku, urządzono Państwowy Ośrodek Hodowli Zarodkowej, który po przemianach ustrojowych w 1990 r. i wprowadzeniu gospodarki rynkowej podzielił

los upadłych państwowych gospodarstw rolnych. W 1999 r. prawowici właściciele majątku dokonali wykupu tzw. zespołu pałacowo - parkowego powracając, po 44 latach nieobecności, na scenę życia społeczno - gospodarczego Raby Wyżnej, jako firma: "Dwór w Rabie Wyżnej".

Sieniawa

Pierwsze wzmianki o wsi pochodzą z 1618 r. Zbudowano wówczas kościółek, jako prywatną kapliczkę hrabiego. Położona między Rabską Górą a wzniesieniem "Janiłówka" i Przełęczą Sieniawskie Rabice, dzielącą Podtatrze i Beskid Wyspowy. We wsi znajduje się źródło rzeki Raby (dopływ Wisły). W centrum Sieniawy znajduje się stacja kolejowa, na linii Kraków - Zakopane. Wieś graniczy: ze strony południowej z Pyzówką, od wschodu z Klikuszową i Obidową, z zachodu z Bielanką i z północy z Rabą Wyżną. Miejscowość zamieszkuje ok 1800 mieszkańców. Przez Sieniawę przebiega droga relacji: Chabówka - Raba Wyżna - Sieniawa - Nowy Targ. Atrakcją turystyczną jest drewniany, typowo góralski kościółek pokryty gontem od strzechy po "soboty" posiadający sygnaturkę. W 1845 r. kościółek otrzymał nowy wystrój wnętrza, nowe figury i obrazy ufundowane przez hrabinę Borowską. W latach 1927-1932 obok kościołka wybudowano dom ludowy, drewniany w stylu góralskim wykorzystywany po II wojnie światowej na przedszkole, a po erygowaniu parafii w Sieniawie - na plebanię.

Rokiciny Podhalańskie

Nazwa wsi pochodzi od gwarowego określenia pewnego gatunku wierzby zwanego rokitą. Od 1925 roku istnieje w Rokicinach Podhalańskich dom zakonny sióstr Urszulanek. W 1960 r. została założona OSP.

Bielanka

Data założenia wsi nie jest znana. Uważa się, że sięga początkami XIV wieku. Natomiast faktem jest, iż w 1618 roku została włączona do Parafii Św. Stanisława w Rabie Wyżnej. Według miejscowych podań mieszkańcy ówczesnej Bielanki zajmowali się uprawą lnu i tkactwem. Bardzo często pola były pokryte białymi płótnami. Legenda głosi, że pewnego razu przez wieś przejeżdżała królowa Kinga. Kiedy zobaczyła płótna, nazwała osadę „Bielanką”.

Podsarnie

Nazwa wsi wywodzi się od nazwiska pierwszych sołtysów Sarnów, którzy osiedlili się na tym terenie w 1567 r. i otrzymali od węgierskiego magnata Franciszka Thurzo przywilej "wolnizny", w celu zasiedlenia dziewiczych terenów Orawy. W XVII wieku ludność Podsarnia była świadkiem walk religijnych na Orawie. Zdołano obronić katolickie korzenie, wynikiem czego były nadania szlacheckie dla sołtysów wsi orawskich od cesarza austriackiego. W 1918 r. Podsarnie powróciło wraz z 14 wioskami Orawy do Polski spod zaboru austriackiego, co potwierdziła Rada Ambasadorów 28 VII 1920 r. Od IX 1939 r. do wiosny 1945 r. Podsarnie pozostawało pod okupacją słowacką. Granica między Podsarniem i Spytkowicami stanowiła granicę Galicji i Cesarstwa Austriackiego do 1918 r. Śladem tej granicy była komora celna na Przełęczy Spytkowskiej (droga krajowa Zabornia-Chyżne).

Harkabuz

Nazwa wsi pochodzi od XV-wiecznej strzelby, odpalanej przy pomocy lontu. Pierwsi osadnicy przybyli tu na początku XVII w. i byli zbiegami z majątków Mikołaja Zebrzydowskiego. We wsi zachowało się kilka chat kurnych, chałup orawskich z wyżkami, dużymi gontowymi dachami i dymnikami.

Bukowina Osiedle

Wraz z sąsiednim Podszklem, Bukowina była najstarszym ośrodkiem polskiego osadnictwa na Orawie. Założono ją w 1567 r. w trakcie kolonizacji, jaką przeprowadzili panowie Zamku Orawskiego. W 1622 r. Bukowinę połączono z Podszklem. Wieś rządzona przez sołtysi ród Bukowińskich (otrzymali szlachectwo w 1673 r.), była ostoją polskości i katolicyzmu. Na początku XX w. Jan Bednarski założył tu pierwszy na Orawie punkt biblioteczny.

Spytkowice

Wieś, pierwotnie nazywaną Spytkową, założył w połowie XVI wieku Wawrzyniec Spytek Jordan wojewoda krakowski oraz podskarbi koronny, nadając osadzie nazwę od swego przydomku. Spytek Jordan należał do największych magnatów dawnej Polski. Rozwijał bardzo żywą działalność osadniczą od Jordanowa po Limanową.

Wieś Spytkowice osadzona była w odróżnieniu od innych wiosek na prawie polskim. Regestr poborowy z 1581r. wymienia, że Spytkowa należąca do parafii Łętownia liczyła cyt. „32 zagrodników z rolą, bez roli 24, komorników z bydłem 21 a bez bydła 9 – razem 86 mieszkańców”. Wieś administracyjnie należała do powiatu szczyrzyckiego i była wsią graniczną pomiędzy Galicją a Węgrami.

Kolejnymi właścicielami Spytkowic począwszy od XVI w. a kończąc na wieku XIX były rody Zebrzydowskich, Makowieckich, Sołtyków, Sierakowskich, Wilkoszewskich i Lasockich. Przez lata miejscowość nabierała znaczenia w związku z rozwojem szlaku handlowego na Węgry przez tzw. Przełęcz Spytkowicką, który uniwersałem poborowym z 1624 r. staje się główną drogą handlową na południe Europy.

18 września 1758r. Biskup krakowski Andrzej Stanisław Załuski ustanowił w Spytkowicach parafię. Kościół pod wezwaniem Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny ufundował hrabia Roman Sierakowski - chorąży krakowski, sędzia grodzki, starosta olszowski. Kościół został zbudowany w latach 1763-1765. Konsekracji świątyni dokonał 19 października 1766r. sufragan krakowski Franciszek Podkański.

W 1877r. założona zostaje w Spytkowicach ochronka Sióstr Służebniczek. Ostatni dziedzic Spytkowic w 1890 r. sprzedaje chłopom majątek.

W tym okresie (1893r.) rozpoczyna swoją działalność jedno z pierwszych na Podhalu kółko rolnicze. Do założycieli należeli Wojciech Mucha, Ignacy Banaś, Franciszek Sidełko i Andrzej Tętnowski. Wielkim propagatorem rozwoju kółka rolniczego był przybyły do Spytkowic w 1897r. ks. kanonik Andrzej Murzański. Staraniem kółka rolniczego w 1910 r. została założona pierwsza na Podhalu spółdzielnia mleczarska, która znacznie wpłynęła na rozwój miejscowości i dochodów tutejszej ludności.

Okres międzywojenny to czas dalszego, intensywnego rozwoju miejscowości. Tego okresu sięga początek działalności Koła Gospodyń Wiejskich.

17 lipca 1929r., w zabytkowej karczmie w Spytkowicach gościł prezydent Rzeczypospolitej – Ignacy Mościcki.

Początek II wojny światowej boleśnie doświadczył miejscowość i jej mieszkańców. W pierwszych wojennych godzinach czynny opór nacierającym wojskom niemieckim stawiał oddział Wojska Polskiego dowodzony przez porucznika Tadeusza Stefaniszyna. Miejscowość zostaje częściowo spalona przez hitlerowców. Na cmentarzu parafialnym znajduje się pomnik upamiętniający postać poległego Tadeusza Stefaniszyna. Jego imię

nosi Szkoła Podstawowa nr 1 w Spytkowicach. Czas hitlerowskiej okupacji kończy się 1 stycznia 1945r., kiedy nacierająca Armia Czerwona wypiera Niemców z miejscowości.

II. 6. ZABYTKI NA OBSZARZE LGD

Na terenie objętym strategią LGD „przyjazna Dolina Raby” znajduje się bardzo wiele obiektów mających ogromne znaczenie w kontekście dziedzictwa kulturowego. Znaczna część z tych obiektów ma charakter sakralny i związana jest ze wczesnym rozwojem osady wiejskiej. Drugą grupę stanowią obiekty o charakterze uzdrowiskowym i są pozostałością po działalności uzdrowiskowej na przestrzeni XIX i XX wieku. Z pośród obiektów mających szczególne znaczenie dla dziedzictwa kulturowego należy wymienić:

Kościół pw. Św. Marii Magdaleny w Rabce-Zdrój z pocz. XVII w.; jednonawowy, konstrukcji zrębowej, pobity i pokryty gontami; wyposażenie gł. z XVII i XVIII w.; obecnie Muzeum Regionalne im. Wł. Orkana. Nawa i prezbiterium nakryte stromym dachem wspartym na gotyckiej wieżbie storczykowej. W dachu wysoka sygnaturka z latarnią. Bryła kościoła zdominowana przez potężną izbicową wieżę, szerszą od korpusu budowli. Przy prezbiterium, na zewnątrz kościoła ołtarzyk z rzeźbioną grupą Ukrzyżowania z XVIII w. Wnętrze, nakryte sklepieniami pozornymi, podpartymi w nawie filarami, ozdobione polichromią z 1802 r. z fragmentami starszej, z 1628 r. W barokowym ołtarzu głównym m.in. obrazy św. Trójcy, św. Franciszka i św. Dominika. Ołtarze boczne, chór muzyczny i organy pochodzą z 1778 r. W kościele znajduje się etnograficzna ekspozycja muzealna obrazująca ludową kulturę materialną i duchową mieszkańców Rabki i okolicznych wsi.

Kościół pw. Św. Krzyża "na Obidowej" w Chabówce z II. poł. XVIII w.; odbudowany po pożarze w 1994 r.; jednonawowy, konstrukcji zrębowej; we wnętrzu polichromia wzorowana na oryginalnej wykonana współcześnie. Na zewnątrz świątynię otaczają częściowo podcienia (soboty). Od północy i od zachodu znajdują się otwarte kruchty zwieńczone falistymi szczycikami. Ściany i stropy świątyni w 1901 r. ozdobione zostały polichromią zakonserwowaną i wzbogaconą nowymi elementami w 1975 r. Autorem programu renowacji i projektu nowej polichromii był Józef Furdyna. Polichromia uległa zniszczeniu w czasie pożaru. Wyposażenie wnętrza skromne: - późnobarokowe ołtarze -

rzeźba Chrystusa na krzyżu w półkuliście wykrojonej tarczy - na południowej ścianie wczesnobarokowe retabulum ołtarzowe z XVII w. z manierystyczną snycerką - w lewym ołtarzu przy tarczy rzeźba Matki Boskiej z Dzieciątkiem - w ołtarzach obrazy św. Franciszka i św. Mikołaja.

Kościół pw. Św. Antoniego Padewskiego w Sieniawie z I. poł. XVIII w.; konstrukcji zrębowej, otoczony podcieniami; wewnątrz: polichromia z 1845 r., wyposażenie gł. z poł. XVIII w. Świątynię otaczają otwarte podcienia (soboty) wsparte na słupach. We wnętrzu znajdują się trzy ołtarze późnobarokowe z ok. połowy XVIII w. W dwukondygnacyjnym ołtarzu głównym umieszczono obrazy współczesne. W lewym ołtarzu bocznym do niedawna znajdował się otoczony miejscowym kultem obraz Matki Boskiej Sieniawskiej z pierwszej połowy XVIII w., ale został przeniesiony do nowego kościoła. W prawym ołtarzu obrazy ukazują św. Józefa z dwunastoletnim Chrystusem i św. Barbarę. Cennymi zabytkiem malarstwa są stacje Drogi Krzyżowej z XVIII w. Ze sprzętów wyróżnia się prosta ambona z wielobocznym korpusem i prospekt organowy. Kościółek w Sieniawie zachował się w niezmiennym stanie od czasu budowy.

Kościół parafialny pw. Św. Stanisława Biskupa z XVII w. Budynek kościoła murowany, pokryty blachą. Ochronie podlega obiekt z wyposażeniem kościoła wraz z otoczeniem w granicach muru otaczającego dawny cmentarz przykościelny. Zabytkowe wyposażenie kościoła to ołtarz główny, trzy ołtarze boczne oraz jeden w kaplicy – barokowe z 2 poł. XVIII w. ambona barokowa XVIII w., rzeźba Chrystusa ukrzyżowanego – barok XVIII w., drewno polichromowane, manierystyczny obraz olejny na płótnie z przedstawieniem opłakiwania XVII w., prospekt organowy XVIII w. oraz pajak wiszący, korpusowy zdobiony szklami szlifowanymi XVIII w. ³

Kościół pod wezwaniem Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny w Spytkowicach zbudowany w latach 1763-1765. Świątynia wzniesiona została w konstrukcji zrębowej z belek świerkowych i modrzewiowych, ściany oszalowano pionowo z listwowaniem. Kościół ma układ krzyżowy – nawa i transept pokryte są niezależnymi dachami przyczółkowymi, a trójboczne zamknięte prezbiterium dachem

³ Wszystkie wymienione powyżej zabytki budownictwa sakralnego stanowią część Małopolskiego Szlaku Architektury Drewnianej - SAD.

wielopołaciowym. Na wschodniej ścianie zewnętrznej prezbiterium znajduje się drewniana kapliczka z obrazem przedstawiającym Chrystusa w Ogrójcu. Nad nawą mieści się duża wieloboczna wieżyczka sygnaturowa o charakterze barokowym, zakończona hełmem o spłaszczonej bani, z latarnią i cebulką. Kościół nie ma wieży. Do prezbiterium przylegają piętrowa zakrystia i kaplica. Wewnątrz pozorne sklepienia kolebkowe w nawie oparte są na słupach. Wystrój kościoła pochodzi z 2 poł. XVIII w. W rokokowym ołtarzu głównym znajduje się obraz *Matki Boskiej Anielskiej* zasłonięty przez obraz *Matki Boskiej Niepokalanie Poczętej*. W pozostałych ołtarzach znajdują się obrazy *Ukrzyżowanie*, *Serce Pana Jezusa* oraz *Św. Rodzina*. Na szczególną uwagę zasługują: obraz *Ukrzyżowanie* z 1619r. (w zakrystii), posąg *Chrystusa Zmartwychwstałego* z XVIII stulecia, rokokowa ambona oraz późnobarokowa kamienna chrzcielnica. Na osi kościoła położona jest drewniana dzwonnica z 2 poł. XVIII w. o konstrukcji słupowo-ramowej, pochyłych ścianach, z izbicą, pierwotnie kryta gontem, zwieńczona blaszonym hełmem z latarnią i cebulką. W dzwonnicy znajduje się dzwon z herbem Ogończyk z 2 poł. XVIII w. Kościół wraz z dzwonnica stanowi zabytek architektury sakralnej. Na cmentarzu przykościelnym warto zwrócić uwagę na klasycystyczny nagrobek Józefa i Joanny Sierakowskich. Ma on kształt urny posadowionej na postumencie otoczonej girlandami kwiatów.

Karczma

W czasach zaborów Spytkowice znalazły się pod panowaniem austriackim. Z tego okresu pochodzi dawna karczma przygraniczna z 2 poł. XVIII wieku, murowana, z dachem mansardowym, z lukarnami, z korpusem w układzie dwutraktowym ze sklepioną sienią.

Inne

W granicach gminy Rabka-Zdrój znajduje się ponad to kilkanaście obiektów zabytkowych, do których należą wille uzdrowiskowe, budynki kościelne i świeckie, kapliczki cmentarne, zespoły osiedlowe z przełomu XIX i XX wieku oraz zespół dworca kolejowego. W gminie Raba Wyżna: kaplica III upadku Chrystusa, kaplica cmentarna rodziny Zduniów, zespół dworsko-parkowy z XIX w., figura św. Jana Nepomucena, park dworski w Rokicinach Podhalańskich, zespół parkowo-dworski z XVII w. w Sieniawie.

W Gminie Spytkowice przy drodze krajowej znajdują się kapliczki wpisane do rejestru zabytków.

II. 7. UWARUNKOWNIA KULTUROWE OBSZARU

Niewiele jest źródeł, w których znaleźć można informacje dotyczące kultury ludowej doliny Raby, zarówno tej duchowej jak i materialnej, porównując je choćby ze zbiorami etnograficznymi dotyczącymi Podhala. Na pewno do najcenniejszych pozycji należy "Zarys kultury ludowej z okolic Rabki" (J. Bujak, Kraków 1966). Jednym z wybitnych etnografów zajmujących się zbieractwem i zapisem pieśni, zagadek, baśni, przysłów, podań a także opisem obrzędów w okolicach Rabki był Izydor Kopernicki, pracujący jednocześnie, jako lekarz w rabczańskim sanatorium. Zebrał i spisał "Gadki ludowe Górali Beskidowych z okolic Rabki", które zostały opublikowane w roku 1890 w Krakowie. W swoim zbiorze przytacza Kopernicki gadki, baśnie opowiadane przez górali głównie z Rabki, Zarytego i Słonego. Bohaterami baśni ludowych są m.in. Janosik, Rybak i jego trzech synowie, Wyrwidąb, Kowal, Śmierć, Grajek, Diabły, Smok oraz różnego rodzaju zwierzęta. Głównymi tematami gadek były baby, diabły, ubodzy chłopcy i podobnie jak w baśniach zwierzęta, w tym wypadku prym wiedzie koza. Spuścizną I. Kopernickiego są również „Opisy wesela u górali zwanych Beskidowymi z okolic Rabki” , „Zagadki i łamigłówki Górali Beskidowych, spisane w okolicach Rabki" a także "Spostrzeżenia nad właściwościami językowymi w mowie Górali Bieskidowych z dodatkiem słowniczka wyrazów góralskich" .

Innym dokumentalistą i zbieraczem pieśni i powieści ludowych w okolicach Rabki był Roman Zawiliński, który w roku 1889 opublikował w "Wiśle" , t. V ich zbiór pt: „Z powieści i pieśni górali beskidowych". „Materyjały do etnografii Górali Beskidowych" zebrał i opublikował w 1881 roku Władysław Kosiński, który w części pierwszej zanotował; klechdy podania, legendy, powiastki i bajki m.in. ze Skawy położonej bezpośrednio w sąsiedztwie Rabki. Tematami dominującymi były tu żywoty świętych, księży, parobków, rodzin wiejskich a także losy zwierząt. W części drugiej znajdują się zagadki i przysłowia ludowe m.in. z Rabki i Skawy. O wierzeniach górali rabczańskich w istoty nadprzyrodzone, demonologiczne a także o ich wyobrażeniach dotyczących

wszechświata i ziemi w tym o przepowiedniach i wróżbach, pisała Stefania Ulanowska w swoich artykułach zamieszczonych w " Kronice góralskiej" z roku 1885. Ulanowska pozostawiła potomnym opis Godnich świąt pt: " Boże Narodzenie u Górali zwanych Zagórczanami" z okolic Rabki a dokładnie z Poniec. W tomie czterdziestym czwartym i piątym, w części pierwszej i drugiej dzieła Oskara Kolberga pt : „Góry i Pogórze" znajdują się obszerne opisy ludu góralskiego z okolic Rabki , jego cech fizycznych i moralnych, ubioru, sposobu życia, w tym przemysłu, rzemiosła, handlu, zwyczajów dorocznych, obrzędów rodzinnych, zapisy pieśni (także nutowe), opisy tańców, wierzeń, opowieści ludowych, zagadek, przysłów, gier i zabaw.

Zrzeszeni w stowarzyszeniu twórcy ludowi z obszaru doliny Raby, dbają aby niektóre dziedziny sztuki ludowej takie jak: garncarstwo, malarstwo na szkle, rzeźbiarstwo, haft mogły przetrwać. Warto wspomnieć także o zespołach regionalnych; Młodzieżowym Zespole Regionalnym im. Jana Janoty oraz Dziecięcym Zespole Regionalnym „Majeranki" działającymi przy Stowarzyszeniu Miłośników Kultury Ludowej w Rabce Zdroju oraz Dziecięcym Zespole im. Antoniny Zachary Wnękowej, potocznie zwanym „Robcusiami". "Najcenniejszym wytworem kultury materialnej w Rabce Zdroju jest drewniany kościółek - obecnie muzeum etnograficzne im. Wł. Orkana.

Początki muzeum sięgają końca lat dwudziestych i początku trzydziestych XX w. Stworzono wówczas przy Oddziale Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego Komisję Muzealną, w skład której weszli miłośnicy regionu i znawcy kultury ludowej prof. Stanisław Borkowski, geograf i przyrodnik, który prowadził szeroką akcję kolekcjonerską, ks. Justyn Bulanda zbieracz zabytków sztuki ludowej, dr Włodzimierz Holejko, dr Zofia Sutorowska, Władysław Klempka i inni.

W pierwszych latach funkcjonowania, muzeum borykało się z trudności natury finansowej oraz brakiem fachowej opieki, co uniemożliwiało opracowywanie naukowe zebranych zbiorów. Podczas wojny Muzeum nie poniosło większych strat. Przez pierwsze lata po wyzwoleniu prowadziło działalność wystawienniczą. W 1949 r. zostało upaństwowione i przejęte przez Ministerstwo Kultury i Sztuki stając się Oddziałem Muzeum Narodowego w Krakowie. Po zinwentaryzowaniu i uporządkowaniu zbiorów, przeprowadzeniu remontów i konserwacji kościoła rozpoczęto działalność, która nie ograniczała się już do wystawiennictwa, ale rozpoczęły się badania terenowe celem pozyskania materiałów z zakresu kultury ludowej okolic Rabki. Nawiązano kontakty z wiejskimi rzemieślnikami i twórcami. Zainteresowania Muzeum oraz działalność

kolekcyjnerska i naukowo-badawcza obejmowała obszar zamieszkiwany przez Zagórzan, którzy dzielą się na Porębian i Rabczan, Podhalań i Kliszcaków.

Ekspozycja Muzeum dzieli się na poszczególne działy. Jednym z nich jest tematyka związana ze zdobywaniem pożywienia, a więc narzędzia łowieckie, rolnicze i gospodarcze, wyposażenie szałasów pasterskich, naczynia i urządzenia związane z hodowlą bydła, żarna i sprzęt domowy, służący do przyrządzania pokarmów. Drugi dział ekspozycji nosi nazwę "Rzemiosła wiejskie" gdzie główną rolę pełni garncarstwo, z którego wyrobu Rabka słynęła na całym Podtatrze.

W drugiej połowie XX wieku w Rabce i okolicach pracowało kilkudziesięciu garncarzy. Wystawione naczynia gliniane pochodzą z XIX i początku XX w. Obok ekspozycji wyrobów z gliny możemy zobaczyć drewniane przedmioty codziennego użytku w gospodarstwie wiejskim, ale również sanie, warsztaty tkackie, kołowrotki i inne. Treścią trzeciego działu ekspozycji jest strój regionalny Zagórzan i Podhalań oraz narzędzia do obróbki lnu i wełny. Na ścianach Sali, w której znajdują się stroje rozmieszczone są tablice w wyhaftowanych na suknie zdobieniach spodni góralskich. Pokazują one chronologiczny rozwój parzenic góralskich od połowy XIX w. do chwili obecnej, ich rozmiary, rodzaje, kształt i barwę, a także różnice występujące w zdobieniu spodni Zagórzan i górali podhalańskich. Czwartą salę zajmuje ekspozycja malarstwa na szkle oraz rzeźby. Zgromadzono tu okazy pochodzące od XVI do XIX wieku. Większość zebranych prac jest anonimowa o tematyce religijnej. Na korytarzu Muzeum umieszczono rekwizyty związane z obrzędowością, instrumenty muzyczne zabawki oraz wytwory współczesnej sztuki ludowej. Możemy podziwiać stare szopki, podłazniczki, pająki, gwiazdy kolędnicze, turonie oraz postacie żyda cygana i dziada. W przeciwległym rogu znajdują się tradycyjne palmy wielkanocne, tzw. Bazicki, oraz używaną w obrzędach Wielkiego Tygodnia drewnianą srokę na kółkach (nazwa pochodzi od skrzeczącego głosu wydawanego przez obrót walca z trybami, o które zaczepiają drewniane pióra). Idąc dalej, widzimy opalarkę do rozniecania ognisk sobótkowych, kozubki z kory świerkowej, które napełniano żywicą a następnie podpalano okadzając pola, zapobiegając tak zarazom i nieurodzajom.

Kolejną, wspomnianą ekspozycją są zabawki ludowe pochodzące z Rabki i pobliskich wsi. Podstawą ekspozycji są zabawki uzyskane w wyniku konkursu organizowanego przez Muzeum w 1966r. Poza prezentowanymi eksponatami, które są niewątpliwym śladem materialnej kultury ludowej z Rabki i okolic. W archiwum muzealnym możemy

znaleźć szereg zapisów, taśm filmowych i fonicznych, pieśni, przysłów, podań, bajek, legend i wiele innych bezcennych materiałów etnograficznych.

Organizacje trwale wpisane w historię Spytkowic to:

Koło Gospodyń Wiejskich, w którym obecnie aktywnie działa 16 osób. W historii Koła szczególnie wyróżniła się jego Pani Katarzyna Kracik - "perła" Spytkowic. Była to poetka ludowa, autorka opowiadań i wierszy zatytułowanych "Opowimy wam". Pani Katarzyna Kracik pracowała także z młodzieżą, prowadziła zespół dziecięcy "Jaskółki", który założyła w 1965r.

Orkiestra Dęta OSP licząca obecnie 35 muzyków. Orkiestra powstała po I wojnie światowej. Pamiętny w historii orkiestry był udział w wizycie w Spytkowicach Prezydenta RP Ignacego Mościckiego, dwukrotny koncert dla Jana Pawła II w Rzymie, uczestnictwo i udział w koncertach XV Parafiady w Warszawie oraz koncerty dla TVP w Krakowie i wiele koncertów zagranicznych w tym najwięcej na Słowacji. Przy Orkiestrze OSP w Spytkowicach, działa również 3-osobowy zespół muzyczno-wokalny „ALLEGRO”, którego celem jest oprawa muzyczna imprez okolicznościowych oraz występy koncertowe.

Oddział Związku Podhalań powołany w 2003 roku. W swojej działalności Oddział skupia się na pracy z dziećmi i młodzieżą. Prowadzi zespół „Krzesani” oraz naukę gry na skrzypcach. Krzesani nawiązują do działającego w latach sześćdziesiątych ubiegłego stulecia zespołu prowadzonego przez Franciszka Jarząbka, Tadeusza Kowalczyka i Kazimierza Murzańskiego. W latach siedemdziesiątych działał również zespół góralski przy Szkole Podstawowej w Spytkowicach Górnych prowadzony przez Michała Stanka.

II. 8. TURYSTYKA I WYPOCZYNEK

Jednym z głównych produktów turystycznych obszaru strategicznego LGD jest turystyka uzdrowiskowa. W ramach swojej oferty „Uzdrowisko Rabka” S.A. oferuje pobyty turystyczne z leczeniem klimatycznym. W czasie takiego pobytu realizowane są też wycieczki z przewodnikiem po Rabce-Zdrój w oparciu o lokalne atrakcje. W 2002 roku w Rabce-Zdroju otwarte zostały cztery ścieżki rowerowe. Ich realizacja została dofinansowana ze środków Województwa Małopolskiego w ramach Kontraktu Wojewódzkiego 2002. Poszczególne trasy rowerowe mają różny stopień trudności a ich

przebiegi są bardzo urozmaicone. Dzięki dogodnej lokalizacji Rabki-Zdrój w kotlinie Gorców, stanowi ona bardzo dobrą bazę wypadową na piesze wycieczki górskie.

Główne szlaki PTTK:

- Czerwony - Główny Szlak Beskidzki im. Kazimierza Sosnowskiego. Do Rabki prowadzi on od wschodu z Jordanowa przez Skawę oraz podnóża Birtalowej i Zbójeckiej Góry. Z Rabki kieruje się w Gorce, gdzie przez Maciejową i Stare Wierchy wyprowadza na Turbacz.
- Niebieski – szlak długodystansowy prowadzący z Łopusznej do Brzeźnicy. Do Rabki prowadzi od zachodu z Turbacza przez Koninki. Z Rabki poprzez przełęcz pomiędzy Banią, a Grzebieniem oraz Rabkę-Zaryte wyprowadza na Luboń Wielki.
- Zielony - Szlak Papieski łączący centrum miejscowości ze szczytem Lubonia Wielkiego.
- Żółty - szlak prowadzący na Krzywoń, Piątkową Górę i Rabską Górę do Raby Wyżnej.

Gmina Raba Wyżna ze względu na położenie, warunki klimatyczne i przyrodnicze ma wybitnie turystyczno - wypoczynkowy charakter. Zlokalizowana jest w pobliżu ośrodków miejskich i posiada dogodne połączenia z tymi ośrodkami, zarówno kolejowe jak i drogowe. Przez teren gminy prowadzą piesze szlaki turystyczne w kierunku na Turbacz i Babią Górę. Planowane jest uzupełnienie dotychczas istniejących szlaków nowymi przeznaczonymi dla potrzeb turystyki pieszej, ale również turystyki rowerowej, oraz wycieczek konnych (np. hipoterapia - korzystając z bliskości dziecięcego uzdrowiska, jakim jest Rabka). Warunki przyrodnicze: rzeźba terenu, klimat, wody, szata roślinna, krajobraz gminy są bardzo korzystne dla rozwoju funkcji turystycznej i rekreacyjnej. Specyfika przyrodnicza terenu sprzyja szczególnie rozwojowi turystyki i czynnych form rekreacji dzięki możliwości wyznaczenia dogodnych tras turystyki pieszej, górskich tras rowerowych, konnych, narciarskich - biegowych i śladowych, terenów rekreacyjnego narciarstwa zjazdowego. Główne czynniki atrakcyjności tras turystycznych i rekreacyjnych, to:

- łagodność form i urozmaicenie rzeźby terenu umożliwiające prowadzenie licznych tras, dla wielu form czynnej rekreacji, głównie typu popularnego
- pozbawionych znaczniejszych trudności terenowych,

- różnorodność form pokrycia terenu (lasy, łąki, pola, koryta potoków), zapewniające urozmaicenie tras, dużą liczbę miejsc wypoczynku, ciągów i punktów widokowych,
- krótkie i przeważnie łagodne trasy łączące z terenami osiedleńczymi - potencjalną bazą turystyczną,
- korzystnie ukształtowane tereny dla zjazdowego narciarstwa rekreacyjnego.
- możliwości rozwoju rekreacji nadwodnej są ograniczone jedynie do niektórych fragmentów koryt Raby i Skawy.

Charakterystyczna dla rolnictwa gminy specyfika górską z dużym udziałem nieuprzemysłowionej hodowli w małych gospodarstwach jest atrakcyjną podstawą dla rozwoju agroturystyki.

Z Raby Wyżnej można wybrać się na pieszą wycieczkę szlakiem żółtym na Rabską Górę przez Jamną do Piątkowej oraz na Bukowiński Wierch i Żeleźnicę.

Warunki przyrodnicze gminy Spytkowice sprzyjają wypoczynkowi w gospodarstwach agroturystycznych, a także wędrownikom- zarówno pieszym jak i rowerowym. W gminie istnieją, bowiem specjalnie do tego przygotowane trasy rowerowe wraz z towarzyszącą małą infrastrukturą turystyczną. Nad potokiem Sarnówka, stanowiącym dopływ Skawy położona jest pasieka „Pod Lasem”. W pasiece oprócz uli produkcyjnych stoi 30 zabytkowych, zabytkowy sprzęt pszczelarski używany na Podhalu. Pasieka słynie nie tylko z dobrego miodu, ale także z Galerii św. Ambrożego, w której znajduje się ponad 100 prac artystycznych o tematyce pszczelarskiej. W Spytkowicach jest jeszcze kilka innych pasiek. 10 gospodarstw agroturystycznych zrzeszonych w Stowarzyszeniu Agroturystycznym „Galicyjskie Gospodarstwa Gościnne” oferuje usługi agroturystyczne.

Spośród dziedzin "wypoczynku aktywnego", chyba największą obecnie rolę na terenie objętym strategią LGD odgrywa narciarstwo zjazdowe rekreacyjne. Jest to głównie następstwem uruchomienia wyciągów narciarskich na stokach Maciejowej, w Zarytem, Chabówce i na stoku Krzywonia, co spowodowało bardzo duży wzrost ruchu weekendowego i w okresie ferii zimowych. W gminie Spytkowice znajduje się 5 wyciągów narciarskich z zapleczem hotelowym, krytym basenem, autoryzowanym centrum kompleksowej odnowy biologicznej przyciągają bardzo licznych zwolenników

białego szaleństwa z leżącego około 85 km Krakowa. Codziennie stoki przygotowywane są przez ratrak. Stoki są oświetlone i sztucznie zaśniewane. Napływ narciarzy jest jednak bardzo zmienny w czasie z powodu uzależnienia od warunków śniegowych.

Turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania w 2008

Obszar	Obiekty	Miejsca noclegowe		Korzystający z noclegów		Udzielone noclegi	
		Ogółem	W tym całoroczne	Ogółem	W tym turyści zagraniczni	Ogółem	W tym turystom zagranicznym
Województwo małopolskie	872	68809	58592	2711416	828956	7953631	1985679
Powiat nowotarski	138	8064	40	164131	5512	889404	11333

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie,

Wybrane dane o powiatach i gminach województwa małopolskiego, Kraków 2008

Rola Rabki-Zdrój, jako ośrodka rozrządu letniego ruchu turystycznego utrzymuje się, choć charakter tego ruchu uległ istotnym zmianom - maleje udział turystów odbywających dalekie wędrówki piesze na rzecz wycieczek jedno - dwudniowych, odbywanych w dużym stopniu przez wypoczywających w Rabce. W dni szczytowego ruchu występuje wyraźne przeciążenie najbardziej popularnych szlaków turystycznych, zwłaszcza ich odcinków najbliższych uzdrowiska. Inne formy wypoczynku aktywnego są znacznie mniej popularne. Dość dynamicznie rozwija się górską turystykę rowerową. Latem na stoku narciarskim w Spytkowicach urządzona jest trasa slalomowa dla rowerzystów. Wybitnie elitarny charakter ma w okolicach Rabki turystyczne narciarstwo biegowe, uprawiane przez nielicznych, przeważnie starszych wiekiem i stażem narciarzy. Szansa rozwoju rysuje się przede wszystkim dla wypoczynku aktywnego. W tej sytuacji nabiera znaczenia budowa w parku zdrojowym tężni solankowych i pijalni wód mineralnych, które to obiekty stanowiłyby idealne uzupełnienie form aktywnego wypoczynku.

Inne atrakcje turystyczne:

Muzeum Etnograficzne im. Władysława Orkana

W Muzeum zgromadzone są eksponaty przedstawiające kulturę ludową górali, a także znajduje się tutaj największy w Polsce zbiór świątków ludowych. Eksponaty związane są z rzemiosłem, rzeźbą i malarstwem, strojami ludowymi oraz gospodarstwem. Większość rekwizytów pochodzi z XIX oraz XX wieku i odznacza się ogromnym bogactwem treściowym i artystycznym. Większość eksponatów wykonanych jest przez twórców ludowych z okolic, z terenu Podhala, Orawy i Gorców. Adres: ul. Orkana 2 tel. 0-18/ 26 76 747, Rabka – Zdrój, Muzeum otwarte jest we wszystkie dni tygodnia od 9.00 do 16.00 z wyjątkiem wtorków, Ceny biletów: 4.00 zł - bilety ulgowe, 6.00 zł - bilety normalne.

Park Zdrojowy i pomnik Jana Pawła II

W centrum Rabki-Zdrój położony jest piękny i rozległy (150 ha) Park Zdrojowy. Teren Parku przecinają liczne ścieżki spacerowe wśród zieleni i kwiatów. Spacerując po Parku, można zobaczyć okazy 110-letnich drzew, wśród których skaczą wiewiórki. Ozdobą parku są piękne fontanny, przy których można usiąść i odpocząć przy szumie wody. Na najmłodszych czekają dobrze urządzone place zabaw: huśtawki, zjeżdżalnie, piaskownice itp. Na terenie Parku istnieje możliwość aktywnego spędzenia czasu na ścieżce zdrowia oraz w miasteczku rowerowym, w którym działa wypożyczalnia rowerów. Chętni mogą skorzystać z kortów tenisowych, wypożyczalni rakiet i piłek tenisowych, a także mogą zagrać w kręgle i siatkówkę. Spacerując drózkami, można dojść do rzeki Poniczanki, nad którą ciągną się spacerowe dróżki.

Kompleks tężni solankowej i pijalnia mineralnych wód leczniczych.

Na skraju Parku Zdrojowego, pomiędzy kawiarnią „Parkowa” i Szpitalem Kardiologicznym Uzdrowiska S.A. zbudowane zostały tężnia solankowa – szósty tego rodzaju obiekt w Polsce oraz druga w Rabce-Zdroju pijalnia wód mineralnych. Oba obiekty zostały wybudowane w pobliżu źródła solanki jodkowo-bromowej „Helena”. Unoszący się tam w powietrzu aerozol to drobinki solanki jodkowo-bromkowej dobrze oddziałujące na tarczycę i górne drogi oddechowe. Aerozol ten powinien dawać lepsze efekty niż spacer po nadmorskiej plaży.

Skansen Taboru Kolejowego w Chabówce

W oddalonej 2 kilometry od Rabki Chabówce, na terenie dawnej parowozowni otwarty został w 1994 roku Skansen Taboru Kolejowego. Gromadzenie eksponatów rozpoczęto

już w połowie lat 80. Na kilku torach urządzono ekspozycję składającą się wycofanych z ruchu parowozów, lokomotyw elektrycznych i spalinowych oraz pługów, żurawi itp, które poddano rewitalizacji. Część z nich przywrócono do pełnej sprawności technicznej, dzięki czemu dziś mogą prowadzić składy pociągów zestawionych z zabytkowych wagonów.

Obecnie Skansen dysponuje najliczniejszą i najciekawszą pod względem różnorodności kolekcją zabytkowego taboru. Rokrocznie Skansen w Chabówce odwiedza kilkadziesiąt tysięcy osób z kraju i zagranicy. Zachowana infrastruktura techniczna oraz doświadczony zespół pracowników pozwalają na wykonywanie napraw rewizyjnych i głównych lokomotyw parowych oraz wagonów retro. Wielką atrakcją skansenu są organizowane przejażdżki pociągami retro, do których zachęcamy zarówno dzieci jak i dorosłych! Adres: Skansen Taboru Kolejowego w Chabówce, 34-720 Chabówka, tel. (0-18) 267-62-00, wew. 345, 378. Bilet wstępu 5,00 zł. / osoba, ulgowy 2,50 zł. / osoba. Skansen można zwiedzać codziennie od godz. 7.00 do 19.00.

Rodzinny Park Rozrywki „Rabkoland”, na terenie którego mieszczą się m.in.:

Muzeum Orderu Uśmiechu,

Muzeum Rekordów i Osobliwości,

Ponadto:

- Pracownia Ceramiki A. Kościelniaka,
- Galeria „Pod Aniołem” - siedziba Miejskiego Ośrodka Kultury,
- Galeria Autorska Ewy Łaczek - Daleki w Chabówce.
- Plac z Pomnikiem Św. Mikołaja,
- Źródełko Pocieszna Woda.

II. 9. OCENA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA OBSZARU, W TYM POTENCJAŁU DEMOGRAFICZNEGO I GOSPODARCZEGO OBSZARU ORAZ POZIOMU AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ

Liczba ludności wg miejsca zamieszkania na dzień 31 XII 2006 roku na terenie obszaru LGD wyniosła 34 891 mieszkańców. W tym w mieście 13 045 a na obszarze wsi 21 846.

Wskaźnik ilości kobiet na 100 mężczyzn wyniósł średnio 104.

Powierzchnia obszaru to 190 km².

Liczba mieszkańców na 1 km² wynosi średnio 183,36.

Wskaźnik przyrostu naturalnego w 2006 roku na 1000 ludności wyniósł 2,7.

Dla porównania wskaźnik ten dla obszarów wiejskich w Polsce wyniósł 0,78.

Strukturę ludności wg wieku produkcyjnego przedstawiono w tabeli (2006r.).

Dla porównania podano strukturę w % dla obszarów wiejskich w Polsce.

Grupa wiekowa	Ilość	%	Polska Wieś
ludność w wieku przedprodukcyjnym (do 17 lat)	8385	24,14	22,63
ludność w wieku produkcyjnym	21116	60,80	61,92
ludność w wieku poprodukcyjnym	5226	15,04	15,45

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie,
Wybrane dane o powiatach i gminach województwa małopolskiego, Kraków 2008

Bezrobotni na obszarze LGD - 31.12.2008

Obszar	Bezrobotni				Z prawem do zasiłku		Poszukujący pracy			
	Ogółem	kobiety	w tym niepełnosprawni		ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	w tym niepełnosprawni	
			ogółem	kobiety					ogółem	kobiety
Powiat nowotarski	5418	2952	171	80	882	414	174	64	68	29
Raba Wyżna	433	250	12	5	60	29	15	11	6	4
Rabka/o. miejski	547	300	23	11	62	39	19	6	5	2
Rabka/o. wiejski	134	75	4	3	12	8	2	0	0	0
Spytkowice	113	75	4	1	10	8	3	1	2	1

Źródło: PUP – Nowy

Gospodarka obszaru

Struktura podstawowych branż

Pod względem branżowym wśród podmiotów gospodarczych na terenie gmin Rabka-Zdrój i Raba Wyżna dominuje handel i usługi oraz działalność produkcyjna.

Następne pozycje w rankingu zajmują hotele i restauracje oraz ochrona zdrowia i opieka socjalna.

Handel i usług oraz działalność produkcyjna w Rabce-Zdroju i Rabie Wyżnej opierają się głównie na rodzinnych kilkusobowych mikro-przedsiębiorstwach zajmujących się sprzedażą i produkcją artykułów przemysłowych, wyrobów skórzanych, pantofli, obuwia.

Znaczny udział w branżowym podziale podmiotów gospodarczych mają również osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na własny rachunek.

Podmioty gospodarki narodowej wg REGON (stan na 2008 r.):

Rabka Zdrój - ogółem 765,	w tym rolnictwo - 28, przemysł - 40, budownictwo - 72, handel i naprawy - 130, transport, gospodarka magazynowa i łączność - 87, pośrednictwo finansowe - 6, hotele i restauracje - 237, obsługa nieruchomości i firm - 59.
Raba Wyżna - ogółem 664	w tym rolnictwo - 44, przemysł - 149, budownictwo - 71, handel i naprawy - 178, transport, gospodarka magazynowa i łączność - 24, pośrednictwo finansowe - 26, hotele i restauracje - 18, obsługa nieruchomości i firm - 35.
Spytkowice - ogółem 221,	w tym rolnictwo - 22, przemysł - 45, budownictwo - 39, handel i naprawy - 50, transport, gospodarka magazynowa i łączność - 12, pośrednictwo finansowe - 4, hotele i restauracje - 9, obsługa nieruchomości i firm - 10.

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie,

Wybrane dane o powiatach i gminach województwa małopolskiego, Kraków 2008

Potencjał rozwojowy**Dochody i wydatki budżetów gmin tworzących LGD na jednego mieszkańca w 2008 w zł.**

Wyszczególnienie	Dochody		WYDATKI	
	Ogółem	W tym dochody własne	Ogółem	W tym inwestycyjne
Rabka-Zdrój	2426	1158	2535	637
Raba Wyżna	2529	605	3132	1230
Spytkowice	2401	733	2483	561

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie,

Wybrane dane o powiatach i gminach województwa małopolskiego, Kraków 2008

Edukacja, kultura, pomoc społeczna, zdrowie, sport, organizacje i stowarzyszenia

Na obszarze strategicznym LGD znajdują się: 1 liceum, 4 Zespoły Szkół, 8 gimnazjów i 28 szkół podstawowych, w tym Szkoła Podstawowa Specjalna dla Dzieci Niewidomych w Rabce-Zdroju, 12 przedszkoli, w tym Zespół Przedszkoli Specjalnych dla Dzieci Przewlekle Chorych w Rabce-Zdroju.

Biblioteki publiczne Zlokalizowane na obszarze LGD

Obszar	Placówki biblioteczne	Księgozbiór W tys. wolum.	Czytelnicy	Wypożyczenia na jednego czytelnika	Liczba ludności Na 1 placówkę biblioteczną
Rabka Zdrój	1	29,1	2115	19,4	17209
Raba Wyżna	3	16,9	601	25,5	4615
Spytkowice	1	20,1	661	26,6	4095

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie,

Wybrane dane o powiatach i gminach województwa małopolskiego, Kraków 2008

Ośrodki Kultury

Rabka Zdrój

- Miejska Biblioteka Publiczna
- Miejski Ośrodek Kultury
- Muzeum Orkana
- Teatr Lalek "Rabcio"

Raba Wyżna

- Gminny Ośrodek Kultury
- Biblioteka Gminna

Spytkowice

- Orkiestra OSP
- Grupa Teatralna „Lalkarze”
- Zespół Pieśni i Tańca „Krzesani”

Opieka zdrowotna, pomoc społeczna

Rabka Zdrój

- Uzdrawisko Rabka SA⁴
- Instytut Gruźlicy i Chorób Płuc Oddział Terenowy w Rabce-Zdroju im. Jana i Ireny Rudników
- Górnośląski Ośrodek Rehabilitacji Dzieci
- Ośrodek Pomocy Społecznej

Raba Wyżna

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
- Dom Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek od Cierpiących
- Zakład Opiekuńczo - Lecniczy im. św. Siostry Faustyny Kowalskiej

Spytkowice

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

Sport

Rabka Zdrój

- Klub Sportowy "Wierchy"
- Akademia Sztuk Walki „Tengu”
- Podhalańskie Towarzystwo Kultury Fizycznej "Giewont"
- Międzyszkolny Klub Sportowy Korzeniowski - Rabka-Zdrój

Raba Wyżna

LKS "Janosik" Sieniawa

LKS "Orkan" Raba Wyżna

KS "Skawianin" Skawa

⁴ Uzdrawisko Rabka S.A. w chwili obecnej funkcjonuje na podstawie aktu komercjalizacji przedsiębiorstwa państwowego P.P. Uzdrawisko Rabka z dnia 30.12.1998 r. W Spółce wydzielone są: Niepubliczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej i Uzdrawiskowy Zakład Górniczy. Uzdrawisko Rabka S.A. dysponuje obecnie bazą łóżkową w szpitalach i sanatoriach uzdrawiskowych o łącznej liczbie 700 łóżek, w obiektach:

- Szpitale uzdrawiskowe dla dzieci „Wierchy” i „Słoneczny Grod”;
- Szpital kardiologii dziecięcej „Olszówka”;
- Uzdrawiskowy szpital kardiologiczny dla dorosłych;
- Sanatoria dla dziecka z opiekunem „Leśny Ludek”, „Jagiellonka”;
- Sanatoria dla dorosłych: „Świt”, „Pallace”, „Jagiellonka II”.

KS "Szarotka" Rokiciny Podhalańskie

„Orlik” Raba Wyżna

Gminny Klub Sportowy Raba Wyżna - Podsarnie

Spytkowice

UKS „Sprint”

Organizacje

Rabka Zdrój

- Artystyczno - Społeczno-Kulturalne Stowarzyszenie „Lokomotywa”
- Fundacja Rozwoju Regionu Rabka
- Polskie Towarzystwo Walki z Mukowiscydozą w Rabce-Zdroju
- Stowarzyszenie "Rabczański Uniwersytet Trzeciego Wieku"
- Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze
- Stowarzyszenie Pneumonologów Dziecięcych "Irma"
- Stowarzyszenie Nauczycieli, Absolwentów i Sympatyków i Liceum Ogólnokształcącego im. Eugeniusza Romera
- Stowarzyszenie Przyjaciół Twórczości Jana Fudali "Jaśka z Gorców" z/s w Rabce-Zdroju
- Stowarzyszenie Ochrony i Promocji Zdrowia im. Dr Edmunda Wojtyły
- Stowarzyszenie Miłośników Kultury Ludowej
- Ochotnicza Straż Pożarna w Rabce-Zdroju
- Rabczańskie Stowarzyszenie Turystyczne w Rabce-Zdroju
- Towarzystwo Edukacyjne "Arche"
- Stowarzyszenie Świętego Mikołaja
- Fundacja im. Ireny i Jana Rudników
- Katolickie Stowarzyszenie Renowacji Cmentarza Parafialnego w Rabce-Zdroju
- Międzyszkolny Klub Sportowy Korzeniowski Rabka-Zdrój
- Gorczański Związek Pszczelarzy w Rabce-Zdroju
- Stowarzyszenie Miłosierdzia Św. Wincentego a`Paulo w Rabce-Zdroju
- Stowarzyszenie Pomocy Szkole Małopolska
- Związek Podhalan Oddział Gorczański
- Terenowe Koło Polski Klub Ekologiczny Rabka-Zdrój

- Stowarzyszenie Rodzin Katolickich Archidiecezji Krakowskiej Koło Terenowe w Rabce-Zdroju
- Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło Terenowe w Rabce-Zdroju

W Rabce-Zdroju ma siedzibę Centrum Koordynacji Ratownictwa Górskiego GOPR - Grupa Podhalańska - Stacja Centralna.

Raba Wyżna

Stowarzyszenie Gospodarstw Agroturystycznych

Stowarzyszenie Regionalne „Sieniawianie”

Stowarzyszenie Oświatowe „ECHO”

Stowarzyszenie „Przyjazna Dolina Raby”

Stowarzyszenie Regionalne „Aktywni Rabianie”

Ochotnicza Straż Pożarna w Rabie Wyżnej

Ochotnicza Straż Pożarna w Rokicinach Podhalańskich

Ochotnicza Straż Pożarna w Skawie

Ochotnicza Straż Pożarna w Sieniawie

Ochotnicza Straż Pożarna w Bielance

Ochotnicza Straż Pożarna w Podsarniu

Ochotnicza Straż Pożarna w Bukowinie Osiedlu

Ochotnicza Straż Pożarna w Harkabuzie

Spytkowice

- Koło Gospodyń Wiejskich
- Związek Podhalan Oddział w Spytkowicach
- Ochotnicza Straż Pożarna

II. 10. SPECYFIKA OBSZARU

- *Wybitne warunki naturalne.*
- *Bezpośrednie oddziaływanie metropolii.*
- *Jednolity obrys obszarowy i makroregionalny.*
- *Bogata dywersyfikacja funkcji obszaru.*
- *Bogate zasoby naturalne.*
- *Niejednolity charakter gospodarczy i społeczny wynikający z podziału administracyjnego obszaru.*
- *Niejednolity pion kulturowy – udział społeczności miejskiej w tworzeniu tożsamości obszarowej.*
- *Znaczący wpływ metropolitalnych czynników kulturowych równoważony jest mnogością inicjatyw lokalnych o charakterze regionalnym.*
- *Dobre warunki komunikacyjne także w perspektywie rozwojowej.*
- *Silna, ogólnopolska marka uzdrowiska.*
- *Silna marka produktowa: wody lecznicze, lokalne produkty spożywcze.*
- *Wybitne nasycenie w zakresie dziedzictwa materialnego i duchowego.*
- *Popularne centrum turystyki i aktywności wypoczynkowej.*
- *Zróżnicowana oferta przyjazdowa.*
- *Uwzględnienie czynników ochrony środowiska w planach rozwojowych obszaru.*

ROZDZIAŁ III ANALIZA SWOT DLA OBSZARU OBJĘTEGO LSR WNIOSKI WYNIKAJĄCE Z PRZEPROWADZONEJ ANALIZY

III. 1. ANALIZA SWOT

SWOT jest to metoda analizy sytuacji społeczności lokalnej. Nazwa techniki pochodzi od pierwszych liter angielskich słów:

S – Strengths	- Silne strony, atuty	ZASOBY WŁASNE
W – Weaknesses	- Wady, słabe strony	ZASOBY WŁASNE
O – Opportunities	- Okazje, możliwości	OTOCZENIE ZEWNĘTRZNE
T – Threats	- Trudności, zagrożenia	OTOCZENIE ZEWNĘTRZNE

Analiza SWOT stanowi użyteczną pomoc prowadzącą do dokonania diagnozy zasobów i otoczenia w konkretnej dziedzinie życia społeczno-gospodarczego. Ułatwia ona także identyfikację problemów oraz określanie priorytetów rozwoju.

Silne strony i słabe strony są elementami zasobów obszaru, do których możemy zaliczyć np.:

1. położenie fizyczno-geograficzne powiatu (przyrodnicze, komunikacyjne, w sąsiedztwie aglomeracji miejskich, na surowcach naturalnych, etc.)
2. profil lokalnej gospodarki (tradycje gospodarcze, dominująca branża, liczba firm),
3. lokalny rynek pracy (stopa i struktura bezrobocia, kwalifikacje mieszkańców),
4. wsparcie dla firm - wolne tereny inwestycyjne, zachęty podatkowe, funkcjonowanie powiecie instytucji otoczenia biznesu, przychylność władz powiatu dla nowych inwestorów, współpraca władz z przedsiębiorcami,
5. infrastrukturę techniczną i komunalną (drogi, wodociągi, kanalizacja, gazociąg, linie energetyczne, telekomunikacja, sieć komunikacyjna, gospodarka odpadami etc.),

6. infrastrukturę społeczną (liczba i rodzaj szkół, sfera kultury, ochrona zdrowia, polityka społeczna, kwalifikacje kadry pracowniczej, etc.),
7. środowisko społeczne (przedsiębiorczość mieszkańców, aktywność społeczna, nawyki, tradycje etc.),
8. promocję, współpracę z innymi samorządami i międzynarodową.

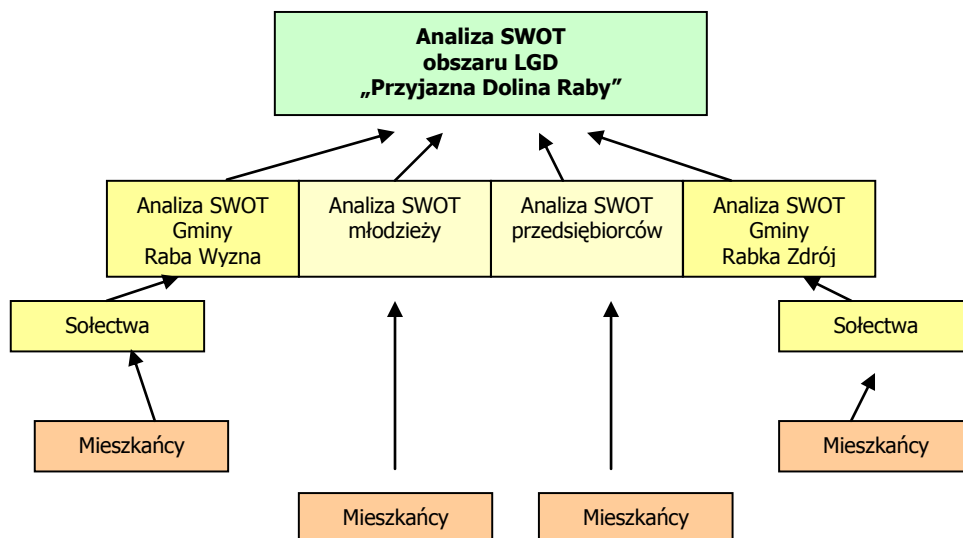
Okazje i trudności to elementy otoczenia zewnętrznego (regionalnego, ogólnopolskiego, światowego), na które lokalna społeczność nie ma wpływu, ale z kolei te uwarunkowania mogą mieć wpływ (pozytywny lub negatywny) na działania lokalnych władz. Przy analizie uwarunkowań zewnętrznych należy brać pod uwagę następujące czynniki:

- polityczne
- ekonomiczne
- społeczne
- technologiczne
- ekologiczne
- regulatywne (prawne)

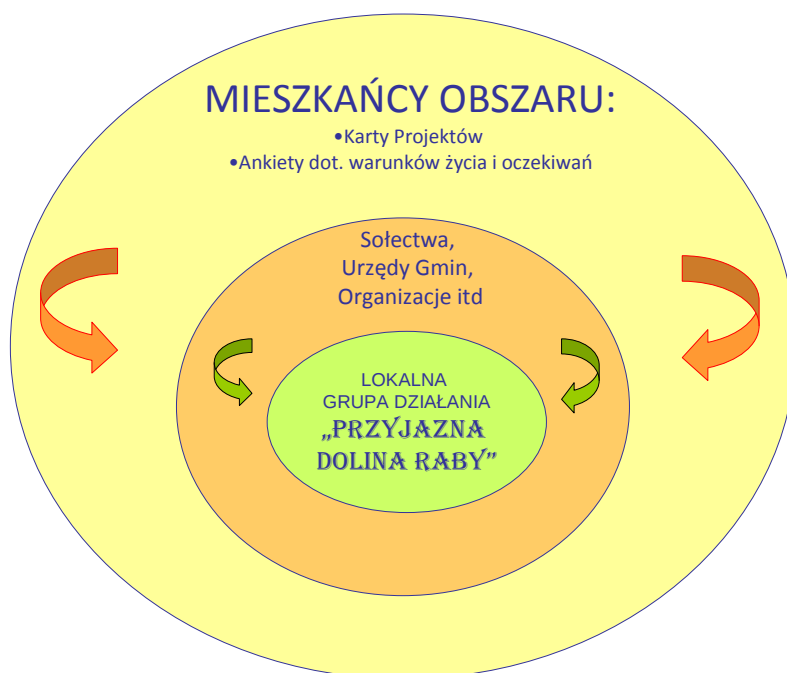
Pracując nad Strategia wykonano wiele prac związanych z analizą porównawczą dokumentów strategicznych Zaplanowana została debata publiczna, podczas której mieszkańcy spotykali się na zebraniach wiejskich, następnie reprezentanci różnych środowisk na zebraniach gminnych, aż wreszcie przedstawiciele gmin na spotkaniach Lokalnej Grupy Działania. Odbyły się także spotkania przedsiębiorców i młodzieży,

Na każdym z tych spotkań wykonano analizę SWOT, czyli pracę nad określeniem mocnych i słabych stron, a także szukaniem szans rozwojowych i zagrożeń. Spotkania traktowano jako element poznawczy i edukacyjny, a także pobudzający do identyfikowania pomysłów na poprawienie jakości życia na obszarze objętym LSR.

Schemat prac metodą analizy SWOT dla obszaru:

W 2010 r. po decyzji o rozszerzeniu Lokalnej Grupy działania o Gminę Spytkowice zostały przeprowadzone konsultacje społeczne, zgodnie z poniższym schematem:

Na spotkaniach członków LGD oraz aplikujących o członkostwo przedstawiciele ze Spytkowic wykonano także analizę SWOT dla całego obszaru. Następnie zweryfikowano i aktualizowano zapisy z 2008 r. Zamieszczona analiza obejmuje już obszar 3 gmin.

Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<u>Środowisko</u> – wyjątkowe dziedzictwo naturalne – przepiękne krajobrazy – zdrowy mikroklimat – lecznicze wody źródlane – Południowo-małopolski Obszar Chronionego Krajobrazu – Bezpośrednie sąsiedztwo parku narodowego (otulina GPN)	<u>Środowisko</u> – zróżnicowanie zachowań proekologicznych wśród mieszkańców – zanieczyszczenie środowiska (wody w rzekach i potokach oraz zanieczyszczenia powietrza) – niewykorzystanie odnawialnych źródeł energii – nieskuteczna gospodarka odpadami – uciążliwa działalność gospodarcza w niektórych miejscach
<u>Ludzie, Edukacja, kultura i sport</u> – ludzie dobrzy, uczynni, gościnni, dumni ze swego miejsca urodzenia i zamieszkania, chętnie kultywujący tradycje – rozwijające się placówki oświatowe – wysoko wykwalifikowana kadra pedagogiczna – twórczość ludowa – silna społeczność lokalna – istnienie Kół Gospodyń Wiejskich w poszczególnych miejscowościach – zespoły regionalne – aktywne społeczeństwo – żywa tradycja regionu – tereny związane z Papieżem Janem Pawłem II – Raba Wyżna związana z Kardynałem Stanisławem Dziwiszem – Spytkowice związane z obecnym wojewodą małopolskim Stanisławem Kracikiem	<u>Ludzie, Edukacja, kultura i sport</u> – Mała aktywność społeczna przejawiająca się np. Niska frekwencją na zebraniach wiejskich – niewykorzystany potencjał intelektualny młodego pokolenia – brak miejsc spotkań dla młodzieży i dorosłych – brak alternatywnej formy spędzania czasu wolnego, przede wszystkim dla młodych ludzi – infrastruktura społeczna wymagająca poprawy i wzmocnienia – niewystarczająca liczba obiektów kulturalnych i sportowych szczególnie w Spytkowicach – Brak możliwości kształcenia zawodowego młodych ludzi – Niewykorzystanie szansy przekazania umiejętności w ginących zawodach
<u>Gospodarka i turystyka</u> – tereny idealne dla turystyki górskiej – mieszkańcy gmin nastawieni pozytywnie do turystów – atrakcyjność terenów pod budowę wyciągów narciarskich – tereny sprzyjające rozwojowi sportów zimowych – istnienie miejsc związanych z II wojną światową – infrastruktura uzdrowskowa – dobra współpraca z władzami na szczeblu powiatu i regionu (tożsamość celów strategicznych) – tradycje przedsiębiorczości w niektórych branżach – liczne zabytki na terenie obszaru – położenie blisko stolicy regionu (Kraków), granicy państwa (Słowacja) oraz większych miast subregionu (Zakopane, Nowy Targ) – tereny bezpieczne pod względem np. Przestępczości	<u>Gospodarka i turystyka</u> – niedostateczna infrastruktura turystyczna – brak miejsc noclegowych – hotele, motele – słabo rozwinięta sieć usług – słaba baza gastronomiczna – brak wytyczonych tras narciarstwa biegowego oraz ścieżek rowerowych i spacerowych – niewystarczający poziom usług agroturystycznych – brak informacji turystycznej dla gości – brak terenów zapisanych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego pod działalność turystyczną i przedsiębiorczość – niezagospodarowane obiekty zabytkowe – atrakcje turystyczne nie mają formy produktowej
<u>Infrastruktura</u> – dobre położenie komunikacyjne (drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe, linie kolejowe) – powstające centra rekreacyjne w miejscowościach – piękne budownictwo sakralne – odrestaurowane zabytki architektury ludowej – dobra sieć telekomunikacyjna i energetyczna – plany kanalizacyjne i wodociągowe obejmujące obszar	<u>Infrastruktura</u> – niepełne pokrycie obszarowe w zakresie wodociągów i kanalizacji – braki wody (np. W Spytkowicach) – kłopoty z wodą przy np. Gaszeniu pożarów – niepełna sieć gazownicza – elektryfikacja napowietrzna – brak systemu ostrzegawczego w miejscach niebezpiecznych

SZANSE	ZAGROŻENIA
<u>Środowisko</u> - możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych na rozbudowę kanalizacji, wodociągu oraz ochronę środowiska - instalacja kolektorów słonecznych	<u>Środowisko</u> - spadek poziomu wód gruntowych - niekorzystny stan środowiska naturalnego - natężenie ruchu kołowego w częściach uzdrowiskowych
<u>Edukacja, kultura i sport</u> - moda na regionalizm - fundusze strukturalne na oświatę	<u>Edukacja, kultura i sport</u> - konkurencyjne gminy - migracja mieszkańców - emigracja młodzieży z obszarów wiejskich do miast - emigracja zagraniczna
<u>Gospodarka i turystyka</u> - pozyskanie inwestorów na rozwój infrastruktury turystycznej - możliwości finansowania z UE - wykorzystanie ukształtowania terenu dla stworzenia bazy sportów zimowych - tereny gminy mogą stać się potencjalną bazą wypadową na tereny Słowacji, Pienin, Tatr i Gorców - inwestowanie we własne firmy przez ludzi wracających z emigracji	<u>Gospodarka i turystyka</u> - niedostateczna liczba miejsc pracy - niskie zarobki - dekonstrukcja gospodarcza - zagrożenia likwidacją miejsc pracy w placówkach leczniczych - konkurencja zagranicznych ofert turystycznych (Słowacja)
<u>Infrastruktura</u> - działalność Związku Gmin Dorzecza Górnej Raby i Krakowa - rozbudowa i modernizacja „zakopianki” oraz dróg wojewódzkich - pozyskiwanie inwestorów - rozwój infrastruktury turystycznej	<u>Infrastruktura</u> - uwarunkowania prawne - zmniejszenie roli PKP – malejąca liczba połączeń

Wyniki analizy SWOT przełożyły się bezpośrednio na cele według schematu:

	POZYTYWY	NEGATYWY
Dzisiaj i tutaj	Jak wzmocnić pozytywne strony rzeczywistości?	Jak osłabić negatywne strony teraźniejszości?
Jutro i tam	Jak wykorzystać pozytywne możliwości, które niesie przyszłość + pozytywne możliwości tkwiące w otoczeniu?	Jak zniwelować negatywne tendencje, jakie niesie przyszłość i zagrożenia tkwiące w otoczeniu?

III. 2. PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Analiza SWOT to metoda analizy stanu wyjściowego, uporządkowała dane wyjściowe: informacje i przekonania o obszarze. W efekcie rozpoznany został w miarę obiektywnie faktyczny stan i potencjał regionu.

Podsumowaniem analiz SWOT była dyskusja nad mocnymi i słabymi stronami, a także analiza szans i zagrożeń, która doprowadziła do wyciągnięcia wniosków, na podstawie których sformułowano misję i cele rozwoju obszaru.

Uznano, iż najważniejszą rzeczą jest wzmocnienie więzi międzyludzkich i rozbudzenie zaangażowania ludzi w diagnozowanie i rozwiązywanie problemów lokalnych, co spowoduje wspólne podejmowanie działań na rzecz poprawy jakości życia, w tym jakości środowiska przyrodniczego i kulturowego.

W społecznościach tych obszarów tkwi bowiem ogromny potencjał i tradycja współpracy, osłabione jedynie przez dzisiejsze nawyki cywilizacyjne. Są one jednak – według uczestników debaty - na tyle jeszcze słabe, że możliwe do zmiany i powrotu do – coraz modniejszej – tradycji lokalnej.

Sformułowano następujące wnioski:

1. Należy wzmocnić infrastrukturę służącą integracji społecznej, wykorzystać potencjał istniejących lokalnych organizacji i grup nieformalnych, które mogą być podstawą sieci współpracy na obszarze LGD
2. Trzeba poprawić infrastrukturę rekreacyjną i sportową, która służyć będzie nie tylko dzieciom i młodzieży z obszaru LGD, ale także przybywającym tu na odpoczynek gościom.
3. Należy pomóc ludziom w podejmowaniu decyzji o dodatkowym zarabkowaniu poprzez umożliwienie uczestniczenia w kursach, szkoleniach i warsztatach. Szczególnie należy szkolić w zakresie świadczenia usług turystycznych i wspierać rozwój produktów regionalnych.

4. Należy wspierać inicjatywy mieszkańców związane z kultywowaniem tradycji, z uprawianiem zanikających zawodów i wytwarzaniem specjałów, jako produktów lokalnych.
5. Obszar strategiczny LGD „Przyjazna Dolina Raby” powinien rozwijać się w oparciu o turystykę, szczególnie turystykę rodzinną, głównie weekendową i wakacyjno-pobytową, a szczególnie uzdrowiskową. Należy, zatem zadbać o infrastrukturę związaną z budową i oznakowaniem tras turystycznych, remontem obiektów, które mogą być „celami” wycieczek (kapliczki, cmentarze, pomniki przyrody, enklawy przyrodnicze), a także wspierać powstawanie nowych miejsc noclegowych i usług gastronomicznych.
6. Ze względu na powtarzający się problem związany z niską świadomością ekologiczną mieszkańców obszaru Lokalna Grupa Działania będzie prowadziła politykę edukacyjną na rzecz zrównoważonego rozwoju tego terenu.

Wnioski sformułowane w 2008 roku okazały się być – prawie w całości - dalej aktualne, także dla Lokalnej Grupy Działania poszerzonej o Spytkowice. Analizując cele i przedsięwzięcia, ze względu na ograniczone możliwości – głównie finansowe – wnioskowano o zmiany w celach i przedsięwzięciach zapisanych w pierwszej LSR.

**ROZDZIAŁ IV OKREŚLENIE CELÓW OGÓLNYCH I SZCZEGÓŁOWYCH LSR ORAZ
WSKAZANIE PLANOWANYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ SŁUŻĄCYCH OSIĄGNIĘCIU
POSZCZEGÓLNYCH CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH, W RAMACH, KTÓRYCH BĘDĄ
REALIZOWANE OPERACJE**

IV. 1. Cele strategiczne LGD a cele Programu LEADER

Lokalna Strategia Rozwoju dla obszaru LGD „Przyjazna Dolina Raby” powstawała z główną myślą o poprawie życia mieszkańców oraz o wykorzystaniu walorów przyrodniczych i uwarunkowań geograficznych dla rozwoju turystyki. Zawiera dwa cele główne o charakterze strategicznym o długim horyzoncie czasowym:

- I. Aktywni, przedsiębiorczy i zintegrowani mieszkańcy obszaru „Przyjaznej Doliny Raby”
- II. Wykorzystane są turystyczne walory przyrodnicze i kulturowe „Przyjaznej Doliny Raby”.

Oba te cele są spójne z celami Osi 4 Leader, zapisanymi w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013:

- Poprawa jakości życia;
- Różnicowanie działalności gospodarczej, tworzenie pozarolniczych miejsc pracy;
- Aktywizacja mieszkańców, wzmocnienie kapitału społecznego;
- Zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego na wsi;
- Polepszenie zarządzania lokalnymi zasobami i ich waloryzacja;
- Poprawa samoorganizacji i zarządzania na poziomie lokalnym.

Cele ogólne zawierają cele szczegółowe, o krótszym okresie realizacji. Są one prezentacją drogi osiągnięcia celów ogólnych.

W realizacji celów wpisują się Przedsięwzięcia. Są to programy działań dla wszystkich sektorów w obszarze „Przyjaznej Doliny Raby”. Ich realizacja następować będzie

poprzez zgłaszanie projektów (operacji) w poszczególnych kategoriach Programu Leader:

- Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej
- Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw
- Odnowa i rozwój wsi
- Małe projekty
- Aktywizacja mieszkańców
- Wdrażanie projektów współpracy

Przedsięwzięcia powstały z uwzględnieniem najważniejszych kierunków rozwoju obszaru związanych z poprawą jakości życia oraz rozwojem turystyki jako motoru napędu koniunktury gospodarczej obszaru. Przedsięwzięcia są wynikiem analizy dokumentów strategicznych trzech gmin oraz zgłaszanych projektów podczas debaty społecznej, która miała miejsce przy tworzeniu Lokalnej Strategii Rozwoju.

IV.2. Cele ogólne, szczegółowe i przedsięwzięcia

<u>Cel ogólny I:</u> Aktywni, przedsiębiorczy i zintegrowani mieszkańcy obszaru „Przyjaznej Doliny Raby”	
<u>Cel Szczegółowy I. 1.</u> Poprawa walorów estetycznych obszaru oraz rozwój infrastruktury rekreacyjnej i społecznej	<u>Cel Szczegółowy I. 2.</u> Aktywizacja postaw przedsiębiorczych, innowacyjnych, zintegrowanych i ekologicznych u mieszkańców

<u>Cel ogólny II:</u> Wykorzystane są turystyczne walory przyrodnicze i kulturowe „Przyjaznej Doliny Raby”	
<u>Cel Szczegółowy II. 1.</u> Rozwój infrastruktury turystycznej, z poszanowaniem dziedzictwa przyrodniczego i bogatej tradycji obszaru	<u>Cel Szczegółowy II. 2.</u> Promocja obszaru „Przyjaznej Doliny Raby” i wsparcie dla produktu lokalnego

Dla realizacji powyższych celów szczegółowych zdefiniowane zostały 3 przedsięwzięcia:

Przedsięwzięcie 1:

Atrakcyjna i estetyczna przestrzeń obszaru LGD

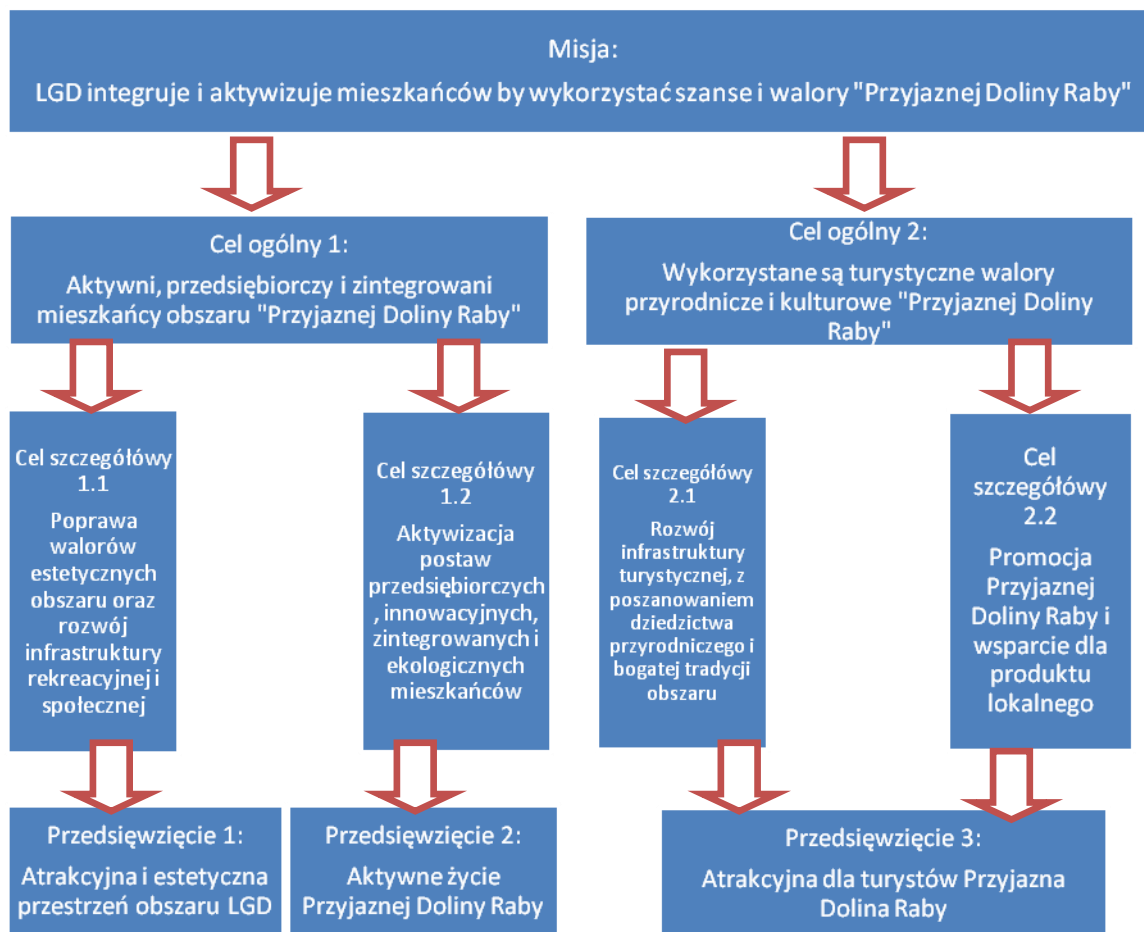
Przedsięwzięcie 2:

Aktywne życie Przyjaznej Doliny Raby

Przedsięwzięcie 3:

Atrakcyjna dla turystów Przyjazna Dolina Raby

Zależności pomiędzy przedsięwzięciami, a celami i misją pokazuje poniższy schemat:

IV. 3. Wskaźniki realizacji celów ogólnych, szczegółowych i przedsięwzięć:

Cel ogólny I	Wskaźnik oddziaływania	Źródło weryfikacji	Wartość bazowa 2009	Wartość docelowa do 2015 roku
Aktywni, przedsiębiorczy i zintegrowani mieszkańcy obszaru „Przyjaznej Doliny Raby”	- wzrost liczby podmiotów gospodarczych	dane z GUS, dane z Urzędów Gmin	2223	2267
Cel szczegółowy 1.1	Wskaźnik rezultatu	Źródło weryfikacji	Wartość bazowa	Wartość docelowa do 2015 roku
Poprawa walorów estetycznych obszaru oraz rozwój infrastruktury rekreacyjnej i społecznej	- liczba osób korzystających z nowych/wyremontowanych/wyposażonych miejsc służących integracji, aktywizacji mieszkańców [os.]	- dane od beneficjentów operacji – ankieta monitorująca postęp realizacji LSR	0	200
	- liczba osób korzystających z nowych/zmodernizowanych/wyposażonych obiektów sportowych i rekreacyjnych [os.]	- dane od beneficjentów operacji – ankieta monitorująca postęp realizacji LSR	0	200
	- liczba zrewitalizowanych wsi/miast [szt.]	- dane od beneficjentów operacji – ankieta monitorująca postęp realizacji LSR	0	3
Przedsięwzięcie I	Wskaźniki produktu	Źródło weryfikacji	Wartość bazowa	Wartość docelowa do 2015 roku
Atrakcyjna i estetyczna przestrzeń obszaru LGD	- liczba nowych/wyremontowanych/wyposażonych miejsc służących integracji, aktywizacji mieszkańców [szt.]	- dane od beneficjentów operacji – ankieta monitorująca postęp realizacji LSR	0	5

	- liczba nowych/zmodernizowanych/wyposażonych obiektów sportowych i rekreacyjnych [szt.]	- dane od beneficjentów operacji – ankieta monitorująca postęp realizacji LSR	0	4
	- liczba zadań inwestycyjnych dotyczących rewitalizacji obszaru LGD [szt.]	- dane od beneficjentów operacji – ankieta monitorująca postęp realizacji LSR	0	3
Cel szczegółowy 1.2	Wskaźnik rezultatu	Źródło weryfikacji	Wartość bazowa	Wartość docelowa do 2015 roku
Aktywizacja postaw przedsiębiorczych, innowacyjnych, zintegrowanych i ekologicznych u mieszkańców.	- liczba uczestników spotkań i imprez integracyjnych z udziałem społeczności lokalnej [os.]	- dane od beneficjentów operacji – ankieta monitorująca postęp realizacji LSR - dane własne LGD w odniesieniu do zadań realizowanych przez LGD	0	200
	- liczba uczestników biorących udział w szkoleniach, warsztatach i innych wydarzeniach edukacyjnych podnoszących wiedzę i umiejętności mieszkańców z zakresu przedsiębiorczości, innowacyjności i ekologii [os.]	- dane od beneficjentów operacji – ankieta monitorująca postęp realizacji LSR - dane własne LGD w odniesieniu do zadań realizowanych przez LGD	0	150
	- liczba utworzonych miejsc pracy [szt.]	- dane od beneficjentów operacji – ankieta monitorująca postęp realizacji LSR - dane z ARMiR	0	5

Przedsięwzięcie II	Wskaźniki produktu	Źródło weryfikacji	Wartość bazowa	Wartość docelowa do 2015 roku
Aktywne życie Przyjaznej Doliny Raby	- liczba spotkań i imprez integracyjnych z udziałem społeczności lokalnej [szt.]	- dane od beneficjentów operacji – ankieta monitorująca postęp realizacji LSR - dane własne LGD w odniesieniu do zadań realizowanych przez LGD	0	4
	- liczba szkoleń, warsztatów i innych wydarzeń edukacyjnych podnoszących wiedzę i umiejętności mieszkańców z zakresu przedsiębiorczości, innowacyjności i ekologii [szt.]	- dane od beneficjentów operacji – ankieta monitorująca postęp realizacji LSR - dane własne LGD w odniesieniu do zadań realizowanych przez LGD	0	5
	- liczba nowych lub rozwijających się podmiotów gospodarczych, które otrzymały wsparcie [szt.]	- dane od beneficjentów operacji – ankieta monitorująca postęp realizacji LSR - dane z ARMiR	0	4

Cel ogólny II	Wskaźnik oddziaływania	Źródło weryfikacji	Wartość bazowa	Wartość docelowa do 2015 roku
Wykorzystane są turystyczne walory przyrodnicze i kulturowe Przyjaznej Doliny Raby	- wzrost liczby udzielonych noclegów na 1000 mieszkańców na obszarze objętym LSR - wskaźnik Schneidera	GUS, dane z Małopolskiej Organizacji Turystycznej	0,56	0,57

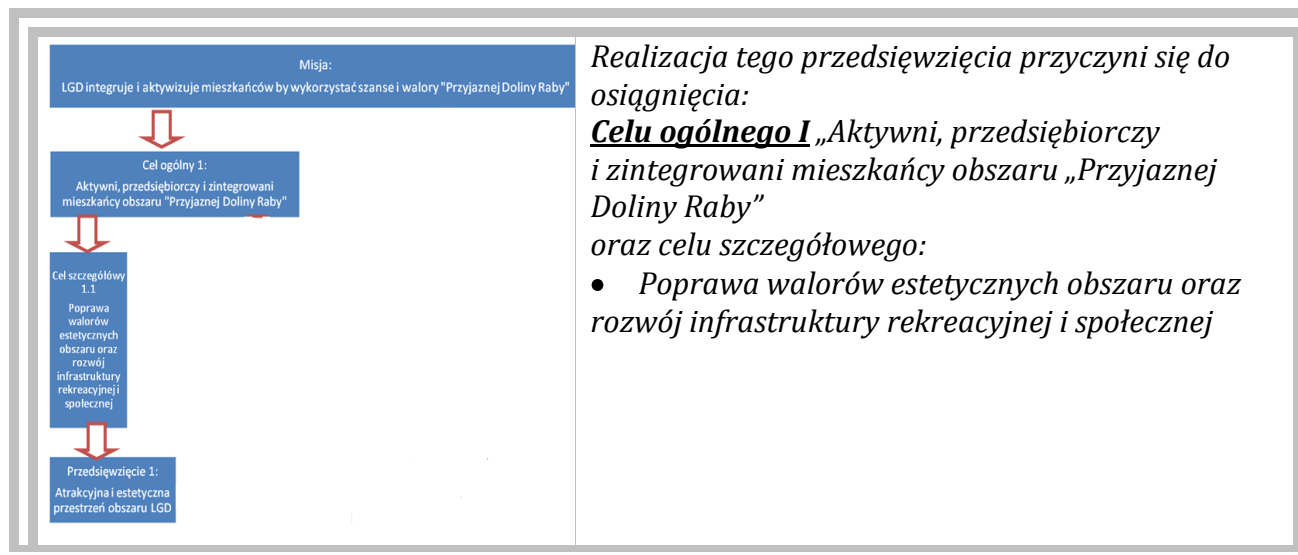
Cel szczegółowy 2.1	Wskaźnik rezultatu	Źródło weryfikacji	Wartość bazowa	Wartość docelowa do 2015 roku
Rozwój infrastruktury turystycznej z poszanowaniem dziedzictwa przyrodniczego i bogatej tradycji obszaru	- liczba osób (mieszkańców i turystów) korzystających z nowych /zmodernizowanych/wyposażonych obiektów małej infrastruktury turystycznej [os.]	- dane od beneficjentów operacji – ankieta monitorująca postęp realizacji LSR	0	200
	- liczba utworzonych miejsc pracy w turystyce [szt.]	- dane od beneficjentów operacji – ankieta monitorująca postęp realizacji LSR - dane z ARMiR	0	2
Cel szczegółowy 2.2	Wskaźnik rezultatu	Źródło weryfikacji	Wartość bazowa	Wartość docelowa do 2015 roku
Promocja Przyjaznej Doliny Raby i wsparcie dla produktu lokalnego	- liczba uczestników biorących udział w wydarzeniach promujących obszar LGD [os.]	- dane od beneficjentów operacji – ankieta monitorująca postęp realizacji LSR - dane własne LGD w odniesieniu do zadań realizowanych przez LGD	0	200
	- liczba odbiorców publikacji, folderów, książek, które promują obszar [os.]	- dane od beneficjentów operacji – ankieta monitorująca postęp realizacji LSR	0	200

	- liczba osób korzystających z zakupionych strojów, instrumentów muzycznych i innych atrybutów przeznaczonych do działalności kulturalnej [os.]	- dane od beneficjentów operacji – ankieta monitorująca postęp realizacji LSR	0	20
	- liczba osób uczestniczących w wydarzeniach/imprezach / spotkaniach/ szkoleniach dotyczących produktu lokalnego [os.]	- dane od beneficjentów operacji – ankieta monitorująca postęp realizacji LSR - dane własne LGD w odniesieniu do zadań realizowanych przez LGD	0	100
Przedsięwzięcie III	Wskaźniki produktu	Źródło weryfikacji	Wartość bazowa	Wartość docelowa do 2015 roku
Atrakcyjna dla turystów Przyjazna Dolina Raby	- liczba nowych/zmodernizowanych/ wyposażonych obiektów małej infrastruktury turystycznej [szt.]	- dane od beneficjentów operacji – ankieta monitorująca postęp realizacji LSR	0	4
	- liczba prowadzących lub rozpoczynających działalność gospodarczą podmiotów w obszarze turystyki lub agroturystyki, które otrzymały wsparcie [szt.]	- dane od beneficjentów operacji – ankieta monitorująca postęp realizacji LSR	0	2

	- liczba imprez kulturalnych promujących obszar LGD [szt.]	- dane od beneficjentów operacji – ankieta monitorująca postęp realizacji LSR - dane własne LGD w odniesieniu do zadań realizowanych przez LGD	0	5
	- liczba wydanych publikacji, folderów, książek [szt.]	- dane od beneficjentów operacji – ankieta monitorująca postęp realizacji LSR	0	3
	- liczba zespołów i grup wyposażonych - w stroje, instrumenty muzyczne i inne atrybuty przeznaczone do działalności kulturalnej [szt.]	- dane od beneficjentów operacji – ankieta monitorująca postęp realizacji LSR	0	4
	- liczba wydarzeń/imprez/spotkań/szkoleń dotyczących produktu lokalnego [szt.]	- dane od beneficjentów operacji – ankieta monitorująca postęp realizacji LSR - dane własne LGD w odniesieniu do zadań realizowanych przez LGD	0	5

IV. 4. Opisy przedsięwzięć

Przedsięwzięcie 1.: Atrakcyjna i estetyczna przestrzeń obszaru LGD

Uzasadnienie:

W ramach przedsięwzięcia „**Atrakcyjna i estetyczna przestrzeń obszaru LGD**” poprawi się przestrzeń publiczna poszczególnych miejscowości oraz powstanie infrastruktura ułatwiająca codzienne życie mieszkańcom. Spodziewane są projekty z zakresu odnowy centrów wsi, przygotowane przez gminy, parafie czy organizacje pozarządowe pożytku publicznego, które tworzyć będą nową jakość i nowe standardy estetyczne. W efekcie spodziewana jest poprawa walorów przestrzeni publicznej w gminach, gdyż - jak pokazują dotychczasowe przykłady realizacji takich projektów - następuje efekt „estetycznego domina” - dobre wzorce rozprzestrzeniają się bardzo szybko.

Przedsięwzięcie wpisuje się w realizację kilku celów Osi 4 PROW:

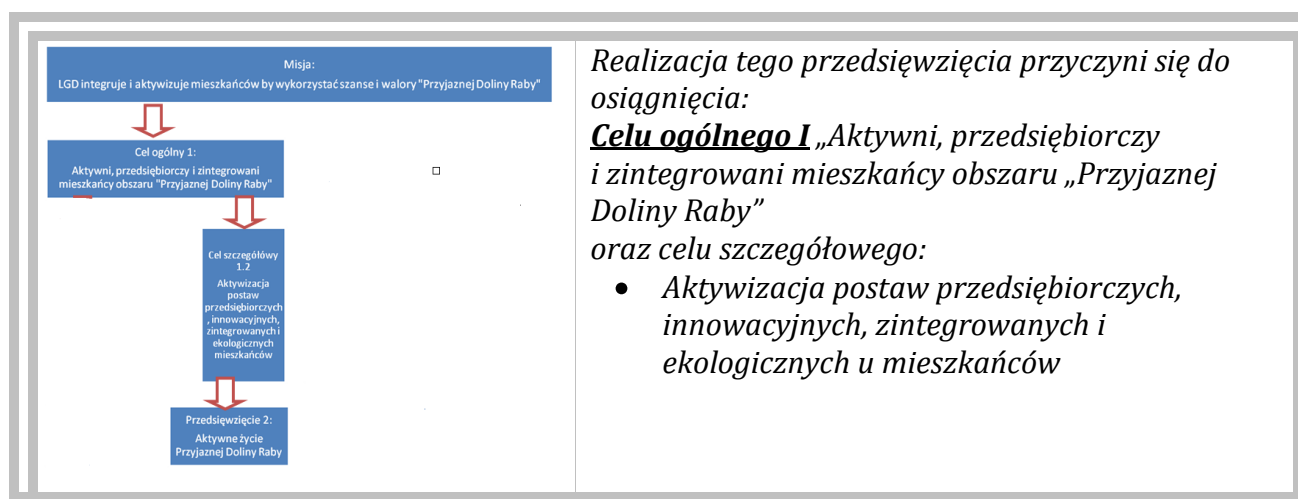
- Poprawa jakości życia
- Poprawa samoorganizacji i zarządzania na poziomie lokalnym.
- Zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi,
- Poprawa samoorganizacji i zarządzania na poziomie lokalnym.

Idea jest taka, by na nowo odczytać szczególną wartość swych zasobów – krajobrazu kulturowego i przyrodniczego. Obszar ten cechuje wyjątkowa jakość zarówno terenów publicznych, jak i prywatnych. Trzeba zachowywać tradycyjne jego cechy i równocześnie zaspokoić oczekiwania mieszkańców i turystów, by miejscowości były

atrakcyjnym miejscem zamieszkania z bogatą ofertą życia kulturalnego, społecznego oraz rozrywkowego.

Mieszkańcy oczekują miejsc przyjaznych dla siebie i gości: alejek spacerowych, urządzeń rekreacyjnych, boisk sportowych. Zjeżdżalnie, piaskownice, mini kolejka linowa, drabinki, pomosty, wieże widokowe, ale także chodniki - to tylko niektóre z elementów oczekiwanej infrastruktury, które pojawiały się na warsztatach i spotkaniach. Kreowanie nowego wizerunku obszaru „Przyjaznej Doliny Raby” będzie miało niewątpliwie pozytywny wpływ na konkurencyjność osiedleńczą, inwestycyjną, a przede wszystkim turystyczną.

Przedsięwzięcie 2.: Aktywne życie Przyjaznej Doliny Raby

Uzasadnienie:

Przedsięwzięcie to skierowane jest na rozwój osobisty oraz kształtowanie aktywnych i przedsiębiorczych postaw społeczności lokalnej na obszarze LGD, a także na edukację ekologiczną mieszkańców i kultywowanie tradycji. To są elementy zdecydowanie budujące tożsamość i integrujący ludzi. Wpisuje się – bezpośrednio i pośrednio - w realizację wszystkich celów Osi 4 PROW.

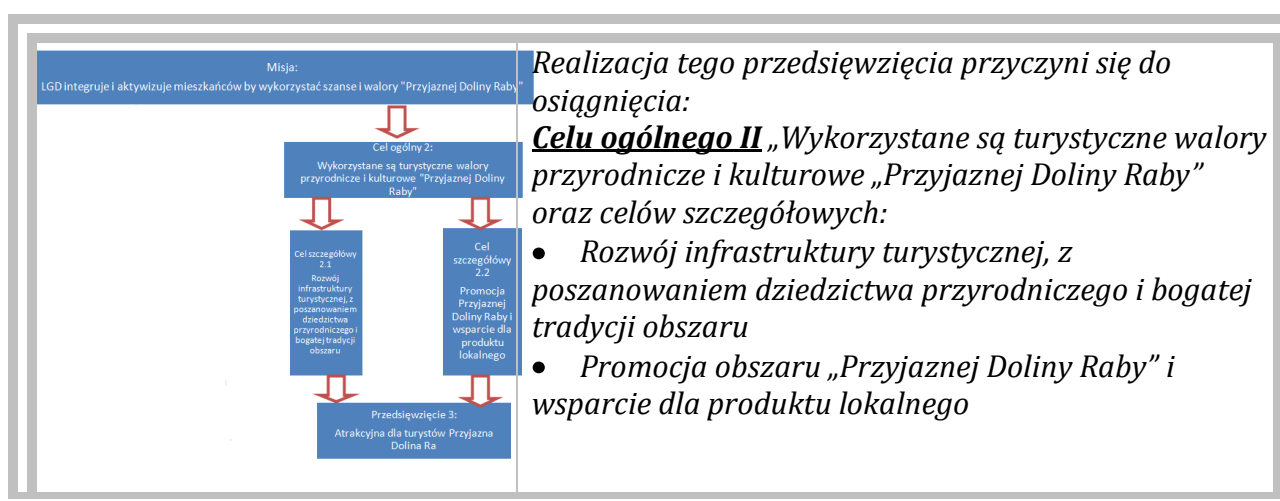
1. Poprawa jakości życia
2. Różnicowanie działalności gospodarczej, tworzenia pozarolniczych miejsc pracy,
3. Aktywizacja mieszkańców, wzmacnianie kapitału społecznego,
4. Poprawa samoorganizacji i zarządzania na poziomie lokalnym.
5. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi,
6. Poprawa samoorganizacji i zarządzania na poziomie lokalnym.

Przedsięwzięcie dotyczyć będzie organizacji szkoleń, warsztatów i promocji nauki przez doświadczenie, jako nowego sposobu rozwoju osobistego człowieka, obejmującego trzy aspekty funkcjonowania: intelektualny, emocjonalny i postawy.

Organizowane będą wydarzenia – festyny, które zapewnią uczestnikom nie tylko tradycyjne formy świętowania, ale także możliwości nabywania umiejętności w zakresie komunikacji i współpracy tak, by obudzić w nich postawę zaangażowania i odpowiedzialności społecznej, a także wzmocnienie wiary we własne możliwości i zaufania do siebie i do współmieszkańców obszaru. Ważne więc będzie budowanie więzi międzyludzkich na całym obszarze LGD.

W ramach tego przedsięwzięcia wspierana będzie przedsiębiorczość poprzez aktywizowanie mieszkańców do zgłaszania projektów związanych ze zróżnicowaniem w kierunku działalności nierolniczej przez rolników oraz zakładaniem i rozwojem firm przez mikroprzedsiębiorców. Organizacje pozarządowe zgłaszać będą projekty dotyczące wydarzeń lokalnych, które przyczyniają się do integracji obszaru i wzmocnienia więzi społecznych.

Przedsięwzięcie 3.: Atrakcyjna dla turystów Przyjazna Dolina Raby

Uzasadnienie

Przedsięwzięcie „Atrakcyjna dla turystów Przyjazna Dolina Raby” wpisuje się – bezpośrednio i pośrednio - w realizację wszystkich celów Osi 4 PROW.

1. Poprawa jakości życia
2. Różnicowanie działalności gospodarczej, tworzenia pozarolniczych miejsc pracy,
3. Aktywizacja mieszkańców, wzmacnianie kapitału społecznego,
4. Poprawa samoorganizacji i zarządzania na poziomie lokalnym.
5. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi,
6. Poprawa samoorganizacji i zarządzania na poziomie lokalnym.

Przedsięwzięcie „Atrakcyjna dla turystów Przyjazna Dolina Raby” pokazuje najważniejszy kierunek rozwoju obszaru LGD, jakim jest turystyka. To, co dla jednych jest formą wypoczynku dla innych stanowi źródło pracy, obejmujące obsługę turystów, a w szczególności zapewnienie im noclegów, środków lokomocji, wyżywienia, przewodników, pamiątek z wycieczek, przygotowania szlaków turystycznych, sprzętu sportowego, programu kulturalnego, udostępnienie obiektów do zwiedzania i inne.

Turystyka to napęd gospodarczy dla regionu. W atrakcyjnych turystycznie krajach dostarcza ona do 50% wszystkich wpływów do budżetu.

Warto zatem rozwijać się w tym kierunku zwłaszcza, że na obszarze LGD „Przyjazna Dolina Raby” znajduje się unikalne uzdrowisko Rabka-Zdrój z istniejącym - Parkiem Zdrojowym (obecnie Park podlega rewitalizacji), z tężniami solankowymi i pijalnią wód mineralnych.

Turystyka kojarzy się nierozzerwalnie z podróżami, sportem, rekreacją, zdrowiem, poznawaniem czegoś nowego. To są oczekiwania klientów – turystów, a mieszkańcy atrakcyjnych obszarów muszą sprostać takim wymaganiom.

Na obszarze LGD „Przyjazna Dolina Raby” trzeba jeszcze wiele poprawić i zrobić w tym sektorze. Turysta musi mieć możliwość znaleźć to, czego szuka: od wygodnych noclegów, dobrej kuchni, aż po trasy piesze, rowerowe, czy narciarskie, przy których powstaną wypożyczalnie kijów nordic -walkingowych, nart, czy rowerów. Rolnicy mogą produkować ekologiczne produkty, a w przetwórnictwie lokalnym mogą powstawać produkty charakterystyczne dla obszaru. Przy zapewnieniu takiej kompleksowej obsługi turystycznej i dobrej promocji, Rabka z Rabą Wyżną i Spytkowicami mogą być alternatywą dla zatłoczonego Zakopanego i Tatr, tym bardziej, że zmodernizowana droga krajowa Nr 7 czyli popularna „Zakopianka” skróci czas dojazdu z Krakowa do około 50 minut. Marka zdrowego powietrza w uzdrowisku rabczańskim, tężnie solankowe i pijalnia wód mineralnych stanowią wyjątkową wartość dodatkową, w którą

należy jeszcze nadal inwestować, by uzyskać efekty przekładające się na znaczące zwiększenie ruchu turystycznego.

Turystyka rekreacyjna to przede wszystkim tradycyjna turystyka wypoczynkowa, wykorzystująca walory środowiska przyrodniczego: góry, lasy, wody powierzchniowe.

Turystyka aktywna to wszystkie formy wypoczynku wymagające wysiłku fizycznego - turystyka rowerowa, wspinaczkowa, jeździectwo, narciarstwo itd. Ten rodzaj turystyki należy do najdynamiczniej rozwijających się, a ta tendencja powinna nadal utrzymywać się ze względu na swoje ścisłe powiązanie z występującymi na świecie trendami społecznymi (m.in. wzrost aktywności kierowania własnym życiem, dążenie do prowadzenia zdrowszego trybu życia i wzrost świadomości ekologicznej).

Właściwym kierunkiem rozwoju turystyki pieszej na obszarze LGD jest tworzenie dużej ilości krótkich, kilkugodzinnych, dobrze oznakowanych szlaków, pozwalających na dotarcie do najatrakcyjniejszych miejsc.

Inną formą wędrówki jest trekking, który polega na pokonywaniu trasy jak najbardziej "naturalnymi" szlakami, z dala od siedzib ludzkich. Kluczowe znaczenie mają tu właściwie zlokalizowane parkingi w miejscach rozpoczęcia szlaków, zaopatrzone w tablice informacyjne o przebiegu szlaku oraz oznakowanie dojazdu do punktów startowych z głównych dróg.

Konieczne są działania służące promocji obiektów i miejsc, które mogą turystów przyciągnąć.

IV.5. Logika celów i przedsięwzięć

Realizacja celów szczegółowych przyczynia się do realizacji celów głównych. Przedsięwzięcia w efekcie ich wdrażania przybliżają nas do osiągnięcia celów szczegółowych. Cele szczegółowe są mierzalne za pomocą wskaźników rezultatów, które są bezpośrednimi efektami wdrażania LSR.

Co do wskaźników oddziaływania – LSR ma tylko wpływ na ich poziom, ale nie jest jedynym podmiotem na nie wpływającym.

I tak w przypadku celu I ogólnego:

CEL I

W ramach przedsięwzięcia 1 „Atrakcyjna i estetyczna przestrzeń obszaru LGD” chcemy:

- zbudować/wyremontować/wyposażyć miejsca służące integracji i aktywizacji mieszkańców
- zbudować/wyremontować/wyposażyć obiekty sportowe oraz rekreacyjne
- odnowić centra wsi/miast

Przedsięwzięcie to przyczyni się do osiągnięcia rezultatów mierzonych poprzez:

- liczbę osób korzystających z nowych/wyremontowanych/wyposażonych miejsc służących integracji, aktywizacji mieszkańców
- liczbę osób korzystających z nowych/wyremontowanych/wyposażonych obiektów sportowych i rekreacyjnych
- liczbę zrewitalizowanych wsi/miast

W ramach przedsięwzięcia 2 „Aktywne życie Przyjaznej Doliny Raby” chcemy:

- zorganizować spotkania i imprezy z udziałem społeczności lokalnej
- zorganizować szkolenia, warsztaty i inne wydarzenia edukacyjne które podniosą wiedzę i umiejętności mieszkańców z zakresu przedsiębiorczości, innowacyjności i ekologii
- by nowe bądź rozwijające się podmioty gospodarcze realizowały nowe inwestycje

Przedsięwzięcie to przyczyni się do osiągnięcia rezultatów mierzonych poprzez:

- liczbę uczestników biorących udział w spotkaniach i imprezach z udziałem społeczności lokalnej
- liczbę uczestników biorących udział w szkoleniach, warsztatach i innych wydarzeniach edukacyjnych podnoszących wiedzę i umiejętności mieszkańców z zakresu przedsiębiorczości, innowacyjności i ekologii
- liczbę utworzonych nowych miejsc pracy

Rezultaty będą pozytywnie oddziaływać na:

- wzrost liczby podmiotów gospodarczych

CEL II

W ramach przedsięwzięcia 3 „Atrakcyjna dla turystów Przyjazna Dolina Raby” chcemy:

- zbudować/zmodernizować/wyposażyć obiekty małej infrastruktury turystycznej
- by nowe bądź rozwijające się podmioty gospodarcze realizowały nowe inwestycje w obszarze turystyki bądź agroturystyki
- zorganizować imprezy kulturalne promujące obszar LGD
- wydać publikacje, foldery bądź książki promujące obszar LGD
- wyposażyć zespoły oraz grupy w stroje, instrumenty muzyczne bądź w inne atrybuty
- zorganizować wydarzenia/imprezy/spotkania/szkolenia dotyczących produktu lokalnego

Przedsięwzięcie to przyczyni się do osiągnięcia rezultatów mierzonych poprzez:

- liczbę osób korzystających z nowych/zmodernizowanych/wyposażonych obiektów małej infrastruktury turystycznej
- liczbę utworzonych miejsc pracy w turystyce
- liczbę uczestników biorących udział w wydarzeniach promujących obszar LGD
- liczbę odbiorców publikacji, folderów, książek promujących obszar LGD
- liczbę osób korzystających z zakupionych strojów, instrumentów muzycznych i innych atrybutów
- liczbę osób uczestniczących w wydarzeniach / imprezach / spotkaniach/szkoleniach dotyczących produktu lokalnego

Rezultaty będą pozytywnie oddziaływać na:

- wzrost wskaźnika Schneidera (liczba udzielonych noclegów na 1000 mieszkańców – średnia dla obszaru objętego LSR)

ROZDZIAŁ V OKREŚLENIE MISJI LGD

Misja organizacji, przedsiębiorstwa, instytucji to jest koncepcja istnienia podmiotu, idea jego rozwoju, główne jego przesłanie. Jest to obietnica wyrażona w kategoriach funkcjonowania w społeczności lub, gdy chodzi o firmę biznesową, w kategoriach rynkowych.

Misja określa powód istnienia firmy, nadaje ogólny kierunek jej rozwoju i określa pośrednio dziedziny, którymi firma jest w stanie się zająć i chce się zajmować.

MISJA LOKALNEJ GRUPY DZIAŁANIA

**LGD integruje
i aktywizuje mieszkańców,
by wykorzystać szanse i walory
„Przyjaznej Doliny Raby”**

Poprzez tak sformułowaną misję Lokalna Grupa Działania „Przyjazna Dolina Raby” chce wytłumaczyć społeczności lokalnej cel swojego istnienia, chce być przez swoje przesłanie rozpoznawana i poważana.

Misja, jako myśl przewodnia funkcjonowania organizacji, zakreśla obszar jej działania i kierunki rozwoju, zaangażowanie członków Stowarzyszenia i pracowników wokół funkcji, jakie chce pełnić w społeczności. Pokazuje nadrzędny cel działania na obszarze „Przyjaznej Doliny Raby”.

ROZDZIAŁ VI WYKAZANIE SPÓJNOŚCI SPECYFIKI OBSZARU Z CELAMI LSR

Cele LSR są spójne ze specyfiką obszaru i wykorzystują najważniejsze atuty obszaru, zidentyfikowane w analizie SWOT oraz podczas dyskusji nad kształtem Lokalnej Strategii Rozwoju. Związek (spójność) pomiędzy specyfiką obszaru i celami szczegółowymi LSR wykazano w poniższym zestawieniu:

<u>Cel ogólny I:</u> Aktywni, przedsiębiorczy i zintegrowani mieszkańcy obszaru „Przyjaznej doliny Raby”	
<u>Cel Szczegółowy I. 1.</u> Poprawa walorów estetycznych obszaru oraz rozwój infrastruktury rekreacyjnej i społecznej	- Znakomite warunki krajobrazowe. - Popularne centrum turystyki i aktywności wypoczynkowej i rehabilitacyjnej. - Uwzględnienie czynników ochrony środowiska w planach rozwojowych obszaru. - Wybitne warunki naturalne. - Dobre warunki komunikacyjne także w perspektywie rozwojowej. - Silna, ogólnopolska marka uzdrowiska. Popularne centrum turystyki i aktywności wypoczynkowej. - Zróżnicowana oferta przyjazdowa. - Uwzględnienie czynników ochrony środowiska w planach rozwojowych obszaru. - Bogata dywersyfikacja funkcji obszaru. - Niejednolity charakter gospodarczy i społeczny wynikający z podziału administracyjnego obszaru. - Niejednolity pion kulturowy – udział społeczności miejskiej w tworzeniu tożsamości obszarowej. - Znaczący wpływ metropolitalnych czynników kulturowych równoważony mnogością inicjatyw lokalnych o charakterze regionalnym.
<u>Cel Szczegółowy I. 2.</u> Aktywizacja postaw przedsiębiorczych, innowacyjnych, zintegrowanych i ekologicznych u mieszkańców	- Bezpośrednie oddziaływanie metropolii. - Jednolity obrys obszarowy i makroregionalny. - Bogata dywersyfikacja funkcji obszaru. - Niejednolity charakter gospodarczy i społeczny wynikający z podziału administracyjnego obszaru. - Niejednolity pion kulturowy – udział społeczności miejskiej w tworzeniu tożsamości obszarowej. - Znaczący wpływ metropolitalnych czynników kulturowych równoważony mnogością inicjatyw lokalnych o charakterze regionalnym. - Dobre warunki komunikacyjne także w perspektywie rozwojowej. - Silna, ogólnopolska marka uzdrowiska.

- Silna marka produktowa: wody lecznicze, lokalne produkty spożywcze.
- Popularne centrum turystyki i aktywności wypoczynkowej.
- Zróżnicowana oferta przyjazdowa.

Gminy tworzące LGD łączą wspólne tradycje, typowe dla obszarów górskich. Posiadają wiele atutów związanych z rzemiosłem, pasterstwem, a także kultywowanymi obrzędowościami. W rozwoju przestrzeni publicznej przywiązuje się wagę do zachowania tradycyjnych elementów architektonicznych, tak by nie wprowadzać dysonansu z otoczeniem.

Planowane są działania rewaloryzujące centra wsi i tworzące infrastrukturę rekreacyjną dla poprawy jakości życia mieszkańców i przyciągające turystów.

Mieszkańcy obszaru są przedsiębiorczy i - jak deklarują w ankietach - mają wiele ciekawych pomysłów dla swojego środowiska. By przedsiębiorczość mieszkańców uwzględniała ochronę dziedzictwa przyrodniczego potrzebna jest także świadomość ekologiczna, którą LGD ma zamiar wspierać i promować.

Cel ogólny II:

Wykorzystane są turystyczne walory przyrodnicze i kulturowe
„Przyjaznej Doliny Raby”

Cel Szczegółowy II. 1.

Rozwój infrastruktury turystycznej, z poszanowaniem dziedzictwa przyrodniczego i bogatej tradycji obszaru

- Wybitne warunki naturalne.
- Znaczące nasycenie w zakresie dziedzictwa materialnego i duchowego.
- Dobre warunki komunikacyjne także w perspektywie rozwojowej.
- Silna, ogólnopolska marka uzdrowiska.
- Silna marka produktowa: wody lecznicze, tradycyjne, lokalne produkty spożywcze.
- Popularne centrum turystyki i aktywności wypoczynkowej.
- Zróżnicowana oferta przyjazdowa.

<u>Cel Szczegółowy II. 2.</u> Promocja obszaru „Przyjaznej Doliny Raby” i wsparcie dla produktu lokalnego	- Wybitne warunki naturalne. - Popularne centrum turystyki i aktywności wypoczynkowej. - Bogata dywersyfikacja funkcji obszaru. - Dobre warunki komunikacyjne także w perspektywie rozwojowej. - Silna, ogólnopolska marka uzdrowiska. - Zróżnicowana oferta przyjazdowa. - Silna marka produktowa: wody lecznicze, tradycyjne, lokalne produkty spożywcze. - Znaczące nasycenie w zakresie dziedzictwa materialnego i duchowego.
---	--

Utworzona Lokalna Grupa Działania daje szansę, by podjąć wspólne działania dla promocji obszaru, który posiada wyjątkowe walory krajobrazowe. Planowane jest lepsze zagospodarowanie zasobami kulturowymi i krajobrazowymi poprzez inwestycje w infrastrukturę turystyczną i zintegrowane działania marketingowe.

Nieskażone środowisko, piękne krajobrazy, uznane zdrowotne źródła i marka Rabki-Zdrój to potencjał, który wykorzystany ma być w celu przyciągnięcia kolejnych grup turystów i kuracjuszy. Wyzwaniem i obowiązkiem pokoleniowym jest jednak zapewnienie zrównoważonego rozwoju tego pięknego obszaru.

ROZDZIAŁ VII UZASADNIENIE PODEJŚCIA ZINTEGROWANEGO DLA PLANOWANYCH W RAMACH LSR PRZEDSIĘWZIĘĆ

Zintegrowane podejście do związków między podmiotami z różnych sektorów (publicznego, społecznego i gospodarczego)

Współpraca pomiędzy różnymi podmiotami doprowadziła do wypracowywania – w sposób demokratyczny i przejrzysty – decyzji będących konsensusem społecznym dotyczącym rozwoju obszaru. Diagnoza obszaru i planowanie działań dokonywane były przez przedstawicieli wszystkich trzech sektorów, dlatego też zidentyfikowane problemy i potrzeby pozwoliły na wyznaczenie celów rozwojowych, uwzględniających wszystkich aktorów lokalnych. Lokalna Grupa Działania wyznaczyła sobie cele i zaplanowała przedsięwzięcia. Przy wielu przedsięwzięciach wręcz jest konieczna współpraca przedstawicieli, co najmniej dwóch sektorów.

Jednym z ważniejszych celów, który pozostawał poza wszelką dyskusją był zrównoważony rozwój środowiska. We wszystkich dyskusjach wstępnych przewijała się odpowiedzialność przed przyszłymi pokoleniami, którzy powinni odziedziczyć obszar równie piękny jak dziś, a wzbogacony o infrastrukturę pozwalającą na lepsze życie i większą gościnność dla turystów.

Zintegrowane podejście do związków pomiędzy różnymi sektorami gospodarki zaangażowanymi w realizację wspólnego przedsięwzięcia

Po raz pierwszy na tak dużą skalę współpracują ze sobą ludzie, którzy są przedstawicielami trzech sektorów: samorządowego, społecznego i gospodarczego. To co ich łączy, to wspólne planowanie rozwoju obszaru, który obejmuje 3 gminy. Cel, który mają to: poprawa jakości życia, znalezienie motorów rozwojowych i pomoc dla wszystkich tych, którzy potrafią mieć dobry pomysł i inicjatywę.

Wspierane będą pomysły samorządów, a dopełnieniem ich działań będą projekty dla przedsiębiorców i rolników, a także organizacji pozarządowych, które zapewne zechcą aktywizować mieszkańców zarówno w podnoszeniu kwalifikacji, jak i w życiu wspólnotowym.

Dla realizacji projektów z Odnowy Wsi muszą być zaangażowani partnerzy społeczni i gospodarczy. W ramach kryteriów dodatkowe preferencje będą miały te projekty, których akceptacja oraz oddziaływanie społeczne są najszersze – gdyż oznacza to, dobrą współpracę z wszystkimi partnerami, uzgodnione szczegóły operacji i brak ryzyka protestów, które mogłyby negatywnie wpłynąć na realizację projektu.

Projekty współpracy zakładają wymianę doświadczeń pomiędzy mieszkańcami – głównie zajmującymi się obsługą turystyczną - z innych regionów Polski, a może i Europy. Korzyści z tej wymiany będą odczuwalne dla wszystkich środowisk z obszaru.

Przedsięwzięcia dotyczące rozwoju turystyki zakładają współpracę władz lokalnych oraz przedsiębiorców i pozostałych mieszkańców. Władze muszą poprawić estetykę najważniejszych miejsc (odnowa wsi), organizacje będą zajmować się małą infrastrukturą (małe projekty), a rolnicy i przedsiębiorcy będą realizować projekty, które pozwolą na rozwój sieci usług turystycznych. W te przedsięwzięcia włączają się także kościoły parafialne, które planują zintegrować budowę przykościelnych parkingów z infrastrukturą turystyczną.

Projekty z zakresu ochrony środowiska i energii odnawialnej będą również wspierane w ramach działań z zakresu ochrony środowiska. Tu przedsiębiorcy i władze lokalne muszą wspólnie działać, a wsparcie eksperckie może zapewnić Lokalna Grupa Działania.

Zintegrowane podejście do wykorzystania różnych zasobów lokalnych

Większość przedsięwzięć skupionych jest na rozwoju turystyki, traktowanej jako motor rozwoju tego obszaru. Projektodawcy wykorzystywać będą jednocześnie zasoby ludzkie, kulturowe i przyrodnicze.

Zasoby kulturowe, przyrodnicze: zabytki i pomniki przyrody, miejsca pamięci wkomponowane w krajobraz, dają możliwość rozwijania szlaków turystycznych letnich i zimowych, a zwyczaje i święta, kultywowane tu tradycyjnie stają się produktem turystycznym przyciągającym wielu gości.

Niewątpliwie atut rozwojowy, jaki posiada ten obszar w postaci źródeł wód leczniczych przy zintensyfikowanej i bardziej systemowej współpracy wszystkich sektorów może rozwijać się szybciej niż dotąd.

Działania i przedsięwzięcia zawarte w planie lokalnego działania, powiązane i koordynowane są jako spójna całość. Integracja dotyczy zarówno działań prowadzonych w jednym sektorze, wszystkich działań lub grup działań albo też – co najważniejsze – powiązań pomiędzy różnymi grupami uczestników: publicznymi, gospodarczymi, społecznymi, kulturalnymi, ekologicznymi, działającymi na danym obszarze.

Działania LGD skupiają się na korzyściach płynących ze wspólnego podejścia, skupionego na rozwiązaniu problemu, a nie na podziale przedmiotowym zaangażowanych podmiotów.

Przedsięwzięcie	Podejście zintegrowane
Aktywne życie Przyjaznej Doliny Raby	<u>Współpraca 3 sektorów</u> Wykorzystanie zasobów ludzkich, kulturowych i przyrodniczych w działalności gospodarczej, kulturalnej, integracji ludzi i obszaru. Np. Samorząd przygotowuje infrastrukturę społeczną, organizacje pozarządowe organizują wydarzenia kulturalne, a przedsiębiorcy prowadzą działalność gospodarczą wzbogacającą ofertę turystyczną i rekreacyjną.
Atrakcyjna i estetyczna przestrzeń obszaru LGD	<u>Współpraca 3 sektorów</u> Partnerstwo przy projektach odnowy wsi i wzmocnieniu infrastruktury turystycznej. Oczekiwany „estetyczny efekt domina” w przestrzeni publicznej obszaru.
Atrakcyjna dla turystów Przyjazna Dolina Raby	<u>Współpraca 3 sektorów</u> Sektor publiczny będzie wspierać działania promocyjne, przedsiębiorcy będą produkować, a tym samym integrować ofertę obszaru. Wspólne działania będą związane m.in. z przygotowaniem oferty, spójnym oznakowaniem szlaków, informacji turystycznej, promocji obszaru

ROZDZIAŁ VIII UZASADNIENIE PODEJŚCIA INNOWACYJNEGO DLA PLANOWANYCH W RAMACH LSR PRZEDSIĘWZIĘĆ

Innowacyjne podejście

Innowacyjne podejście dla planowanych przedsięwzięć, w wymiarze lokalnym, to poszukiwanie nowych, lepszych i efektywniejszych sposobów rozwiązywania problemów na obszarach LGD.

Innowacyjność w tym kontekście należy rozumieć, jako:

- Zintegrowane podejście do problemów.
- Partnerstwo – współpraca różnych podmiotów o kluczowym znaczeniu.
- Zaangażowanie się w proces wypracowywania innowacyjnych rozwiązań grup docelowych, co daje większe szanse na skuteczność wypracowanego i zrealizowanego projektu.
- Kompletna analiza otoczenia obszarowego.
- Interakcja z otoczeniem - upowszechnianie działań i „słuchanie” opinii publicznej.
- Realizm podejścia funkcjonalnego do zagadnień obszarowych.
- Wewnętrzna spójność zadań i celów.

Zastosowanie pomysłów i rozwiązań znanych gdzie indziej, jednak mających nowatorski charakter na danym terenie

- Integracja zasobów lokalnych.
- Stworzenie ofert komplementarnych.
- Uwzględnienie zdywersyfikowanego pakietu ofert.
- Łączenie ofert w ramach jednej strategii marketingowej.
- Wykorzystanie interakcji miasto-wieś.
- Budowa jedności celów wśród mieszkańców.
- Wzmacnianie istniejącej marki.
- Efekt końcowy: stworzenie produktu turystycznego.

Nowatorskie wykorzystanie lokalnych zasobów

Bogactwo zasobów naturalnych oraz ludzkich nie było dotąd wykorzystywane w sposób zintegrowany. I choć wiele projektów wydawałoby się przebiegać będzie według tradycyjnych schematów, to innowacyjność polega na planowaniu na większym obszarze, co daje możliwości łączenia inicjatyw, pomysłów, i w końcu - uzyskania efektu synergii działań.

Rozwój nowych rodzajów produkcji lub usług

Artyści ludowi, którzy zaniechali w poprzednich czasach tworzenia, rzemieślnicy, uprawiający ginące zawody, a także rolnicy, którzy kultywują tradycyjne uprawy będą wspierani przez LGD w ramach realizacji LSR. LGD identyfikować będzie te zawody, które – z punktu widzenia kultywowania tradycji i rozwoju turystyki opartej na dziedzictwie lokalnym – będą ważnym elementem rozwojowym.

Planowane są wspólne przedsięwzięcia dla gospodarstw agroturystycznych, czy małych pensjonatów, które mogłyby wytworzyć produkt w postaci np. wspólnego – dla całego obszaru motywu przewodniego (smak, zapach, kolor itp.).

Artykułowana przez mieszkańców potrzeba rozbudowania infrastruktury społecznej: kulturalnej i sportowej, która służyłaby także turystom da możliwość tworzenia miejsc pracy, także tylko sezonowych związanych np. z wypożyczaniem sprzętu sportowego, organizowaniem turniejów i zawodów sportowych, czy imprez rodzinnych promujących zdrowy tryb życia.

Nowe sposoby zaangażowania lokalnej społeczności w proces rozwoju

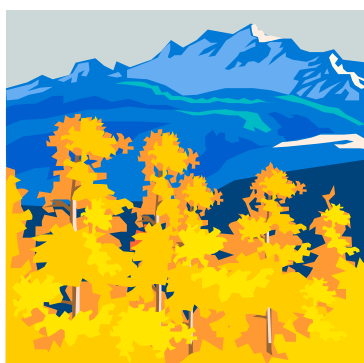
Ludzie chcą podnosić swoje kwalifikacje. To oni decydują o tym, jakiego rodzaju szkolenia i warsztaty potrzebne są dla ich osobistego rozwoju. Lokalna Grupa Działania opracowała system zbierania informacji o zapotrzebowaniu na szkolenia. Przeprowadza się badania potrzeb na zebraniach wiejskich. Możliwe jest też zgłaszanie ich w Internecie. Na tej podstawie przygotowywana jest oferta szkoleniowa. Takie podejście jest niewątpliwie innowacyjne, gdyż do tej pory to firmy szkoleniowe wychodziły z propozycjami tematów.

Nigdy dotąd na obszarze naszych trzech gmin, oddolnie, nie planowano swojego rozwoju, nastawionego na sprawy bliskie ludziom. I choć Leader nie załatwia problemów dotyczących zapóźnień cywilizacyjnych, to ludzie sami decydują o remoncie świetlicy, boiska, organizacji turnieju piłkarskiego itd. Także integracja tego obszaru poprzez znajdowanie elementów łączących gminy, praca nad sieciowaniem produktów turystycznych to jest niezwykle – jak dotąd – działanie innowacyjne reprezentantów wielu środowisk.

Możliwość zastosowania lokalnych pomysłów gdzie indziej

Lokalna Strategia Rozwoju uwzględnia ten aspekt dając możliwość realizacji planów zarówno rolnikom, przedsiębiorcom, jak i jednostkom publicznym. Ważnym aspektem jest również możliwość wymiany doświadczeń na poziomie wdrażania strategii przez poszczególne LGD wg klucza obszarowego, subregionalnego, regionalnego, a nawet ogólnokrajowego.

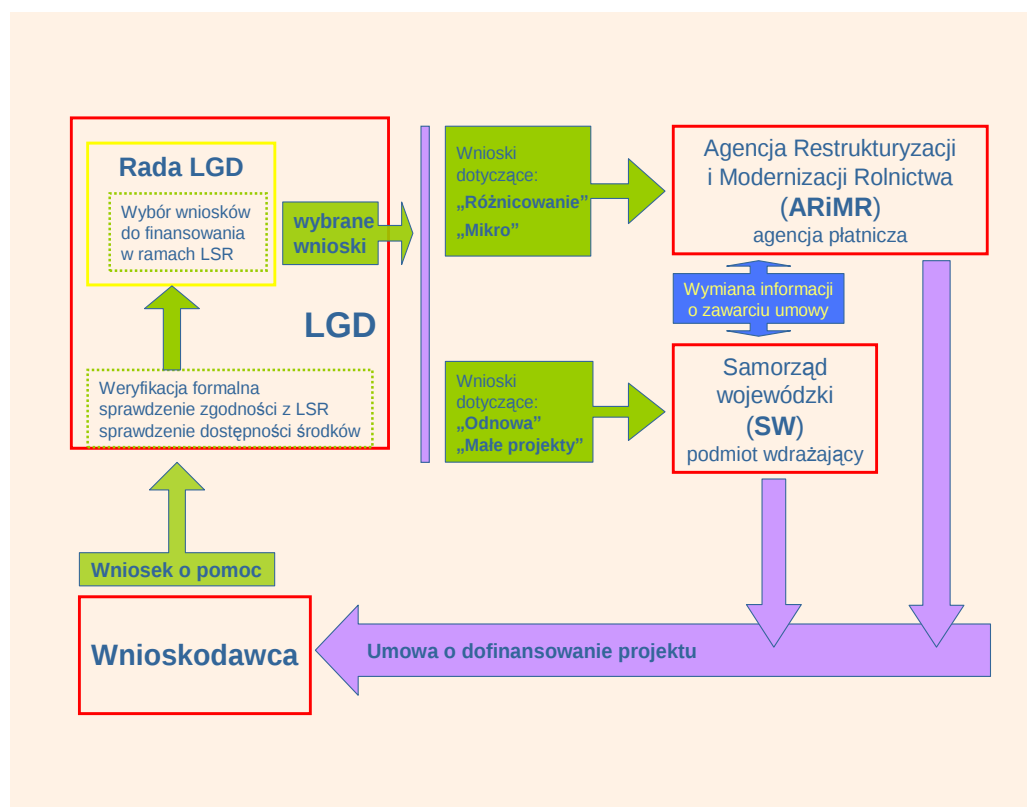
Aspekty związane z ruchem turystycznym i jego obsługą, a także poszukiwanie własnego zintegrowanego produktu lokalnego będzie przedmiotem współpracy z innymi lokalnymi grupami w kraju a może nawet za granicą.

ROZDZIAŁ IX PROCEDURA OCENY ZGODNOŚCI OPERACJI Z LOKALNĄ STRATEGIĄ ROZWOJU

IX. 1. SCHEMAT PRZYZNANIA POMOCY

Schemat przyznania pomocy w 4.1/413 – Wdrażanie LSR:

Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi określają najważniejsze elementy wdrażania LSR, a także kryteria podstawowe wyboru operacji.

Kryteria lokalne wyznaczane są przez Lokalne Grupy Działania i mają gwarantować taki wybór projektów, który przyczynia się do poprawy jakości życia na obszarze. Beneficjenci mają możliwość dodatkowego odniesienia się do wymogów lokalnych i uzasadnić spełnienie lokalnego kryterium na dodatkowej karcie, składanej wraz z wnioskiem.

Wybór operacji zgodnie z art. 62 ust.4 rozporządzenia nr 1698/2005 należy do wyłącznej właściwości Rady. Rada działa w oparciu o Statut Stowarzyszenia oraz Regulamin Rady. Obowiązuje także procedura wyboru operacji.

Wybór projektów dokonywany jest w formie uchwały Rady, podjętej zwykłą większością głosów w obecności, co najmniej 50% członków Rady. W razie równego rozłożenia głosów, decyduje głos przewodniczącego Rady. Od uchwały Rady, przysługuje wnioskodawcy odwołanie. Odwołanie odbywa się zgodnie z przyjętą *Procedurą odwoławczą*.

Lokalna Grupa Działania wybiera operacje w ramach:

- Różnicowania w kierunku działalności nierolniczej;
- Tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw;
- Odnowy i rozwoju wsi;
- Małych projektów.

*Procedury, kryteria, opisy, karty oceny zgodności
z lokalnymi kryteriami znajdując się w załączniku do LSR.*

IX. 2. PROCEDURA NABORU I WYBORU WNIOSKÓW

Cel procedury: Celem procedury jest zaplanowanie działań związanych z przeprowadzaniem konkursów do LSR i określenie w czasie poszczególnych czynności oraz przyporządkowania odpowiedzialności za ich realizację.

Zakres procedury: procedura obejmuje czynności od momentu kampanii informacyjnej aż do przekazania dokumentacji do Instytucji Wdrażających.

**Terminy naborów są ogłaszane w porozumieniu z Samorządem Województwa.
Harmonogram naborów do roku 2015 znajduje się w rozdziale X LSR.**

1. Zarząd przygotowuje informację i przeprowadza kampanię informacyjną dotyczącą konkursów.
2. Lokalna Grupa Działania składa wnioski do Samorządu Województwa 44 dni przed planowanym terminem rozpoczęciem naborów.

3. Lokalna Grupa Działania składa do Samorządu Województwa wszystkie niezbędne dokumenty wskazane w Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi 24 dni przed ich terminem rozpoczęcia naborów.
4. Na co najmniej 14 dni przed datą rozpoczęcia naboru Samorząd Województwa i Lokalna Grupa Działania podają do publicznej wiadomości informację o możliwości składania wniosków. Informacja zawiera w szczególności:
 - Miejsce składania wniosków;
 - Miejsce zamieszczenia wzorów formularzy wniosku ;
 - Miejsce zamieszczenia kryteriów;
 - Miejsce zamieszczenia dokumentów konkursowych;
 - Limitu dostępnych środków;
 - Minimalnych wymagań.
5. Czas trwania naboru wniosków może trwać od 14 do 30 dni (podany jest w ogłoszeniu publicznym).
6. Po zakończeniu naborów Zarząd kieruje złożone wnioski do oceny przez Radę.
7. Zarząd w porozumieniu z Przewodniczącym Rady może powołać ekspertów do pomocy w ocenie wniosków
8. Rada musi dokonać pierwszej oceny wniosków do 21 dni od zakończeniu naborów.
9. Rada, kierując się zapisami w LSR i kryteriami oceny zgodności z LSR, na podstawie których ocenia się uzasadnienie realizacji projektów dokonuje oceny i wyboru projektów i przygotowuje listy rankingowe wybranych projektów oraz listy nie wybranych projektów (które nie osiągnęły minimum punktowego lub złożone zostały po terminie lub niemożliwe jest zidentyfikowanie adresu projektodawcy) w kolejności uzyskanych punktów.
10. Biuro LGD przygotowuje pismo do Projektodawców o decyzji Rady zawierające informacje o:
 - Zgodności bądź niezgodności ich wniosku z LSR (w przypadku niezgodności z LSR musi być uzasadnienie);
 - Liczbie otrzymanych punktów lub miejscu na liście rankingowej;
 - Możliwości złożenia odwołania zgodnie z procedurą określoną w LSR.
11. Termin składania odwołań musi nastąpić przed 28 dniem od daty zakończenia naborów.
12. Rada zbiera się ponownie w celu rozpatrzenia odwołań i podejmuje uchwały o wyborze projektów do finansowania.
13. Lokalna Grupa Działania sporządza:
 - a) Listę wybranych projektów ustalając ich kolejność według liczby uzyskanych punktów w ramach oceny, ze wskazaniem które mieszczą się w limicie,
 - b) Listę projektów nie wybranych z uwzględnieniem ewentualnych odwołań; Lista niewybranych projektów zawiera wskazanie tych, które zostały uznane:

- za zgodne z LSR,
- niezgodne z LSR,
- nie zostały złożone w terminie
- nie zostały złożone w miejscu wskazanym w ogłoszeniu.

14. LGD przekazuje Samorządowi Województwa listy operacji (wymienione w punkcie 13), uchwały oraz wnioski w terminie 45 dni od dnia, w którym upłynął termin składania wniosków.

Uwaga:

Uchwały i listy muszą zawierać informacje, które pozwolą w sposób jednoznaczny zidentyfikować operacje i kwotę oczekiwanej pomocy:

- Tytuł operacji;
- Indywidualne oznaczenie sprawy nadane każdemu wnioskowi przez LGD;
- Lokalizację operacji;
- Numer identyfikacyjny wnioskodawcy w krajowym systemie ewidencji producentów;
- NIP wnioskodawcy.

Procedura naboru i wyboru operacji w formie tabelarycznej:

L.p.	Organ odpowiedzialny	Termin, czas trwania (dni)	Czynność
1	LGD - Zarząd	Min. 60 dni przed rozpoczęciem naboru	Opracowanie informacji przez LGD o możliwości realizacji projektów Przeprowadzenie kampanii informacyjnej
2	LGD - Zarząd	44 dni przed planowanym dniem rozpoczęcia składania wniosku	Lokalna Grupa Działania składa wniosek do Samorządu Województwa określający planowany termin naborów.
3	LGD - Zarząd	24 dni przed planowanym dniem rozpoczęcia składania wniosku	Lokalna Grupa Działania składa do Samorządu Województwa dokumenty niezbędne do podania do publicznej wiadomości informacji o naborze LGD (zgodnie z Rozporządzeniem).
4	LGD - Zarząd	Minimum 14 dni przed dniem rozpoczęcia naborów	LGD zamieszcza na swojej stronie internetowej informacje m.in. o: terminie i miejscu składania wniosków, wymogach itd.
6	Samorząd Województwa	Minimum 14 dni przed dniem rozpoczęcia naborów	Samorząd Województwa podaje do publicznej wiadomości informacje o naborach
7	Zarząd Biuro	Od 14 do 30 dni	Czas trwania naborów wniosków
8	Rada	Do 21 dni od zakończenia naboru projektów	Wybór projektów do realizacji przez LGD – ustalenie list operacji zgodnych i niezgodnych z Lokalną Strategią Rozwoju

9	LGD - Zarząd	Po pierwszej ocenie zgodności z LSR	Zawiadomienie wnioskodawców najszybciej jak to możliwe
10	Projektodawcy	Czas wskazany w piśmie od LGD	Przygotowanie ewentualnych odwołań przez projektodawców
11	Rada	Do 45 od zakończenia naboru projektów	Drugie posiedzenie, na którym rozpatruje ewentualne odwołania i przyjmuje się uchwałę ostateczne listy w tym listę rankingową projektów wybranych do dofinansowania.
12	LGD - Zarząd	Do 45 od zakończenia naboru projektów	Przekazanie listy projektów wraz z dokumentacją do instytucji wdrożeniowych wraz z odpowiednią informacją do wnioskodawców.

Szczegóły przygotowania informacji o naborze projektów oraz inne wymogi proceduralne będą zgodne z zapisami Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 lipca 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013, z późniejszymi zmianami.

IX. 3. PROCEDURA ODWOŁANIA SIĘ WNIOSKODAWCÓW OD ROZSTRZYGNIĘĆ ORGANU DECYZYJNEGO W SPRAWIE WYBORU OPERACJI

1. Wnioskodawca może złożyć odwołanie od decyzji Rady niezwłocznie po otrzymaniu zawiadomienia o nie wybraniu projektu do finansowania.
2. Pismo w sprawie odwołania należy skierować do Zarządu LGD, który przekazuje je do rozpatrzenia Rady.
3. Rada rozpatruje odwołania podczas kolejnego posiedzenia w terminie znanym publicznie.
4. Decyzja Rady w sprawie odwołania jest ostateczna.

Procedura i schemat znajdują się w załącznikach do LSR

ROZDZIAŁ X OKREŚLENIE BUDŻETU LOKALNEJ STRATEGII ROZWOJU DLA KAŻDEGO ROKU JEJ REALIZACJI

LGD Stowarzyszenie „Przyjazna Dolina Raby” spełnia warunki, o których mowa w § 2 Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych kryteriów i sposobu wyboru lokalnej grupy działania do realizacji lokalnej strategii rozwoju w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013,, a to m.in.:

- Wszystkie gminy, których obszar objęty jest LSR są członkami LGD i nie są członkami innych LGD, które ubiegają się o wybór LSR;
- Członkami są podmioty z sektora publicznego, sektora społecznego i sektora gospodarczego;
- Obszar objęty LSR jest przestrzennie spójny i obejmuje 3 gminy, 2 wiejskie i 1 wiejsko-miejską, gdzie miasto nie przekracza 20 tysięcy mieszkańców.
- Liczba ludności obszaru mieści się w przedziale od 10 do 100 tys. i wynosi **34 891** mieszkańców.

Przy wyznaczaniu liczby mieszkańców obszaru oraz przy konstruowaniu budżetu posługiwano się „Kalkulatorem Budżetu LSR” – narzędziem pomocniczym i sprawdzającym rekomendowanym przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Wyznaczone zostały następujące dane dotyczące liczby mieszkańców i wynikającej z niej wielkości budżetu:

LGD z liczbą mieszkańców zameldowanych na obszarze objętym LSR równą **34 891**

ustalając budżet LSR na lata 2008-2015 może zaplanować nie więcej niż:

- A. **4 047 356** PLN na realizację działania 4.1/413 "Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju" przy czym, należy przewidzieć możliwość finansowania wszystkich czterech typów projektów:
- B. **104 673** PLN na realizację działania 4.21 "Wdrażanie projektów współpracy" w tym, nie więcej niż **34 891** PLN na przygotowanie projektów współpracy
- C. **1 011 839** PLN na realizację działania 4.31 "Funkcjonowanie lokalnej grupy działania" przy czym, planowane koszty bieżące nie mogą przekroczyć równowartości **15%** planowanej wartości całego budżetu LSR wyrażonego w kosztach do refundacji

W sumie w ramach LSR można zaplanować operacje, których refundacja nie może przekroczyć **5 163 868** PLN

Wypełniając zapis § 2, pkt. 5 a Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi *w sprawie szczegółowych kryteriów i sposobu wyboru lokalnej grupy działania do realizacji lokalnej strategii rozwoju w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013*, przygotowany został plan budżetu „Wdrażania Lokalnych Strategii Rozwoju” w podziale na:

- Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej
- Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw
- Odnowę i rozwój wsi
- Małe projekty

LIMITY BUDŻETOWE

W Stowarzyszeniu „Przyjazna Dolina Raby” koszty funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania wyniosą 774 580 zł w ciągu 8 lat, co stanowi **15,00 %** kwoty realizacji LSR (**5 163 868 zł**). Po wypełnieniu „dużej” i „małej” tabeli w „Kalkulatorze budżetu LSR” zostały sprawdzone obowiązujące limity:

Limit 15%

Limit 15% dla kosztów bieżących

Dla działania 4.1/413 zaplanowano	4047356 PLN
Dla działania 4.21 zaplanowano	104673 PLN
Dla działania 4.31 zaplanowano	1011839 PLN
W sumie budżet LSR zaplanowano	5163868 PLN

Koszty bieżące zaplanowano w wysokości	774580 PLN
co stanowi	15 % budżetu LSR

OK

Na koniec zostały sprawdzone zbiorczo wszystkie limity w ramach działania osi 4

Limity na działania osi 4	
4.1/413 - Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju	
Limit dla LGD wynosi	4047356
Zaplanowano już	4047356
Do rozdysponowania pozostało	0 PLN
4.21 - Wdrażanie projektów współpracy	
Limit dla LGD wynosi	104673 PLN
Zaplanowano już	104673 PLN
Do rozdysponowania pozostało	0 PLN
4.31 - Funkcjonowanie lokalnej grupy działania	
Limit dla LGD wynosi	1011839
Zaplanowano już	1011839
Do rozdysponowania pozostało	0 PLN

Powyższe tabele pokazują zgodność skonstruowanego budżetu z wytycznymi MRiRW.

Kategorie kosztów przyjęte do konstruowania budżetu::

Koszty całkowite oznaczają całkowity, planowany koszt przedsięwzięcia. Na koszt całkowity składają się koszty kwalifikowane i niekwalifikowane. Tylko koszty kwalifikowane podlegają refundacji. WQ budżecie nie pokazano kosztów niekwalifikowanych.

Koszty kwalifikowane to wartość kosztów, wymienionych w Programie Leader, jako kwalifikowane, które podlegają refundacji do wysokości limitów określonych w odpowiednich przepisach.

Koszty do refundacji to te koszty kwalifikowane, które zgodnie z przepisami podlegają refundacji do wysokości wyznaczonych limitów.

Uwaga: Po doświadczeniach z dotychczasowych naborów przyjęto, że budżet na każde z przedsięwzięć będzie rozdzielony po równo. Nie jesteśmy również w stanie przewidzieć ile na dane przedsięwzięcie będzie wydatkowanych środków stąd też nasz równy podział na każde z przedsięwzięć.

Przedsięwzięcie nr 1: Atrakcyjna i estetyczna przestrzeń obszaru LGD

- 1 349 118,66 zł

Przedsięwzięcie nr 2: Aktywne życie Przyjaznej Doliny Raby

- 1 349 118,66 zł

Przedsięwzięcie nr 3: Atrakcyjna dla turystów Przyjazna Dolina Raby

- 1 349 118,66 zł

Harmonogram przewidywanych terminów konkursów:

Harmonogram konkursów jest uzgodniony z Urzędem Marszałkowskim i pokazuje planowane terminy naborów wniosków w poszczególnych kategoriach do roku 2014 z kwartalną dokładnością.

Lp.	Wyszczególnienie		2009				2010				2011		2012		2013		2014	
			I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	I	II	I	II	I	II
1	Operacje spełniające warunki przyznania pomocy dla działania:	Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej						x	x		x		x					
2		Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw						x	x		x		x					
3		Odnowa i rozwój wsi				x	x				x		x					
4	małe projekty							x			x		x					

Tabela budżetowa

W poniższej tabeli pokazane są kwoty dotacji na poszczególne kategorie budżetowe (do refundacji) oraz kwoty łączne z minimalnym, obowiązującym wkładem własnym. Te ostatnie (całkowite) pokazują efekt finansowy realizacji Leadera

LATA REALIZACJI LSR	Kategoria Kosztów	4.1/ 4.13 WDRAŻANIE LOKALNYCH STRATEGII ROZWOJU					4.21 WDRAŻANIE PROJEKTÓW WSPÓŁPRACY	4.31 FUNKCJONOWANIE LOKALNEJ GRUPY DZIAŁANIA			RAZEM OŚ 4
		Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	Tworzenie i rozwój mikro-przedsiębiorstw	Odnowa i rozwój wsi	Małe projekty	RAZEM 4.1/ 413		Funkcjonowanie LGD (koszty bieżące)	Nabywanie umiejętności i aktywizacja	RAZEM 4.31	
2008-2009	całkowite	0,00	0,00	449 916,00	0,00	449 916,00	0,00	19 811,85	7 724,72	27 536,57	477 452,57
	kwalifikowalne	0,00	0,00	449 916,00	0,00	449 916,00	0,00	19 811,85	7 724,72	27 536,57	477 452,57
	do refundacji	0,00	0,00	337 437,00	0,00	337 437,00	0,00	19 811,85	7 724,72	27 536,57	364 973,57
2010	całkowite	0,00	135 000,00	341 462,67	194 378,10	670 840,77	16 976,74	140 498,51	23 638,96	164 137,47	851 954,98
	kwalifikowalne	0,00	135 000,00	341 462,67	194 378,10	670 840,77	16 976,74	140 498,51	23 638,96	164 137,47	851 954,98
	do refundacji	0,00	67 500,00	256 097,00	136 064,67	459 661,67	16 976,74	140 498,51	23 638,96	164 137,47	640 775,88
2011	całkowite	0,00	340 000,00	316 363,75	552 861,53	1 209 225,28	46 494,26	169 510,49	66 361,04	235 871,53	1 491 591,07
	kwalifikowalne	0,00	340 000,00	316 363,75	552 861,53	1 209 225,28	46 494,26	169 510,49	66 361,04	235 871,53	1 491 591,07
	do refundacji	0,00	170 000,00	253 091,00	387 003,07	810 094,07	46 494,26	169 510,49	66 361,04	235 871,53	1 092 459,86
2012	całkowite	80 000,00	1 191 000,00	1 440 341,18	931 986,17	3 643 327,35	27 081,00	170 000,00	69 562,28	239 562,28	3 909 970,63
	kwalifikowalne	80 000,00	1 191 000,00	1 440 341,18	931 986,17	3 643 327,35	27 081,00	170 000,00	69 562,28	239 562,28	3 909 970,63
	do refundacji	40 000,00	595 500,00	1 152 272,94	652 390,32	2 440 163,26	27 081,00	170 000,00	69 562,28	239 562,28	2 706 806,54
2013	całkowite	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	14 121,00	144 923,68	39 560,00	184 483,68	198 604,68
	kwalifikowalne	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	14 121,00	144 923,68	39 560,00	184 483,68	198 604,68
	do refundacji	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	14 121,00	144 923,68	39 560,00	184 483,68	198 604,68
2014	całkowite	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	90 000,00	30 412,00	120 412,00	120 412,00
	kwalifikowalne	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	90 000,00	30 412,00	120 412,00	120 412,00
	do refundacji	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	90 000,00	30 412,00	120 412,00	120 412,00
2015	całkowite	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	39 835,47	0,00	39 835,47	39 835,47
	kwalifikowalne	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	39 835,47	0,00	39 835,47	39 835,47
	do refundacji	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	39 835,47	0,00	39 835,47	39 835,47
2008-2015	całkowite	80 000,00	1 666 000,00	2 548 083,60	1 679 225,80	5 973 309,40	104 673,00	774 580,00	237 259,00	1 011 839,00	7 089 821,40
	kwalifikowalne	80 000,00	1 666 000,00	2 548 083,60	1 679 225,80	5 973 309,40	104 673,00	774 580,00	237 259,00	1 011 839,00	7 089 821,40
	do refundacji	40 000,00	833 000,00	1 998 897,94	1 175 458,06	4 047 356,00	104 673,00	774 580,00	237 259,00	1 011 839,00	5 163 868,00

ROZDZIAŁ XI OPIS PROCESU PRZYGOTOWYWANIA I KONSULTOWANIA LOKALNEJ STRATEGII ROZWOJU

XI. 1. SPOTKANIA Z PRZEDSTAWICIELAMI SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

W prace nad budowaniem Lokalnej Strategii Rozwoju zaangażowane zostały środowiska związane z sektorem społecznym, gospodarczym i publicznym. Bardzo aktywni byli pracownicy oświaty, którzy na co dzień inicjują wiele działań dla społeczności lokalnej. Liczne reprezentacje na zebraniach mieli strażacy i koła gospodyń wiejskich.

Grupa założycielska LGD przygotowała różne formy konsultacji społecznych miały na celu określenie oczekiwań mieszkańców, co do potrzeb, jakie istnieją na terenach wiejskich.

Przeprowadzone konsultacje społeczne można podzielić na następujące grupy działań:

- Spotkania z przedstawicielami społeczności lokalnej.
- Spotkania z przedsiębiorcami.
- Badane jakości życia mieszkańców (sondaż).
- Punkt informacyjny.
- Pozostałe formy konsultacji.

W każdej Gminie odbyły się zebrania wiejskie z przedstawicielami społeczności lokalnej. Gminnych spotkań było 8. Frekwencja dochodziła do 80 osób. W spotkaniach brali udział mieszkańcy poszczególnych sołectw, reprezentujący różne grupy społeczne – przedsiębiorcy, rolnicy, nauczyciele. Dużą rolę odegrali tutaj sołtysi, którzy równocześnie zbierali materiały do Planów Odnowy Miejscowości. Na spotkaniu prezentowany był program Leader i uczestnicy wspólnie wykonywali analizę SWOT obszaru. Na koniec spotkania każdy uczestnik przedkładał listę potrzeb w swojej miejscowości. Podczas sesji Rady Gminy, zatwierdzającej plany odnowy, referowane były podjęte działania dotyczące Leadera i każdy radny dostał zadanie aktywizowania ludzi do prac nad Lokalną Strategią Rozwoju.

XI. 2. SPOTKANIA Z PRZEDSIĘBIORCAMI

W celu utworzenia Lokalnej Strategii Rozwoju zorganizowane zostało spotkanie w siedzibie Lokalnej Grupy Działania w Rokicinach Podhalańskich, gdzie zaprezentowano założenia Lidera i jego najważniejsze cele. Przedsiębiorcy, nauczyciele, rolnicy i ludzie pracujący na rzecz rozwoju gmin wyrażali swoje opinie na temat potrzeb społeczności lokalnej i biznesu.

XI. 3. ANKIETY

Wśród mieszkańców przeprowadzone zostały ankiety mające na celu określenie oczekiwań mieszkańców w stosunku do kierunków rozwoju gmin. Trafiły one do domów między innymi poprzez uczniów, a następnie można było je składać w szkołach oraz miejscach wyznaczonych na terenie sołectw. Informacje przekazane w tych ankietach, pomogły przygotować cele i przedsięwzięcia zapisane w LSR. Ankietę dotyczącą jakości życia mieszkańców oraz oczekiwań przeprowadzono na wiosnę 2010 r. na obszarze wszystkich 3 gmin. Wyniki ankiety posłużyły do przygotowania celów i przedsięwzięć.

XI. 4. PUNKT INFORMACYJNY

Główny punkt informacyjny LGD Stowarzyszenie „Przyjazna Dolina Raby” znajduje się w Rokicinach Podhalańskich, w siedzibie Stowarzyszenia. Biuro otwarte jest w dni powszednie, codziennie, od godziny 8.00 do godziny 16.00.

Ponadto w Urzędach Gminy można uzyskać informacje o Leaderze. W punktach informacyjnych pracownicy samorządowi posiadają podstawowy zakres wiedzy o Programie. Odpowiadają na pytania oraz kierują do siedziby Stowarzyszenia w Rokicinach Podhalańskich.

XI. 5. STRONA INTERNETOWA

LGD „Przyjazna Dolina Raby” posiada swoją stronę internetową, aktualizowaną w miarę potrzeb. Strona jest podlinkowana do oficjalnych stron gmin, wchodzących w skład obszaru LGD. Adres strony to: www.przyjaznadolinaraby.info.

Strona posiada następujące podrozdziały:

- *Aktualności*
- *LGD*, gdzie opisane są cele Stowarzyszenia
- *PROW*, gdzie opisany jest program operacyjny i jego priorytety
- *Dokumenty*, tam zamieszczone są deklaracje członkowskie Stowarzyszenia i dokumenty PROW
- *Galeria*, w której zamieszczone są zdjęcia z ważnych wydarzeń
- *Kontakt*, z adresem, telefonami i mapką dojazdową do siedziby LGD
- *Archiwum z informacjami*, które były na stronie aktualności
- *Polecamy*, gdzie są linki do najważniejszych – z punktu widzenia LGD – instytucji.

Strona internetowa jest coraz częściej odwiedzana przez mieszkańców obszaru.

Do września 2010 r. odnotowano prawie 1400 wejść na stronę, a w styczniu 2011 liczba ta wyniosła 1990 wejść na stronę. Pod koniec listopada 2011 roku liczba wejść na stronę internetową wyniosła 4794.

XI. 6. POZOSTAŁE FORMY KONSULTACJI

Idea Lidera i działania LGD na bieżąco opisywane są w lokalnej gazetce Gminy Raba Wyżna „Wieści rabiańskie”. Były tam artykuły zapraszające do udziału w pracach nad strategią w 2008 r. i w 2010 r.; np. o tym gdzie zgłaszać pomysły na projekty rozwojowe. Przedstawiane były władze LGD i informacje z Walnych Zebrań Członków Stowarzyszenia. LGD jest w stałym kontakcie ze wszystkimi mediami z obszaru. W Biurze archiwizowane są artykuły o „Przyjaznej Dolinie Raby”.

ROZDZIAŁ XII OPIS PROCESU WDRAŻANIA I AKTUALIZACJI LOKALNEJ STRATEGII ROZWOJU

XII. 1. WDRAŻANIE LSR

Wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju spoczywa na Lokalnej Grupie Działania, która m.in. pełni rolę swego rodzaju grantodawcy i odpowiada za powierzone jej środki publiczne. Z tego powodów proces ten jest cały czas monitorowany w sposób systemowy, zapisany w wewnętrznych regulaminach i procedurach. Ponadto wszystkie procedury i regulaminy zapewniają jawność, demokratyczność i przejrzystość działań m.in. poprzez systematyczne informowanie mediów i szeroką promocję podejmowanych inicjatyw.

Lokalna Strategia Rozwoju jest wdrażana głównie przez projekty realizowane przez beneficjentów osi 4 Leader Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich. Szczególne warunki i tryb przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej określa Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 lipca 2008 r. *w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013.*

W ramach „Wdrażania lokalnych strategii rozwoju” Lokalna Grupa Działania ogłasza konkursy w następujących kategoriach:

- Odnowa wsi
- Małe projekty
- Zróżnicowanie w kierunku działalności nierolniczej
- Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw.

Dla wyboru operacji składanych w ramach tych kategorii przygotowane są kryteria oceny oraz procedury wyboru. Rada, jako organ właściwy do wyboru dokona oceny, czy zgłoszone projekty są zgodne z celami Lokalnej Strategii Rozwoju.

Wewnętrzne regulacje związane z wdrażaniem LSR to:

1. Procedury przeprowadzania konkursów zgodnie z przygotowanymi przez MRiRW „ZASADAMI WYMIANY INFORMACJI pomiędzy Lokalną Grupą Działania a Samorządem Województwa i Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa”.
2. Procedury wyboru operacji.
3. Procedura odwoławcza od decyzji Rady.
4. Procedura Monitoringu i Ewaluacji Własnej.
5. Procedura Aktualizacji LSR.
6. Proces informowania o mieszkańcach o LSR (opis: rozdział XII. 2).

XII. 2. INFORMACJA O LSR

Dla skutecznego wdrażania LSR potrzebna jest szeroko dystrybuowana informacja o działaniach Lokalnej Grupy. Są tu wykorzystane doświadczenia z przeprowadzanych konsultacji społecznych przy przygotowaniu LSR. Okazało się, że jest wiele skutecznych kanałów dystrybucji na tym obszarze, które połączone w system pozwalają na szerokie informowanie lokalnej społeczności o zamierzeniach LGD.

Skuteczne na tym terenie kanały dystrybucji informacji to m.in.:

1. Współpraca z mediami lokalnymi (gazety samorządowe)
2. Współpraca z prasą regionalną, z dodatkami lokalnymi
3. Strona internetowa LGD z „podlinkowaniem” do stron urzędów gmin.
4. Druki bezadresowe rozdawane dzieciom w szkołach
5. Zebrania rodziców w szkołach
6. Zebrania wiejskie
7. Współpraca z proboszczami
8. Punkty informacyjne w czasie ważnych gminnych wydarzeń
9. Gabloty w Urzędach Gmin
10. Przeszkolony pracownik każdego z urzędów, który udziela informacji i rozdaje ulotki LGD.

Tak szeroko podawana informacja trafia do beneficjentów. Skuteczność tego systemu jest poddawana weryfikacji w ramach procedury oceny wdrażania LSR.

System informowania mieszkańców jest zgodny z Planem Komunikacji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, sporządzonego przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju wsi, a w szczególności z następującymi celami:

- Poinformowanie ogółu społeczeństwa o Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013,
- Przekazanie beneficjentom informacji o możliwościach uzyskania wsparcia w ramach poszczególnych działań PROW 2007-2013,
- Wsparcie beneficjentów w procesie pozyskiwania środków z EFRROW poprzez profesjonalną informację,
- Informowanie opinii publicznej o sposobie wydatkowania środków EFRROW.

Lokalna Grupa Działania prowadzi archiwizację materiałów promocyjnych i informacyjnych własnych oraz ukazujących się w mediach lokalnych.

Zbieranie informacji od mieszkańców

Dla zbierania informacji od lokalnej społeczności, a w szczególności dla badania potrzeb związanych z realizowanymi przedsięwzięciami przeprowadzane są m.in. następujące działania:

- ***Karty pomysłów na projekty***
Dostępne w biurze LGD. - mieszkańcy mogą zgłaszać potrzeby ze swoich środowisk.
- ***Kontakt mailowy***
Na stronie internetowej jest podany kontakt mailowy - każdy może zgłaszać swoje uwagi.
- ***Przedstawiciele wszystkich trzech sektorów*** zbierają informacje i uwagi od swoich środowisk i przekazują je do Biura.
- ***Ankieta oceniająca LGD***
Dotycząca pracy Biura i funkcjonowania LGD jest dostępna na stronie www.
- ***Ankieta: ocena-oczekiwania***

Dotycząca poziomu życia i oczekiwań – zawieszona na stronie www i dostępna jest w Biurze LGD.

- Monitoring projektów realizowanych przez beneficjentów działania 4.1/413”

W Lokalnej Grupie Działania odbywa się także systemowa, periodyczna analiza wskaźników osiągania zaplanowanych rezultatów. W przypadku, gdy dostrzeżone zostaną rozbieżności pomiędzy oczekiwaniami lokalnej społeczności, a na przykład kryteriami oceny przekazywane są Zespołowi ds. Monitoringu i Ewaluacji, są przedmiotem ich analizy, a następnie wnioskowane są zmiany w LSR w ramach jej aktualizacji (*Procedura Monitoringu i Ewaluacji Własnej, Procedura Aktualizacji LSR*).

XII. 3. AKTUALIZACJA LSR

Bardzo wiele czynników może wpłynąć na to, że zapisy w Lokalnej Strategii Rozwoju przestają być aktualne lub rozmiągają się z oczekiwaniami społecznymi. Nie można przewidzieć szans, które pojawią się w otoczeniu lub zagrożeń, które mogą zaburzyć procesy rozwojowe na obszarze LGD.

Z doświadczenia wynika, że częstym powodem zmian zapisów dokumentów LGD są zmiany legislacyjne oraz wymogi Instytucji Wdrażającej.

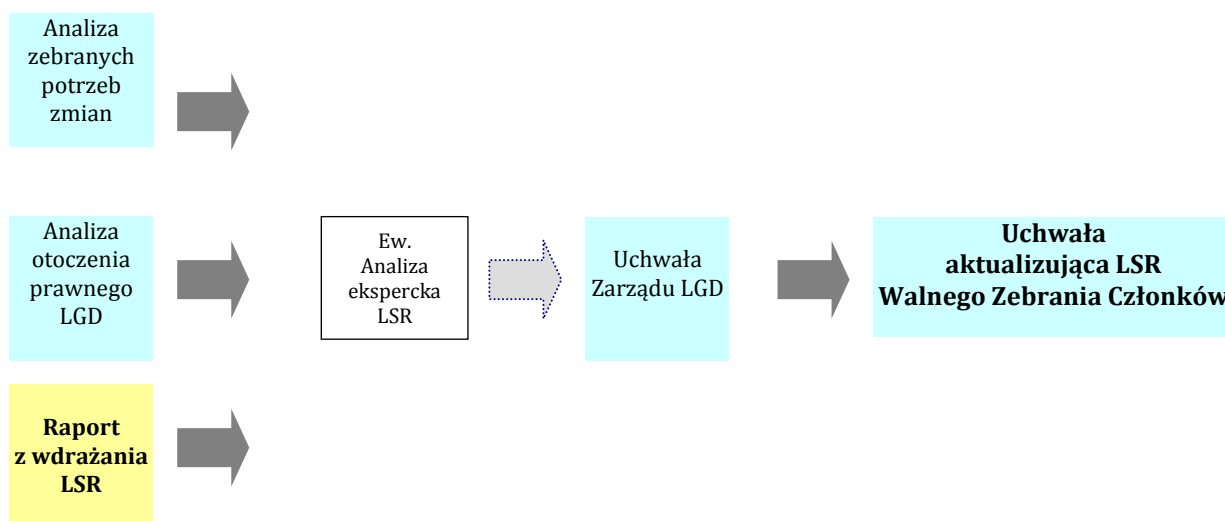
W sposób ciągły musi też być badana realizacja przedsięwzięć, które mają przyczynić się do osiągnięcia celów. W wyniku tych badań może się okazać, że istnieje konieczność zastosowania procedur zmieniających niektóre zapisy dokumentów wewnętrznych, albo nawet Lokalnej Strategii Rozwoju.

Stowarzyszenie „Przyjazna Dolina Raby” posiada *Procedurę Aktualizacji Lokalnej Strategii Rozwoju* (w załączeniu), w której podejmowane są następujące działania:

1. Analiza zgłaszanych do LGD potrzeb zmian dokonywana jest przez pracowników Biura i Zarząd Stowarzyszenia.
2. Analiza otoczenia prawnego związanego z funkcjonowaniem LGD i wdrażaniem LSR dokonywana jest przez pracowników Biura i Zarząd.

3. Ewaluacja wdrażanie LSR dokonywana jest przez Zespół ds. Monitoringu i Ewaluacji, powoływany przez Walne Zebranie Członków (***patrz: Procedura Monitoringu i Ewaluacji***), który przygotowuje „Raport z wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju”
4. Zarząd może dodatkowo podjąć decyzję o zleceniu ekspertom zewnętrznym analizy związanej z koniecznością aktualizacji dokumentów Stowarzyszenia.
5. Zarząd dokonuje ostatecznej decyzji o zmianach. Przyjęte uchwałą zmiany rekomenduje Walnemu Zebraniu Członków Stowarzyszenia.
6. Aktualizacja Lokalnej Strategii Rozwoju dokonywana jest uchwałą Walnego Zebrania.

SCHEMAT PROCEDURY aktualizacji Lokalnej Strategii Rozwoju

XII. 5. SYSTEMATYCZNY MONITORING DZIAŁAŃ WŁASNYCH

Zarząd Stowarzyszenia prowadzi systematyczny monitoring działań Stowarzyszenia, jego postrzegania przez mieszkańców i ocenę pracy Biura LGD. Oceniani są pracownicy, analizuje się archiwizowane materiały prasowe i korespondencję z mieszkańcami. Kwartalnie dokonuje się analizy realizacji planu rzeczowo-finansowego.

Na stronie internetowej dostępne są ankiety ewaluacyjne, które mieszkańcy mogą składać w Biurze. Przedmiotem oceny działań własnych jest analiza tych ankiet.

Lokalna Grupa działania posiada ankietę ewaluacji własnej, która będzie wypełniana co roku i będzie stanowiła podstawę do Raportu z wdrażania LSR.

Wszystkie dokumenty związane z oceną efektywności pracy LGD Zarząd Stowarzyszenia przekazuje Zespołowi ds. Monitoringu i Ewaluacji, który wykorzystuje je do przygotowywanego „Raportu z wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju”.

ROZDZIAŁ XIII ZASADY I SPOSÓB DOKONYWANIA EWALUACJI (OCENY) WŁASNEJ

XIII. 1. EWALUACJA WŁASNA

Celem ewaluacji jest weryfikacja wskaźników dla przedsięwzięć i ich wpływu na realizację celów szczegółowych. Ewaluacja jest ściśle powiązana z monitoringiem jako **procesem** systematycznego **zbierania i analizowania ilościowych i jakościowych informacji** na temat własnej działalności.

Ewaluację przeprowadza Zespół ds. Monitoringu i Ewaluacji, który korzysta z pomocy Zarządu i pracowników Biura LGD. Może także zlecić – za pośrednictwem zarządu - ekspertyzy zewnętrzne. Podstawowym, usystematyzowanym dokumentem ewaluacyjnym jest ankieta do ewaluacji własnej (*w załączeniu do LSR*).

Zespół ewaluacyjny swoje wnioski wpisuje do „Raportu z wdrażania LSR”. Raport zawierający wnioski Zespołu ds. Monitoringu i Ewaluacji jest przyczynkiem do ewentualnych zmian zapisów Lokalnej Strategii Rozwoju, a także zmian w funkcjonowaniu Biura, w kierunku usprawnienia jego działalności. Raport jest publicznie dostępny.

XIII. 2. PROCEDURA MONITORINGU I EWALUACJI

Monitoring dotyczy oceny realizacji strategii tj. jej celów i przedsięwzięć oraz oceny uzyskiwanych efektów rozwoju społecznego, gospodarczego i poprawy jakości życia. Oparty jest o zestaw wskaźników: produktu, rezultatu i oddziaływania i pełni funkcję sprawdzającą (ewaluacja własna). Monitoring w LGD „Przyjazna Dolina Raby” prowadzony jest przez Zespół ds. Monitoringu i Ewaluacji, w skład którego wchodzi przedstawiciele LGD z trzech sektorów oraz – do obsługi logistycznej – pracownik biura. Zespół powoływany jest przez Walne Zebranie i liczy minimum 3 osoby.

Zakres działań Zespołu obejmuje wszystkie czynności monitorujące działania i oddziaływanie LGD:

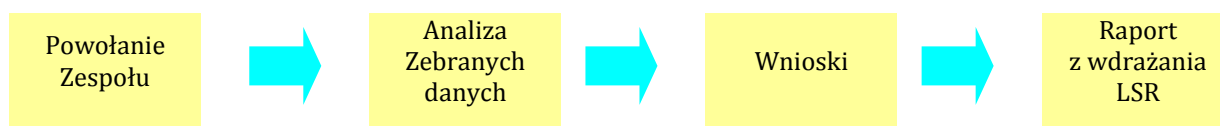
Ewaluację przeprowadza Zespół ds. Monitoringu i Ewaluacji, a jego zadaniami są:

- ocena wartości wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania dla każdego przedsięwzięcia,
- weryfikacja analizy SWOT,
- analiza celów strategicznych pod kątem ich aktualności z analizą SWOT,
- ocena trafności wyboru przedsięwzięć,
- analiza uwag i postulatów zmian od mieszkańców,
- analiza uwag i postulatów od członków LGD.

Narzędziem do ewaluacji własnej jest przygotowana przez LGD ankieta (w załączeniu do LSR), która uwzględnia najważniejsze elementy monitoringu LGD.

Efektem pracy Zespołu jest „Raport z wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju” przedstawiany członkom LGD, a wnioski z Raportu są analizowane pod kątem zmian w dokumentach obowiązujących w Stowarzyszeniu (LSR, Regulaminy, Procedury).

SCHEMAT PROCEDURY

Opis procedury oraz ankieta znajdują się w załącznikach do LSR.

XIII. 3. MONITORING REALIZACJI OPERACJI Z DZIAŁAŃ W RAMACH „WDRAŻANIA LSR”

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 19 sierpnia 2010 r. *zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007—2013* w umowie zawieranej przez Beneficjenta z IW, na podstawie której jest przyznawana pomoc na działania: Małe projekty, Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej, Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw oraz Odnowa i rozwój wsi znajdują się postanowienia dotyczące: **„warunków i sposobu pozyskiwania przez LGD od**

beneficjenta danych dotyczących realizacji wyżej wymienionych działań, niezbędnych do monitorowania wskaźników określonych w LSR”.

I jak uzasadniano: „*W tym celu Lokalna Grupa Działania powinna opracować odpowiednie sposoby pozyskiwania danych od beneficjentów operacji, przy czym obowiązkowym instrumentem jest ankieta*”.

W umowie zawieranej z Beneficjentem, znajduje się następujący zapis: „*Beneficjent zobowiązuje się złożyć, na wezwanie LGD, która dokonała wyboru operacji do finansowania, wypełniony formularz ankiety monitorującej, według wzoru przekazanego przez LGD*”.

Zgodnie z powyższymi wytycznymi jedyną formą monitoringu, która obowiązuje Beneficjenta dotacji może być ANKIETA, którą wypełnia sam Beneficjent na żądanie LGD!

Lokalna Grupa Działania ma obowiązek monitorowania realizacji wszystkich działań, które zaplanowane są w Lokalnej Strategii Rozwoju, by w efekcie monitorować wskaźniki realizacji celów założonych w dokumencie strategicznym.

Zgodnie z zaplanowanym podziałem budżetu na poszczególne działania, LGD ma bezpośredni wpływ na wydatkowanie 21,6 % całości środków. Precyzyjnie zaplanować i realizować może jedynie:

- 15% środków na funkcjonowanie,
- około 4,5 % środków na aktywizację i nabywanie umiejętności,
- oraz nieco ponad 2% całości budżetu na projekty współpracy.

Pozostałe środki to działanie 413 „Wdrażanie LSR”, w którym to beneficjenci składają projekty w poszczególnych kategoriach:

- Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej,
- Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw,
- Odnowa i rozwój wsi,
- Małe projekty.

Plan wydatkowania tych środków w budżecie LSR dla poszczególnych kategorii i przyjęte wskaźniki jego realizacji wynikają z diagnozy, z konsultacji społecznych, ze zbierania danych dotyczących potrzeb na obszarze. Gwarantem osiągnięcia celów LSR przez beneficjentów powyższych kategorii są przygotowywane przez LGD kryteria lokalne dla zgłaszanych operacji.

Niestety nie można przewidzieć czy beneficjenci aktywni na etapie planowania złożą wnioski i czy złożone aplikacje okażą się tymi najlepszymi dla realizacji celów. Nie można także przewidzieć, czy beneficjenci, którzy będą realizować projekty dobrze sobie poradzą z ich wdrażaniem zarówno z zakresem rzeczowym jak i dokumentacją. A tymczasem realizacja projektów beneficjentów działania 413 ma bezpośredni związek ze środkami, które wpływają do LGD na koszty bieżące, czyli „Funkcjonowanie LGD”.

Lokalna Grupa Działania otrzymała możliwość monitorowania realizowanych przez beneficjentów operacji. Pozwoli to lepiej oceniać założenia przyjęte w LSR, śledzić osiągnięcie wskaźników i w końcu realizację celów. Wnioski z monitoringu mogą także przyczynić się do ewentualnych korekt w zapisach LSR.

Formą monitoringu, którą prowadzić może LGD jest ankieta, gdyż tak doprecyzowuje zapis umowy zawieranej pomiędzy Instytucją Wdrażającą a Beneficjentem. Ankieta ta, opracowana przez LGD, ma być wypełniona przez Beneficjenta.

Procedura monitoringu realizacji operacji z działań „Wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju ” zakłada następujące elementy:

CEL MONITORINGU	To pozyskanie informacji na temat wdrażania operacji przez beneficjentów
ZESPÓŁ MONITORUJĄCY	Monitoring przeprowadzany jest przez Beneficjenta realizującego operację
METODA MONITORINGU	Ankieta z pytaniami otwartymi i zamkniętymi (+ ew. dokumentacja fotograficzna)
PRZEDMIOT MONITORINGU	• Monitoring rzeczowy i finansowy (śledzenie postępu realizacji prac i procesu wydatkowania kosztów) • Identyfikacja problemów w realizacji operacji

*Procedura, schemat i ankieta
znajdują się w załączniku do LSR*

ROZDZIAŁ XIV OKREŚLENIE POWIĄZAŃ LSR Z INNYMI DOKUMENTAMI PLANISTYCZNYMI ZWIĄZANYMI Z OBSZAREM LSR

Przygotowania Lokalnej Strategii Rozwoju rozpoczęły się od diagnozy obszaru. Zostały zidentyfikowane wszystkie dokumenty strategiczne: krajowe, regionalne i lokalne, w których zapisane są cele rozwojowe. LGD „Przyjazna Dolina Raby” jest podmiotem podejmującym liczne działania rozwojowe na terenie 3 gmin w powiecie nowotarskim, w województwie małopolskim. Zaplanowane działania są spójne i komplementarne w stosunku do działań podejmowanych przez samorządy terytorialne: regionu, powiatu i gmin. Przyczyniają się do rozwoju całego obszaru LGD i całego regionu.

XIV. 1. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013

NSRO (ew. Narodowa Strategia Spójności) są dokumentem strategicznym określającym priorytety oraz obszary wykorzystania funduszy strukturalnych w latach 2007-2013. W NSRO ustalono cel strategiczny: *Tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki polskiej opartej na wiedzy i przedsiębiorczości, zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej Polski w ramach Unii Europejskiej i wewnątrz kraju* oraz cele szczegółowe:

- Cel 1 – Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa;
- Cel 2 – Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej;
- Cel 3 – Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski;
- Cel 4 – Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług;
- Cel 5 – Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej;
- Cel 6 – Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

LSR wykazuje ściśle powiązania z celem strategicznym numer 6. *Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007 – 2013* i przyczyni się do rozwoju oraz zmian strukturalnych obszarów wiejskich.

XIV. 2. PROGRAM OPERACYJNY KAPITAŁ LUDZKI

Zgodnie z założeniami Strategii Lizbońskiej oraz celami polityki spójności krajów unijnych, rozwój kapitału ludzkiego i społecznego przyczynia się do pełniejszego wykorzystania zasobów pracy oraz wsparcia wzrostu konkurencyjności gospodarki.

Celem głównym Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki - wpisującym się w Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia i realizującym cel horyzontalny „Poprawę jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej” - jest: *Wzrost zatrudnienia i spójności społecznej*.

Do osiągnięcia tego celu przyczynia się realizacja sześciu celów strategicznych, do których należą:

1. Podniesienie poziomu aktywności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia osób bezrobotnych i biernych zawodowo.
2. Zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego.
3. Poprawa zdolności adaptacyjnych pracowników i przedsiębiorstw do zmian zachodzących w gospodarce.
4. Upowszechnienie edukacji społeczeństwa na każdym etapie kształcenia przy równoczesnym zwiększeniu jakości usług edukacyjnych i ich silniejszym powiązaniu z potrzebami gospodarki opartej na wiedzy.
5. Zwiększenie potencjału administracji publicznej w zakresie opracowywania polityk i świadczenia usług wysokiej jakości oraz wzmocnienie mechanizmów partnerstwa.
6. Wzrost spójności terytorialnej.

Cele strategiczne Lokalnej Strategii Rozwoju są komplementarne w zakresie integracji społecznej, aktywizacji obszarów wiejskich, szkoleń i rozwoju przedsiębiorczości m.in z następującymi priorytetami:

- Priorytet I: Zatrudnienie i integracja społeczna;

- Priorytet VI: Rynek Pracy Otwarty Dla Wszystkich, a szczególnie 6.3 Inicjatywy lokalne na rzecz podnoszenia poziomu aktywności zawodowej na obszarach wiejskich;
- Priorytet VII: Promocja integracji społecznej, a szczególnie 7.1 Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji; 7.2 Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej; 7.3. Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji, którego celem jest wsparcie dla rozwoju inicjatyw na rzecz aktywizacji i integracji społeczności lokalnych, przyczyniające się do realizacji strategii rozwoju kapitału ludzkiego na terenach wiejskich
- PRIORYTET VIII Regionalne Kadry gospodarki, a szczególnie: 8.1 Rozwój pracowników i przedsiębiorstw w regionie
- Priorytet IX Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach, a szczególnie: 9.3 Upowszechnienie formalnego kształcenia ustawicznego i 9.5 Oddolne inicjatywy edukacyjne na obszarach wiejskich
- Priorytet X – partnerstwo na rzecz rozwoju obszarów wiejskich

XIV. 3. PROGRAM OPERACYJNY INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO

Celem programu jest *Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej.*

W realizacji założeń programu mają pomóc cele horyzontalne:

- Cel 1. Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej, mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski;
- Cel 2. Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Oraz priorytety:

1. Gospodarka wodno-ściekowa;
2. Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi;
3. Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska;

4. Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska;
5. Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych;
7. Transport przyjazny środowisku;
8. Bezpieczeństwo transportu i krajowe sieci transportowe;
9. Kultura i dziedzictwo kulturowe.

XIV. 4. PROGRAM ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH NA LATA 2007-13

Podstawą realizacji założeń strategicznych Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 są działania na w ramach czterech osi priorytetowych. Wszystkie te działania współfinansuje Europejskiego Fundusz Rolny na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz środki krajowe przeznaczone na ten cel w ustawie budżetowej.

Lokalna Strategii Rozwoju jest realizowana zgodnie z osią 4 PROW, ale jest też spójna i komplementarna z innymi działaniami tego Programu, a szczególnie z Osią III – jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej, z działaniami:

- Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej.
- Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw.
- Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej.
- "Odnowa i rozwój wsi".

XIV. 5. STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO NA LATA 2007-2013

Opracowanie Strategii rozwoju było podstawowym zadaniem, przed którym stanął samorząd województwa. Waga tego dokumentu wynika ze znaczenia celów, którym on służy. Są nimi:

- planowanie własnych działań samorządu;
- pozyskiwanie wsparcia ze strony rządu i Unii Europejskiej;
- organizowanie wspólnego wysiłku wszystkich zaangażowanych w rozwój Małopolski.

Cele strategiczne Lokalnej Strategii Rozwoju można powiązać z następującymi celami SRWM następującymi celami:

Cel nadrzędny A. Lepiej wykształceni, aktywni i przedsiębiorczy mieszkańcy.

Cel nadrzędny B. Wysoka jakość środowiska przyrodniczego i kulturowego.

Cel nadrzędny D. Lepsza dostępność komunikacyjna całego regionu.

Cel nadrzędny E. Lepsza współpraca wewnątrzregionalna.

Lokalna Strategia Rozwoju jest komplementarna w stosunku do Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego. Dzięki spójności z celami nadrzędnymi A., B., D., E. Strategii - LSR przyczyni się do rozwoju całego regionu.

XIV. 6. PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO

Zadaniem planu zagospodarowania przestrzennego Województwa jest sformułowanie celów i kryteriów organizacji struktury przestrzennej regionu, które z jednej strony uwzględniałyby założenia polityki przestrzennej państwa, ujęte w dokumencie rządowym z sierpnia 2001 r. pt. „Koncepcja polityki przestrzennego zagospodarowania kraju”, zaś z drugiej tworzyły warunki przestrzenne do realizacji celów i programów zawartych w „Strategii rozwoju Województwa Małopolskiego”, zatwierdzonej uchwałą Nr XXIII/250/2000 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 28 sierpnia 2000 r. Działania LSR wykazują zgodność z celem generalnym Planu: *Harmonijne gospodarowanie przestrzenią, jako podstawa dynamicznego i zrównoważonego rozwoju Województwa.*

Szczególnie istotne z punktu widzenia niniejszego opracowania są następujące cele strategiczne:

- zapewnienie trwałości ekosystemów leśnych;
- ochrona przyrody i różnorodności biologicznej poprzez zachowanie, wzbogacanie i odtwarzanie zasobów przyrody;
- uporządkowanie gospodarki odpadami;
- dziedzictwo kulturowe trwałym elementem krajobrazu województwa małopolskiego;
- zapewnienie mieszkańcom równego dostępu do kultury;
- rozwinięta infrastruktura sportowo-rekreacyjna;
- rozwój zagospodarowania turystycznego w harmonii z ochroną przyrody;

- efektywne wykorzystanie stanu zainwestowania, pokonywanie barier i konfliktów;
- poprawa ładu przestrzennego;
- dobrze rozwinięty system transportowy pod względem technicznym, przestrzennym, gospodarczym, społecznym i środowiskowym.

Plan zagospodarowania przestrzennego Województwa Małopolskiego określa cele strategiczne, z którymi pokrywają się działania oraz wizja Lokalnej Strategii Rozwoju.

XIV. 7. MAŁOPOLSKI REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY (MRPO)

MRPO jest najważniejszym programem finansowanym ze środków europejskich w latach 2007-2013 w Małopolsce. Głównym celem programu jest *Wzrost gospodarczy i wzrost zatrudnienia w Małopolsce*. Kierunki działań LSR są całkowicie zgodne z programem. Najbardziej adekwatnym ze względu na przedmiotową strategię jest Cel szczegółowy b) - poprawa spójności wewnętrznej regionu osiągnięta w oparciu o zasadę zrównoważonego rozwoju, który będzie realizowany poprzez następujące osi priorytetowe:

- Oś 3. Turystyka i przemysł kulturowy;
- Oś 4. Infrastruktura dla rozwoju gospodarczego;
- Oś 6. Spójność wewnątrzregionalna.

Spośród innych dokumentów planistycznych szczególnie istotną rolę pełnią Programy Operacyjne: Infrastruktura i Środowisko, Kapitał Ludzki oraz Małopolski Regionalny Program Operacyjny. Działania LSR podejmowane na obszarach wiejskich są spójne z założeniami wymienionych programów operacyjnych.

XIV. 8. STRATEGIA ROZWOJU POWIATU NOWOTARSKIEGO

Lokalna Strategia Rozwoju jest spójna z kilkoma celami Strategii Rozwoju Powiatu Nowotarskiego, na którego obszarze leżą trzy Gminy. Z celem 4:

„Wyrównanie szans edukacyjnych w stosunku do innych regionów i państw, z zachowaniem dziedzictwa kulturowego regionu, a w nim z celami pośrednimi 4.3 i 4.4:

- Młodzież ma twórczo zagospodarowany czas wolny
- Dziedzictwo kulturowe jest chronione i kultywowane

Z celem 5:

„Zrównoważony rozwój gospodarczy oparty na wykorzystywaniu walorów naturalnych i współpracy międzysektorowej, a nim z celem pośrednim: 5.1:

- Przedsiębiorcy i rolnicy, szczególnie działający w priorytetowych dziedzinach (turystyka i usługi towarzyszące, tradycyjna wytwórczość i rolnictwo) mają dobre warunki do rozwoju

Z celem 7:

„Zachowanie środowiska przyrodniczego poprzez kształtowanie świadomości ekologicznej społeczności lokalnej oraz realizację inwestycji proekologicznych”, a w nim z celami pośrednimi 7.4 i 7.5:

- Mieszkańcy i przyjezdni są świadomi ekologicznych warunków i skutków swoich działań
- Dziedzictwo przyrodnicze i krajobraz są chronione i kultywowane

Wszystkie działania LSR są także spójne z misją Powiatu Nowotarskiego:

„Powiat nowotarski - gościnny i otwarty na współpracę – górski region zrównoważonego rozwoju, wykorzystujący walory naturalne i dziedzictwo kulturowe dla turystyki i przedsiębiorczości.”

Cele wyznaczone przez Lokalną Strategię Rozwoju są bezpośrednio związane z celami i priorytetami rozwojowymi zapisanymi w Strategii Rozwoju Powiatu Nowotarskiego, na terenie którego leżą Gminy wchodzące w skład LGD „Przyjazna Dolina Raby”.

XIV. 9. STRATEGIE ROZWOJU GMIN WCHODZĄCYCH W SKŁAD OBSZARU STRATEGICZNEGO OBJĘTEGO LSR

Strategia jest jednym z najważniejszych dokumentów przygotowywanych przez samorząd, określa, bowiem cele i priorytety polityki rozwoju, prowadzonej na terenie

miasta i gminy. Strategia jest zapisem świadomych wyborów społeczności lokalnej i pokazuje koncepcje rozwoju zaplanowaną na kilka kolejnych lat, zorientowana jest na rozwiązanie kluczowych problemów z wykorzystaniem pojawiających się szans.

Lokalna Strategia Rozwoju dla obszaru LGD musi być jest spójna i komplementarna do strategii gminnych. LSR „Przyjaznej Doliny Raby” wykazuje powiązania z wszystkimi priorytetami zapisanymi w tych najważniejszych dokumentach gminnych:

L.p.	Gmina	Powiązania LSR
1.	Rabka Zdrój	LSR jest spójna z głównym kierunkiem rozwoju, mającymi na celu: • stworzyć warunki dla odzyskania konkurencyjnej pozycji Rabki w dziedzinie usług medycznych, tj. możliwości zaoferowania komplementarnej oferty usług o wysokiej jakości i niskim – relatywnie – koszcie, • zapewnić przybywającym do Rabki kuracjom, pacjentom, turystom i osobom poszukującym wypoczynku – dobre warunki pobytu. Dotyczy to usług podstawowych, jak zamieszkanie i wyżywienie, ale również warunków do uprawiania turystyki i sportów, spacerów i rozrywek w szerokiej, zróżnicowanej ofercie. LSR jest spójna z Programami zapisanymi w Strategii, a to: • Program A podniesienia jakości usług publicznych w mieście i gminie • Program B rozwoju infrastruktury miejskiej i ochrony środowiska. • Program C rozwoju gospodarczego
2.	Raba Wyżna	LSR jest spójna z celami strategicznymi Strategii Rozwoju Raby Wyżnej, a to: w obszarze infrastruktura: 1. Rozwinięta infrastruktura na terenie Gminy 2. Utrzymanie ładu przestrzennego i estetyki zabudowy w Gminie W obszarze Gospodarka i turystyka: 1. Rozwinięta gospodarka Gminy 2. Tworzone są warunki do rozwoju turystyki w Gminie <i>Gdzie jest spójna z wszystkimi celami pośrednimi:</i> • <i>Dbłość o posiadane dziedzictwo kulturowe oraz promocja oferty turystycznej i agroturystycznej</i> • <i>Budowa szlaków turystycznych, atrakcji turystycznych i miejsc wypoczynku</i> • <i>Rozwój usług agroturystycznych</i> W obszarze Środowisko (w tym rolnictwo) 1. Podejmowane są działania, które mają zagwarantować czyste i ekologiczne środowisko w gminie 2. Aktywność rolników skupia się na prowadzeniu w sposób

		opłacalny produkcji zdrowej, ekologicznej żywności W obszarze Edukacja, Kultura i Sport z celem pośrednim 2: ➤ Tworzone są warunki do podnoszenia poziomu wiedzy i umiejętności mieszkańców, w tym edukacji regionalnej, oraz twórczego zagospodarowania wolnego czasu. LSR spójna jest z także spójna z misją: „Gmina Raba Wyżna przyjazna turystom, przedsiębiorcom i mieszkańcom”.
	Spytkowice	LSR jest spójna z celami wskazanymi w dokumencie programowym Gminy Spytkowice (Plan Odnowy Miejscowości Spytkowice na lata 2008-2015 w następujących dziedzinach: 1. Rozwój systemu komunikacji i infrastruktury. 2. Poprawa stanu środowiska naturalnego. 3. Rozwój i tworzenie bazy sportowo rekreacyjnej. 4. Poprawa stanu środowiska kulturowego. Plan Odnowy Miejscowości Spytkowice, czyli całej Gminy Spytkowice w szerokim zakresie powiązany jest szeregiem działań realizowanych na terenie województwa małopolskiego. Wynika to głównie z tego, że porusza on praktycznie wszystkie najważniejsze płaszczyzny rozwoju gminy. Plan Odnowy Miejscowości Spytkowice ze swoimi celami strategicznymi oraz operacyjnymi w ramach wydzielonych obszarów rozwoju wpisuje się w cele Strategii Rozwoju Powiatu Nowotarskiego oraz Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego. Planowane inwestycje z zakresu ochrony środowiska takie jak rozbudowa kanalizacji sanitarnej, rozbudowa oczyszczalni ścieków wpisane są w Strategię Rozwoju Województwa Małopolskiego, jak również w zadania priorytetowe Wojewódzkiego Funduszu Ochrony środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie. Gmina wiąże duże nadzieje na rozwój z modernizacją drogi krajowej Nr 7 Kraków - Chyżne, która nie tylko zapewni właściwą obsługę komunikacyjną, ale da podstawę dla rozwijania się działalności gospodarczej na wielu płaszczyznach takich jak: turystyka, usługi, rolnictwo, drobna wytwórczość.

Cele wyznaczone przez Lokalną Strategię Rozwoju są bezpośrednio związane ze Strategiami Rozwoju trzech Gmin i przyczyniają się do rozwiązywania problemów rozwojowych obszaru objętego LSR.

ROZDZIAŁ XV WSKAZANIE PLANOWANYCH DZIAŁAŃ, PRZEDSIĘWZIĘĆ LUB OPERACJI, REALIZOWANYCH PRZEZ LGD W RAMACH INNYCH PROGRAMÓW, WDRAŻANYCH NA OBSZARZE LGD

Lokalna Grupa Działania „Przyjazna Dolina Raby” zapoczątkowała swoją działalność w drugiej połowie 2008 roku. W roku 2010 nastąpiło poszerzenie LGD o przedstawicieli Gminy Spytkowice. Cała dotychczasowa działalność Stowarzyszenia skupiła się początkowo na organizacji biura, promocji LSR, pierwszych konkursach w końcu na aktualizacji Lokalnej Strategii Rozwoju głównie w związku z poszerzeniem obszaru.

Lokalna Grupa Działania Stowarzyszenie „Przyjazna Dolina Raby” ma zamiar podejmować próby aplikowania do różnych programów, by uzyskać dofinansowanie na projekty uzupełniające działalność podstawową LGD. Chodzi o projekty w zakresie szkoleń, organizacji wydarzeń kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych czy promocyjnych.

Lokalna Grupa Działania „Przyjazna Dolina Raby” będzie przestrzegać zasad dotyczących rozliczeń kosztów związanych z projektami innymi niż Leader, a to:

- Każda osoba pracująca w innym projekcie będzie wypełniała karty czasu pracy;
- Na każdym dokumencie księgowym stanowiącym dowód poniesienia kosztów będą umieszczone stosowne informacje, by przejrzysto wskazać fundusz, którego dotyczą;
- Do obsługi projektów będą wydzielone konta lub subkonta;
- Będzie klarownie przypisana odpowiedzialność za zarządzanie projektami;
- Zarząd zapewni wewnętrzny porządek prawny dotyczący organizacji pracy tak, by nie zachodziło ryzyko nakładania się pomocy z kilku programów.

ROZDZIAŁ XVI PRZEWIDYWANY WPŁYW REALIZACJI LSR NA ROZWÓJ REGIONU I OBSZARÓW WIEJSKICH

Działania Lokalnej Strategii Rozwoju wpisują się w cele rozwojowe Małopolski, powiatu nowotarskiego i trzech gmin. Oznacza to, że lokalne przedsięwzięcia będą przyczyniać się do realizacji Strategii całego obszaru. Realizacja działań LSR przyczyni się do wypromowania na mapie regionu małopolskiego nowej oferty turystycznej, opartej na specyficznych walorach przyrodniczych i kulturowych, z pełnym zachowaniem zasad zróżnicowanego rozwoju tego obszaru.

Podejmowane działania edukacyjne i konsultacyjne wpłyną także na zwiększenie poziomu wiedzy i umiejętności mieszkańców, w tym przedsiębiorców i rolników. Dodatkowo, poprzez udział w targach krajowych i zagranicznych wizytach studyjnych, będą mogły zostać nawiązane cenne kontakty gospodarcze i wymiana doświadczeń.

Jako główne elementy procesów gospodarczych, mogących zdecydowanie wpłynąć na rozwój obszaru trzech gmin wchodzących w skład Stowarzyszenia należy wymienić:

- rozwój przemysłu turystycznego,
- rozwój przedsiębiorczości lokalnej,
- poprawa infrastruktury sportowej, rekreacyjnej oraz społecznej
- doskonalenie systemu wymiany informacji i partnerskiej współpracy,
- poprawa estetyki przestrzeni publicznej
- wzmocnienie wizerunku obszaru.

W wyniku wdrożenia Lokalnej Strategii Rozwoju powinna nastąpić poprawa w wielu dziedzinach życia na tym obszarze. Przewidywania wpływu LSR na rozwój można przedstawić za pomocą mierników przypisanych do poszczególnych celów. Dla każdego z mierników przyporządkowano wartości początkowe i wartość końcową - w 2015 r. (patrz rozdział IV)

Wdrożenie Lokalnej Strategii Rozwoju nie wpłynie znacząco na poprawę największych potrzeb cywilizacyjnych mieszkańców, czyli uzbrojenia terenu w wodociągi i kanalizację oraz doprowadzenie sieci dróg do dobrego poziomu, ale odegra rolę przede wszystkim w zakresie aktywizacji mieszkańców obszaru. Program Leader może doprowadzić do znaczących rezultatów, jakie obserwowane są już w krajach „starej Unii”:

- Polepszenie jakości życia mieszkańców poprzez rozwój turystyki, gospodarki;
- Wzrost atrakcyjności turystycznej regionu poprzez wzrost liczby punktów gastronomicznych oraz miejsc noclegowych, budowę i rozbudowę wyciągów, ścieżek rowerowych, wyznaczenie pól biwakowych itp.
- Większe zainteresowanie kulturą regionu poprzez renowację zabytkowych budynków oraz zakup wyposażenia potrzebnego zespołom folklorystycznym.
- Rozwój przedsiębiorczości poprzez wsparcie mikroprzedsiębiorstw oraz przedsięwzięć w zakresie działalności nierolniczej, a co za tym idzie spadek bezrobocia oraz większe dochody.
- Nawiązywania współpracy międzyregionalnej, wymiana doświadczeń i nowe partnerstwa.

Pozytywne efekty wdrażania LSR zostaną uzyskane pod warunkiem, iż nie załamię się koniunktura gospodarcza, która mogłaby zahamować rozwój ruchu turystycznego, upadek przedsiębiorstw, a w konsekwencji spadek dochodów gmin, ograniczenie inwestycji i aktywności mieszkańców.

ROZDZIAŁ XVII INFORMACJA O ZAŁĄCZNIKACH

Załącznik nr I

- **STATUT STOWARZYSZENIA**
- **Regulamin Walnego Zebrania**
- **Regulamin Komisji Rewizyjnej**
- **Regulamin Zarządu**
- **Regulamin Rady**

Załącznik nr II

- **Opis warunków technicznych i lokalowych Biura LGD**
- **Procedura naboru pracowników**
- **Procedura ponownego naboru pracowników**
- **Opis stanowisk pracy w Biurze LGD**
- **Struktura organizacyjna Biura LGD**

Załącznik nr III

- **Procedura aktualizacji Strategii**
- **Ankieta – ocena pracy Biura**
- **Ankieta – ocena LSR**
- **Karta pomysłów na projekty**
- **Procedura monitoringu i ewaluacji własnej**
- **Ankieta do ewaluacji własnej**
- **Procedura monitoringu realizacji przez beneficjenta operacji w ramach działania „Wdrażanie LSR”.**
- **Ankieta monitorująca realizację przez beneficjenta operacji w ramach działania „Wdrażanie LSR”.**

Załącznik nr IV

- **Procedura oceny operacji**
- **Procedura naboru i wyboru wniosków**
- **Procedura wyboru operacji przez Radę LGD**
- **Procedura odwołania się wnioskodawców od rozstrzygnięć Rady**
- **Procedura oceny zgodności operacji z LSR**
- **Procedury Oceny Operacji - Procedura Oceny Merytorycznej – Kryteria Lokalne**
- **Karta Oceny Zgodności Operacji Z Lokalnymi Kryteriami**
- **Opis Kryteriów Lokalnych**

- **Procedura wyłączenia członka Rady w przypadku wątpliwości co do jego bezstronności**

Załącznik nr V

- **Lista członków LGD**